

SAMRÅDSHANDLING

Översiktsplan

Olofströms kommun

Organisation

Projektledning och arbetsgrupp

Fredrik Ingstorp, planarkitekt och projektledare
Anna Grönlund, biolog och samordnare översiktsplan
Jesper Andersson, GIS-samordnare
Leonard Eriksson, kommunikatör
Roger Jönsson, teknisk samordnare infrastruktur
Karoline Mattsson, miljösamordnare/landsbygdsutvecklare
Daniel Ottosson, samordnare offentlig miljö
Tobias Persson, byggnadsinspektör
Charlotte Piggott, bygglovsarkitekt (hösten 2020)

Projektstöd

Jonas Engzell, kommunekolog Miljöförbundet Blekinge Väst.
WSP Sverige AB, Karlskrona, GIS-underlag Värde- och hänsynskartor.

ÖP-referensgrupp

En bred referensgrupp med representanter från kommunala förvaltningar, bolag och förbund har deltagit i arbetet med att ta fram förslag till ny översiktsplan.

ÖP-styrgrupp

Kommunstyrelsens arbetsutskott.

Förord

Välkommen att ta del av Översiktsplan för Olofströms kommun.

Många frågor som rör vår civilisation kräver globala svar. Men Olofströms kommun måste fortsätta utvecklas och lösa problem lokalt. Översiktsplanen handlar om användning av mark, vatten, bebyggelse och gemensamma naturresurser under de närmaste 10 till 15 åren. Alla aspekter av en hållbar utveckling kan inte kopplas dit. Men om kopplingen finns ska den synas i översiktsplanen.

Översiktsplanen knyter an till kommunens vision om en hållbar livsmiljö, uppväxtmiljö och tillväxt. Den innehåller bland annat 3 strategier, 24 ställningstaganden och flera kartor som visar den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Vad naturen och klimatet tål fungerar som ramar för planen. Liksom i tidigare översiktsplan är barn, näringsliv och landsbygdsutveckling i fokus. Förutsättningar för ny industri, infrastruktur, sjö- och vattennära boende samt friluftsliv är exempel på viktiga ställningstaganden i planen, men också att värdera och skydda det som redan finns.

Samverkan och samarbete med grannkommuner och omgivande regioner är fortsatt prioriterat, till exempel när det gäller bostadsbyggande, vattenkvalitet, service och miljömål. Inom kommunen är dialog med invånare, företag och organisationer en förutsättning för en långsiktigt hållbar framtid för alla.

Översiktsplanen är vägledande. Den genomförs till exempel genom detaljplaner, budgetarbete och byggnation. Det kommer att krävas mycket arbete och förankring innan den förverkligas och om det behövs ska den revideras. Översiktsplanen har som syfte att helheten ska bli bra. Därför ser kommunen fram emot att få möta alla berörda och låta så många som möjligt få komma till tals, i det fortsatta arbetet med översiktsplanering.

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Vad är en översiktsplan	7
1.2 Samråd	7
1.3 Planprocess	7
1.4 Inriktning, mål och utmaningar	7
1.4.1 Kommunfullmäktiges övergripande mål	7
1.4.2 Kommunens inriktning för översiktsplanen	8
1.4.3 Utmaningar förknippade med att genomföra översiktsplanen	8
1.5 Läsanvisning	8
1.6 Relevanta planer, mål och program	9
1.6.1 Upphävandet av gällande översiktsplaner och andra planer	9
1.6.2 Relevanta kommunala planeringsunderlag	9
1.6.3 Relevanta externa planeringsunderlag	9
1.6.4 Relevanta nationella mål	10
2 Planen	12
2.1 Utvecklingsstrategier	12
2.1.1 Bebyggelse	12
2.1.2 Kommunikationer	12
2.1.3 Grönstruktur och vatten	12
2.2 Ställningstaganden till planen	13
2.2.1 Användning av mark- och vattenområden	13
2.2.2 Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön	13
2.2.3 Barnen i centrum	14
2.2.4 Allmänna intressen i 2 kap. Plan- och bygglagen	14
2.2.5 Miljökvalitetsnormer	18
2.2.6 Miljö, hälsa och säkerhet	19
2.2.7 Klimat	19
2.2.8 Socialt god livsmiljö	20
2.2.9 God ekonomisk tillväxt	20
2.2.10 God hushållning	21
2.2.11 Långsiktigt behov av bostäder	21
2.2.12 Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling	21
2.2.12.1 Agenda 2030	21
2.2.13 Kulturvärden	23
2.2.14 Naturvärden	23
2.2.15 Friluftslivsvärden	24
2.2.16 Grön och blå struktur	24
2.2.17 Transporter och infrastruktur	25
2.2.18 Mellankommunala och regionala förhållanden	26
2.2.19 Byggande på jordbruksmark	26
2.2.20 Areella näringar	26
2.2.21 Beredskap	27
2.2.22 Samhällsviktiga funktioner	27
2.2.23 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (7 kap. 18e § MB)	28
2.2.24 Sjö- och vattennära boende	29
2.3 Preciserings av användning – till Användningskartan	30
2.3.1 Mångfunktionell bebyggelse	30
2.3.2 Sammanhållen bebyggelse	31
2.3.3 Landsbygd	31
2.3.4 Verksamheter och industri	32
2.3.5 Transporter och infrastruktur	33
2.3.6 Teknisk anläggning	33
2.3.7 Grönstruktur och vatten	33
2.3.8 LIS (Landsbygdsutveckling i strandnära områden)	33
2.3.9 Sjö- och vattennära boende	33
2.4 Preciserings av värden och hänsyn – till Värde- och Hänsynskartorna	33

2.4.2 Natur-, friluftsliv- och kulturmiljövården	35
2.4.3 Areella näringar	36
2.4.4 Råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner	37
2.4.5 Miljö, hälsa och säkerhet	38
2.5 Fördjupningar tätorter – planen	39
2.5.1 Olofström	39
2.5.2 Jämshög	41
2.5.2.1 Bebyggelse	41
2.5.3 Kyrkhult	43
2.5.4 Vilshult	45
2.5.5 Gränum	46
2.5.6 Hemsjö	47
2.6 Fördjupningar LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)	47
2.6.1 Farabols dammar (område 1)	48
2.6.2 Möllesjön (område 2)	48
2.6.3 Hörnsjön (område 3)	48
2.6.4 Slagesnässjön (område 4)	48
2.6.5 Orlunden (område 5)	48
2.6.6 Harasjömålaområdet (område 6)	48
3 Utgångsläge	49
3.1 Förutsättningar	49
3.1.2 Allmänt om kommunen	49
3.1.3 Befolkning	50
3.1.4 Byggda miljön (tätort och landsbygd)	50
3.1.5 Verksamheter som inte ska blandas med bostäder	52
3.1.6 Transporter och infrastruktur	52
3.1.7 Tekniska anläggningar	54
3.1.8 Grönstruktur och vatten	56
3.1.9 Riksintressen	58
3.1.10 Miljö, hälsa och säkerhet	63
3.1.11 Areella näringar	70
3.1.12 Samhällsviktiga funktioner	70
3.1.13 Mellankommunala och regionala förhållanden	71
3.2 Fördjupningar tätorter – förutsättningar	73
3.2.1 Olofström	73
3.2.2 Jämshög	74
3.2.3 Kyrkhult	74
3.2.4 Vilshult	75
3.2.5 Gränum	76
3.2.6 Hemsjö	76
4 Konsekvenser och hållbarhetsbeömning	77
4.1.1 Sammanfattning konsekvenser miljö, barn och hållbarhet	77
4.2 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)	78
4.2.1 Sammanfattning MKB	78
4.2.2 Bakgrund och syfte	78
4.2.3 Avgränsning	78
4.2.4 Alternativ	78
4.2.5 Överväganden	79
4.2.6 Miljöförhållanden och miljöproblem idag	79
4.2.7 Miljöeffekter av planen	80
4.2.8 Miljömål	84
4.2.9 Uppföljning och övervakning miljö	85
4.3 Barnkonsekvensbeskrivning	85
4.3.1 Utgångsläge barn	85
4.3.2 Påverkan på barn	85
4.3.3 Uppföljning barn	86
4.4 Hållbarhetsbedömning	86
4.4.1 Ekonomisk hållbarhet	86
4.4.2 Social hållbarhet	87

4.4.3 Ekologisk hållbarhet	87
4.4.4 Ekosystemtjänster	87
4.4.5 Sammanvägning hållbarhet	87
4.4.6 Uppföljning och övervakning av hållbarhet	87
5 Uppföljning och fortsatt arbete	88
5.1 Betydande miljöpåverkan	88
5.1.2 Övrig miljöpåverkan	88
5.2 Fortsatt planeringsarbete	88
5.3 Nyckeltal	89
5.3.1 Barn	89
5.3.2 Befolkning	89
5.3.3 Allmänna intressen	89
5.3.4 Hälsa, säkerhet och miljö	89
5.3.5 Infrastruktur och transporter	89
5.3.6 Jämställdhet, tillgänglighet och integration	89
5.3.7 Klimatpåverkan	89
5.3.8 Kulturmiljö	89
5.3.9 Natur och biologisk mångfald	89
5.3.10 Vattenkvalitet	89
6 Källor och bilagor	90
6.1 Källor	90
6.2 Kartförteckning	93
6.3 Bilagor	93

1 Inledning

I inledningen presenteras översiktsplanens bakgrund, syfte och delar samt mål och utmaningar för att genomföra planen.

1.1 Vad är en översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men vägledande för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen är en vägvisare mot en hållbar framtid och ska sammanfatta kommunens avsikt när det gäller utvecklingen av den fysiska miljön. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur som inte bara är bra för miljön utan också ger sociala och ekonomiska fördelar.

En aktuell översiktsplan med tydliga ställningstaganden underlättar detaljplanering, bygglovshandling och andra tillståndsprövningar. Planen samordnar olika intressen vid utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder. Översiktsplanen ger också information till företag och människor som söker sig till kommunen för verksamhet eller boende. Den kan användas som underlag av andra myndigheter och aktörer i samhället. I översiktsplanen kan olika anspråk hanteras med ett helhetsperspektiv.

Översiktsplanen fungerar som en dialog mellan kommun och stat kring riksintressen. Kommunen ska redovisa hur den har tagit hänsyn till riksintressena så att dessa inte skadas. Konsekvensen av ett riksintresseanspråk och dess förhållande till andra allmänna intressen blir tydlig. Översiktsplanen fungerar också som plattform för kommunens medverkan i den regionala utvecklingsplaneringen.

Ofta går det flera mandatperioder mellan arbetet med att ta fram en helt ny översiktsplan. Tanken är att ställningstaganden och strategier ska hålla under lång tid. Översiktlig planering ska dock vara fortlöpande, och vid behov kan tillägg och ändringar göras för avgränsade geografiska områden eller för olika tema.

1.2 Samråd

När en översiktsplan upprättas ska kommunen samråda med bland andra Länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommuninvånarna ska

också ha möjlighet att säga sin mening. Samrådet ska dokumenteras i en samrådsredogörelse. Efter samrådet gör kommunen de ändringar som är befogade. Efter att det slutliga förslaget har granskats av alla berörda kan översiktsplanen antas.

1.3 Planprocess

År 2020 infördes utökade bestämmelser i 3 kap Plan- och bygglagen, om att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Planeringsstrategin ersätter aktualitetsprövningen. En planeringsstrategi ska tas fram under första halvan av perioden mellan två ordinarie riksdagsval. Kommunernas första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024, om inte kommunen har antagit en ny översiktsplan innan dess.

1.4 Inriktning, mål och utmaningar

Kommunfullmäktige i Olofströms kommun väljer för varje mandatperiod övergripande inriktningar och mål för att nå gällande vision, se nedan. Det finns även indikatorer för att mäta måluppfyllning. Kommunens inriktning för översiktsplanen är underordnade kommunfullmäktiges övergripande mål, se nedan. Dess planeringshorisont är dock flera politiska mandatperioder framåt, till cirka år 2034. För en redovisning av de överväganden som lett fram till förslaget till ny översiktsplan, se *Miljökonsekvensbeskrivning*. Förslag till uppföljning finns i kapitel *Uppföljning och fortsatt arbete*.

1.4.1 Kommunfullmäktiges övergripande mål

Kommunens vision är: "Heja Olofström! Olofströms kommun ska vara stolt och expansiv. År 2025 är vi 14 000 invånare." Övergripande inriktningar för att nå visionen är:

- Nära till allt – hållbar livsmiljö.
- Barnen i centrum – hållbar uppväxtmiljö.
- Jobb till 1000 – hållbar tillväxt.

1.4.2 Kommunens inriktning för översiktsplanen

1.4.2.1 Närhet och kommunikation

Bebyggelsens kärnor och förbindelser (stråken) däremellan ska stärkas.

Kommunens tätorter och byar ska samverka med den omgivande landsbygden när det gäller service, kommunikationer och jobb.

Sammanhängande gröna och blå områden (strukturer) i hela kommunen ska bevaras och utvecklas med avseende på biologisk mångfald, areella näringar, kulturhistoria och rekreation.

1.4.2.2 Barnen i centrum

Den bebyggda miljön ska anpassas till barnen, när det gäller säkerhet, hälsa och risker.

Skol- och förskolemiljöer ska vara trygga och byggda för barn.

Bebyggelse, grönområden och fritidsanläggningar där barn vistas regelbundet ska ge möjlighet till personlig utveckling.

Öppenhet

Processen med att ta fram en översiktsplan ska vara öppen och tillgänglig.

Översiktsplanen ska vara lätt att ta del av och förstå.

Översiktsplanen ska följas upp och avvikelser ska förklaras och motiveras.

1.4.3 Utmaningar förknippade med att genomföra översiktsplanen

1.4.3.1 Närhet och kommunikation

Starka kärnor innebär att jobb ska matchas med bostäder och kollektivtrafik i kommunens tätorter och byar. Behovet av ny mark för bostäder, arbetsplatser och service ska ställas mot höga natur- och kulturmiljövärden, klimatförändringar och andra samhällsintressen. Starka stråk mellan kärnorna kräver nya kopplingar för alternativa färdmedel och förbi barriärer i landskapet. Planering och investering ska samordnas med regionala och nationella intressen.

1.4.3.2 Barnen i centrum

Att planera för barnen är att ta beslut och investera för framtiden. Det ska samtidigt gynna andra grupper i samhället. När akuta behov vägs mot långsiktiga ska inte dagens planering minska kommande generationers möjligheter och valfrihet. Barnen kan ha svårt att delta i planarbetet på lika villkor som vuxna. Det är därför en utmaning att skapa förutsättningar för barnen att vara delaktiga och att alltid ha med barnperspektivet i alla planfrågor.

1.4.3.3 Öppenhet

Översiktsplanen har ett helhetsperspektiv och en framförhållning som kan vara svår att hantera. Det är en utmaning att förklara betydelsen av planens överväganden när resultatet i vissa fall visar sig först i en framtid. Beskrivningar av risker som är förknippade med samhällets användning av resurser ska vara sakliga, allmängiltiga och möjliga att härleda till källan.

1.5 Läsanvisning

Översiktsplan för Olofströms kommun är uppdelad i olika delar. Kapitel ett, *Inledning*, innehåller mål, inriktning och utmaningar. I kapitel två, *Planen*, beskrivs planen och i kapitel tre, *Utgångsläge*, de förutsättningar och planeringsunderlag som gäller. I planbeskrivningen redovisas de ställningstaganden och strategier som den politiska majoriteten har enats omkring, och den innehåller även riktlinjer för genomförande av översiktsplanen. Planförutsättningarna i kapitel tre är utgångsläget för planen och kan läsas som bakgrund och förklaring. Kunskapsunderlag riskerar dock att snabbt bli inaktuella och bör alltid kontrolleras mot nutid. I både plan- och förutsättningsdelen finns fördjupningar för sex tätorter och delområden. I separata delar beskrivs konsekvenser av översiktsplanen, källor, uppföljning och fortsatt arbete. Som bilaga finns en redovisning av Länsstyrelsens granskningsyttrande till planen.

Geografisk planinformation som är kopplad till de olika kartorna följer delvis Boverkets ÖP-modell 1.0 och delvis 2.1, eftersom modellen har ändrats under tiden översiktsplanen har tagits fram. Kommunen har för avsikt att göra planen digitalt tillgänglig efterhand.

1.6 Relevanta planer, mål och program

I arbetet med översiktsplanen har många underlag, både egna och externa, använts. Flera nationella och regionala planer, mål och program har betydelse för den hållbara utveckling som planen ska peka ut. Nedan redovisas de underlag som är särskilt relevanta samt de som upphävs genom en ny översiktsplan.

1.6.1 Upphävandet av gällande översiktsplaner och andra planer

Gällande översiktsplan för Olofströms kommun antogs i kommunfullmäktige år 2012. Till översiktsplanen har två tematiska tillägg om vindbruk respektive strandnära byggande antagits. Den nya kommunomfattande översiktsplanen kommer att ersätta dessa dokument som därmed upphävs:

- Nära till allt! Översiktsplan för Olofströms kommun (2012).
- Tema Vindbruk (2011).
- Tema Strandnära (2011).

Det finns antagna detaljplaner som i och med den nya översiktsplanen blir inaktuella, dessa är:

Detaljplan N1 är en detaljplan för anläggandet av ett kurs- och fritidscentrum vid Halen. Planen tillåter ytor med bostäder i form av fristående hus. Planen är inom Halens naturreservat, och det ses idag som olämpligt att anlägga större grupper av bostäder i detta område. Planen bör därför upphävas (enligt PBL 5 kap 38 §).

1.6.2 Relevanta kommunala planeringsunderlag

Nedanstående kommunala dokument är i aktuell version särskilt relevanta för den fysiska planeringen. De redovisas här i den version som fanns tillgänglig vid arbetet med översiktsplanen.

- Kommunvision och kommunfullmäktiges övergripande mål 2020 – 2023.
- Kulturmiljöprogram (2006).
- Markanvisningspolicy (2015).
- Riktlinjer för bostadsförsörjning (2016).
- Avfallsplan (2017).
- Program för naturvård och friluftsliv (2019).
- Strategi för social hållbarhet (2019).
- VA-plan för Olofströms kommun, vari ingår

Vattenförsörjningsplan (2012, revidering pågår), VA-policy (2016) och VA-strategi: Det livsviktiga vattnet (2019).

- Befolkningsprognos 2019 – 2028 Olofströms kommun, Demografisk framskrivning (2018).
- Riskanalys för det geografiska området Olofströms kommun (reviderad 2013).
- Risk- och sårbarhetsanalys (2020).
- IT-infrastrukturprogram (2013).
- Verksamhetsplan (2020) Olofströms Näringsliv AB.

1.6.3 Relevanta externa planeringsunderlag

Nedanstående är exempel på regionala och nationella planer och program som är särskilt relevanta för den kommunala översiktsplaneringen. De redovisas i den version som använts vid arbetet med översiktsplanen. Se även *Källor och bilagor*.

Länsstyrelsen Blekinge:

- Blekinges regionala handlingsplan för anpassning till ett förändrat klimat (2014).
- Ett hållbart Blekinge - regionalt åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen 2017–2020.
- Klimat- och energistrategi för Blekinge (2019).
- Miljömål i Blekinge (2020).
- Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län (2019).
- Regional bostadsanalys (2019).
- Regional vattenförsörjningsplan för Blekinge län (2019).
- Sammanfattande redogörelse för Olofströms kommuns översiktsplan. (2018).
- Översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys – naturolyckor. (2012).

Region Blekinge:

- Bostadsplanering och kollektivtrafikförsörjning. (2019).
- Bredbandsstrategi för Blekinge 2018 – 2020.
- Länsplan för regional transportinfrastruktur 2018 – 2029.
- Regional utvecklingsstrategi, Attraktiva Blekinge 2014 – 2020, ersätts av ny under 2021.
- Regionalt trafikförsörjningsprogram, 2016 – 2019.
- Regional cykelstrategi för Blekinge 2018 – 2029.
- Regional kulturplan för Blekinge 2018 – 2021.

Övriga:

- En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Regeringen. (2017).

- Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2019).
- Åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt 2016 – 2021. Vattenmyndigheterna.

1.6.4 Relevanta nationella mål

Nedanstående nationella och globala mål är särskilt relevanta vid översiktsplanering. För genomförande se även Planen.

1.6.4.1 Agenda 2030

Agenda 2030 är en global handlingsplan med de 17 målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Agendan antogs av FN:s medlemsländer i september 2015. Hållbar utveckling definieras av FN som utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Fatigdom, orättvisor och ojämlikheter ska minska och klimatkrisen lösas under de kommande 15 åren.

Agenda 2030 lyfter fram vikten av alla samhällsaktörers delaktighet och betonar att genomförandet är ett gemensamt ansvar. I Sverige har kommunerna och andra lokala aktörer en central roll i genomförandet av de globala målen. Flera av kommunernas grunduppdrag, till exempel samhällsplanering och utbildning, är direkt eller indirekt kopplade till delmål i Agenda 2030.

1.6.4.2 Generationsmålet

Målet innebär att de stora miljöproblemen ska lösas inom en generation (det ursprungliga målåret 2020 har passerat).

1.6.4.3 Miljömål

Sveriges miljömål är riktmärken för miljöarbetet och visar vägen mot en hållbar utveckling. De beslutades av riksdagen 1999. Tillsammans bildar generationsmålet, miljömålen med sina preciseringar och etappmålen miljömålssystemet.

Det övergripande syftet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Miljömålen med sina preciseringar beskriver vad som är en god miljö i Sverige. För att visa hur miljöarbetet går och vad som måste göras finns indikatorer.

Hittills har vi följt upp miljömålen mot årtalet 2020 som nu har passerat. De globala hållbarhetsmålen

i Agenda 2030 tar sikte på året 2030. Därför passar det årtalet bra som nästa hållpunkt för miljömålen. Vi har fortfarande långt kvar till att nå de flesta av målen och för flera av miljömålen går utvecklingen åt fel håll. Under de närmaste tio åren behöver alla öka takten i arbetet och genomföra den omvälvande och brådskande samhällsomställning som vi behöver göra.

1.6.4.4 Barnperspektivet

De fyra grundprinciperna i FN:s barnkonvention är svensk lag sedan 1 januari 2020. Beslut som rör barn ska omfatta en bedömning av om barns rättigheter har tagits tillvara. Översiktsplanen ska tydligt visa hur barnets bästa prioriteras, om barnets rätt till utveckling tillgodoses, om barn haft möjlighet att påverka planen och om några barn kan diskrimineras genom planen.

1.6.4.5 Transportpolitiska mål

De nationella målen om en långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet. Transportsystemet ska ge en grundläggande tillgänglighet och vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

1.6.4.6 Folkhälsomål

Övergripande mål för Sveriges folkhälsoarbete är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Riksdagen reviderade folkhälsomålen 2018 med åtta olika målområden.

1.6.4.7 Friluftslivsmål

Friluftslivet ger oss hälsa, naturförståelse och regional utveckling. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitikerna som regeringen beslutade om i december 2012.

1.6.4.8 Kulturmiljömål

Nationella mål för statens arbete med arkitektur, design, formgivning och kulturmiljöer. Kulturhistoriska och estetiska värden i den befintliga miljön ska tas tillvara och stärkas. En mångfald av kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas.

1.6.4.9 Klimatmål

2017 antog Sverige ett klimatpolitiskt ramverk. Ramverket består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet innebär att

Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045, och därefter ska utsläppen vara mindre än vad som tas upp i naturliga kretslopp, alltså negativa. Redan år 2030 ska utsläppen vara väsentligt lägre än idag, till exempel från transporter och bostäder.

1.6.5 Länkar till relevanta webbplatser

Nedan finns länkar till mer information hos statliga och regionala myndigheter och organ.

- boverket.se
- energimyndigheten.se
- forsvarsmakten.se
- globalamalen.se
- havochvatten.se
- lansstyrelsen.se/blekinge
- msb.se
- naturvardsverket.se
- regionblekinge.se
- riksantikvarieambetet.se
- sgi.se
- sgu.se
- skogsstyrelsen.se
- sverigesmiljomal.se
- trafikverket.se
- viss.lansstyrelsen.se

2 Planen

I denna del presenteras de strategier och ställningstaganden som den politiska majoriteten har enats omkring, och den innehåller även riktlinjer för genomförande av översiktsplanen.

2.1 Utvecklingsstrategier

Nedanstående tre strategier är kopplade till *Utvecklingsstrategikarta*.

2.1.1 Bebyggelse

Befintlig bebyggelse i tätorterna och vid större besöksmål och verksamhetsområden fungerar som noder. I första hand ska noderna stärkas och vara utgångspunkter för utbyggnad. Noderna samverkar med den omgivande landsbygden när det gäller service och jobb.

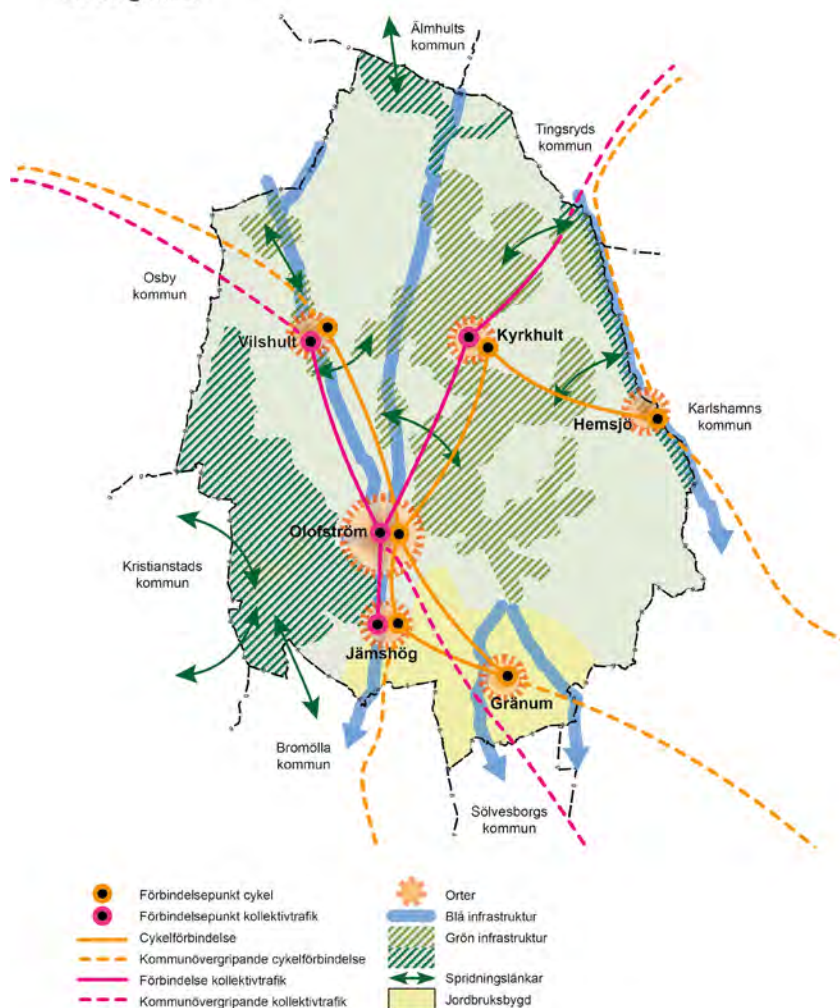
2.1.2 Kommunikationer

Stråken mellan noderna och till angränsande kommuner och regioner ska stärkas för olika transporter och färdmedel. Tydliga kopplingar, och möjlighet till byte av färdmedel, ska finnas för resor till bebyggelse och målpunkter på landsbygden.

2.1.3 Grönstruktur och vatten

Sammanhängande gröna och blå områden och stråk i hela kommunen ska bevaras och utvecklas med avseende på biologisk mångfald, areella näringar, kulturhistoria och rekreation. Mark- och vattenanvändning har koppling till värden och hänsyn, historisk hävd samt framtida behov.

Strategikarta

2.2 Ställningstaganden till planen

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Den ska även ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 § Plan- och bygglagen). Här följer 24 generella strategiska ställningstaganden för hela Olofströms kommun utifrån olika tema och rubriker. Se även fördjupningar för respektive tätort samt preciseringar som tillhör översiktsplanens kartor.

2.2.1 Användning av mark- och vattenområden

Övergripande ställningstagande för mark- och vattenvårdning samt översiktlig planering i hela kommunen. Se även preciseringar i anslutning till *Användnings- och Värde- och Hänsynskartor*.

- Vid översiktlig fysisk planering och genomförande av översiktsplanen bör en effektiv mark- och vattenanvändning alltid prioriteras.
- Mark som inte hittills är ianspråktagen bör i första hand sparas genom att befintlig bebyggelse förtätas eller omvandlas. Förtätning kan exempelvis innebära byggande på höjden eller att marken och bebyggelsen exploateras och utnyttjas mer effektivt. I vissa fall kan samlokalisering och blandning av olika former av bebyggelse leda till att infrastruktur och service utnyttjas bättre. Bebyggelse som kräver skyddsavstånd och är ytkrävande ska dock skiljas från känslig markanvändning.
- Mark- och vattenområden används så att miljö kvalitetsnormer uppfylls och konsekvenser av klimatförändringar kan mötas.
- Mark- och vattenområden används så att produktionen av olika ekosystemtjänster ökar och är i balans.
- Investeringsbehov och prioriteringsordning i samband med att översiktsplanen genomförs och riktlinjer för exploatering av mark bör belysas och utvecklas löpande.
- Fortsatt arbete med viktiga strategiska dokument för att uppfylla och genomföra översiktsplanen bör pågå löpande.
- Översiktlig planering ska vara kontinuerlig och en planeringsstrategi, eller en ny översiktsplan, ha antagits senast 11 september 2024.

2.2.2 Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön

Här presenteras generella ställningstaganden för den byggda miljön. Se även preciseringar för *Mångfunktionell bebyggelse* respektive *Sammanhållen bebyggelse*, *Landsbygd*, *Verksamheter* med flera i anslutning till *Användningskartan* samt *Värde- och Hänsynskartor*.

- Kommunen avser att värna såväl äldre som yngre bebyggelse, som utgör den byggda kulturarv vilket visar på kommunens utveckling.
- För att skapa en god byggd miljö är det viktigt att all tillkommande, eller förändringar av befintlig, bebyggelse placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till tätorts- och landskapsbilden.
- Befintlig och ny bebyggelse anpassas till att möta miljö kvalitetsnormer och konsekvenser av ett förändrat klimat och minska klimatpåverkan.
- Ny detaljplanerad bebyggelse bör lokaliseras nära kollektivtrafik samt gång- och cykelvägnät.
- Bostadsbeståndet bör kompletteras med goda livs- och boendemiljöer för olika skeden i livet.
- Utbildningslokaler, skolgårdar och mötesplatser för barn bör i första hand tillgodose barns behov. Skolans lokalbehov bör beaktas löpande i planeringen.
- Sjö- och vattennära boende som ökar kommunens attraktionskraft bör ha möjlighet att utvecklas både inom tätort och landsbygd. Riktlinjer för sjö- och vattennära boende samt LIS-områden bör följas. Inom LIS-områden bör en utveckling som är av allmänt intresse prioriteras.
- Fritidsanläggningar som är en viktig förutsättning för invånarnas möjligheter att utöva en aktiv fritid bör vara lätta att ta sig till och ytor finnas tillgängliga som är möjliga att utveckla. Fritidsanläggningar bör i största möjliga utsträckning kunna utnyttjas av flera verksamheter för att skapa samordningsvinster och kostnadseffektivitet.
- Mark för verksamheter och industri bör prioriteras högt. De bör lokaliseras till områden där infrastruktur för transporter, teknisk försörjning och informations- och kommunikationsteknik kan säkerställas och investeringar samordnas. Områden för verksamheter som innebär risker för omgivningen och som kräver stora investeringar bör inte användas för verksamheter som kan blandas med bostäder.
- Investeringsbehov i samband med att översiktsplanen genomförs, prioriteringsordning för olika

områden och riktlinjer för exploatering av mark bör belysas och utvecklas i fortsatt arbete, se även ovan.

- Hållbart och cirkulärt byggande och goda inomhusmiljöer bör prioriteras högt, bland annat genom handlingsplaner för giffria verksamheter inom kommunens förvaltningar och bolag samt genom gemensam regional manual för hållbart byggande.

miljö- och klimataspekter, god ekonomisk tillväxt, bostadsbyggande och planberedskap, bebyggelsens placering och utformning, mellankommunala och regionala frågor samt infrastruktur.

Allmänna intressen har företräde framför enskilda intressen. Enskilda intressen definieras först vid planläggning och lovbeslut och brukar kunna jämkas samman med allmänna intressen.

2.2.3 Barnen i centrum

Kommunen avser att utveckla verksamheter så att de tillgodoser barns behov och att inte låta de vuxnas behov dominera. För barn, ungdomar och föräldrar ska Olofströms kommun vara en attraktiv plats och en kommun där det finns möjlighet till en meningsfull fritid. I och med att barnen blir äldre ska de själva kunna ta mer och mer ansvar för att navigera ute i samhället, vilket är en viktig del av steget in i vuxenlivet. Det gäller att barn och föräldrar känner en trygghet i att detta är möjligt. Aspekter att titta på är bland annat säkra gång- och cykelvägar till skola och aktiviteter, säkra trafikorsningar där gående och cyklister har företräde och trygga lokala allmänna platser för lek. Barns och ungdomars perspektiv kan ofta försvinna eller misstolkas, och därför bör arbetet med att se till att deras synpunkter kommer i förgrunden vara aktivt. Genom att exempelvis ordna riktade möten eller diskussioner om samhällsutveckling kan barn och ungdomar få chansen att belysa vilka frågor som är viktiga för dem och deras synpunkter på samhället. Detta kan exempelvis ske genom ett ökat samarbete med kommunens skolor och barn- och ungdomsföreningar.

Kommunen ska i ett tidigt skede bedöma påverkan på barn och uppmärksamma konsekvenser för barn vid förändringar i användning av mark, vatten och bebyggelse, och i kommande planering och prövning. Till översiktsplanen hör en barnkonsekvensbeskrivning, uttryckt på olika geografiska nivåer.

2.2.4 Allmänna intressen i 2 kap. Plan- och bygglagen

I översiktsplanen redovisas ställningstaganden till de olika allmänna intressen som Plan- och bygglagen föreskriver att kommunen särskilt ska ta hänsyn till vid planläggning och lovgivning. Det är exempelvis bestämmelser enligt Miljöbalken (inklusive riksintressen), natur- och kulturaspekter, hushållningsbestämmelser, socialt god livsmiljö,

2.2.4.1 Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. Miljöbalken

Olofströms kommun berörs av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, kommunikationer, totalförsvaret, yrkesfiske, turism och rörligt friluftsliv samt Natura 2000.

Sammanvägning olika riksintressen

Flera riksintresseanspråk överlappar i sin geografiska utbredning inom planområdet. I huvudsak förstärker riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård varandra. Det skulle kunna uppstå en konflikt mellan naturvård och friluftsliv vid ett högt besöksstryck, och besökare i känsliga naturområden bör därför kanaliseras. Riksintresse för kommunikationer gränsar i något område till riksintresse för friluftsliv, och riksintresse för framtida järnväg berör även Natura 2000, men de olika intressena bedöms

inte vara oförenliga. Det bedöms vara möjligt att tillgodose riksintressena vid genomförande av översiktsplanen, men det kan innebära krav på anpassning av bebyggelse och infrastruktur, och ytterligare miljöbedömning enligt 6 kap. Miljöbalken.

Naturvård, Kulturmiljövård och Friluftsliv

I tabellen nedan sammanställs de olika riksintresseobjekten i kommunen för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv samt eventuella andra skydd som sammanfaller. Se beskrivning av värden och negativ påverkan i kapitlet Utgångsläge. Hänvisningar till lagtext syftar på Miljöbalken (MB).

Riksintresse (RI)	Kommunens ställningstagande	Eventuella övriga regleringar (RI, Natura 2000 och naturreservat)
RI Naturvård		
NK1. Raslången-Halen	*	Natura 2000, RI friluftsliv, RI kulturmiljövård, naturreservat Halen och Pieboda
NK3. Ryssberget	*	Natura 2000, RI friluftsliv, naturreservat Skinsagylet
NK6. Mörrumsåns dalgång	*	Natura 2000, RI friluftsliv 3 kap 6 och 4 kap 2 MB, RI skyddat vattendrag, RI yrkesfiske, naturreservat Käringahejan, Mörrumsåns dalgång och Åmma
NK40. Ramnamåla	*	
NK41. Kullan	*	Natura 2000, naturreservat
NK42. Mulatorp	*	Natura 2000, naturreservat
RI Kulturmiljö		
K1. Baggeboda	*	Natura 2000, RI friluftsliv 3 kap 6, RI kulturmiljö
RI Friluftsliv		
FK01. Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången (3 kap 6 § MB)	*	Natura 2000, RI naturvård
FK03. Mörrumsåns dalgång (3 kap 6 § och 4 kap 2 § MB)	*	Natura 2000, RI naturvård, RI skyddat vattendrag, RI yrkesfiske, naturreservat Käringahejan, Mörrumsåns dalgång och Åmma

*Olofströms kommun avser att i planering och lovgivning tillgodose riksintressen enligt den värdebeskrivning som anges för respektive område, se Utgångsläge. Åtgärder som kan ha en negativ påverkan på värden ska undvikas. Vid behov ska kommunen verka för att reglera områdets användning genom kommunalt reservat, områdesbestämmelser eller annat lämpligt verktyg.

Kommunikationer

Utpekade användningsområden för Mångfunktionell respektive Sammanhängande bebyggelse och Landsbygd bedöms inte påverka riksintresse för luftfart och flygsäkerhet. Vindkraftverk eller andra enstaka höga objekt skulle kunna påverka flygverksamhet och MSA-tytor för omgivande flygplatser negativt. Om den planerade byggnadens eller anläggningens sammanlagda höjd överstiger 45 meter inom sammanhållen bebyggelse eller 20 meter inom annat område måste etableringen föregås av en flyghinderanmälan. Flyghinderanalys kan i vissa fall även krävas för bebyggelse över 20 meter inom tätort.

Det finns planområden som berörs av riksintresse för väg och järnväg. Det gäller framförallt verksamhetsområden längs Järnväg Olofström – Älmhult, Sydostlänken (planerad järnväg) och Riksväg 15. I Vilshult finns även ett område för Mångfunktionell bebyggelse längs befintlig järnväg. Syftet med planerad användning är att förstärka riksintressenas värde och hushålla med mark. När det gäller markanvändning för mångfunktionell bebyggelse är syftet även att utnyttja framtida stationsnära läge. Kommunen avser att underlätta framtida utveckling av riksintresse för väg och järnväg och att skydda dem mot åtgärder som påtagligt kan skada eller försvåra tillkomst eller utnyttjande av anläggningarna. Av Trafikverket rekommenderade byggnadsfria skyddsavstånd ska hållas.

Kommunen följer Trafikverkets pågående arbete med utpekande av nya riksintresseanspråk för trafikslagets anläggningar.

Totalförsvarets militära del

Kommunen berörs inte av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del. Kommunen ska även ta hänsyn till riksintressen som omfattas av sekretess, liksom till totalförsvarets civila del. I detta syfte bör kommunen i sin fysiska planering utgå från förmågan att hantera samhällskriser i fredstid, och därifrån anpassa och öka en lokal beredskap för att hantera krigssituationer. Särskilt viktiga behov att hantera är försörjning av vatten, livsmedel, energi och kommunikationer.

Alla ärenden avseende höga objekt som överstiger 45 meter inom sammanhållen bebyggelse eller 20 meter inom annat område ska skickas på remiss till Försvarsmakten, se även Kommunikationer. Flyghinderanalys kan i vissa fall även krävas för bebyggelse över 20 meter inom tätort.

Kommunen följer utredning beträffande riksintresseklassning inom totalförsvarets civila del, som kan resultera i att marken och vattnet där stamnätet återfinns kan bli föremål för riksintresse.

Yrkesfiske

Kommunen avser att skydda områden av riksintresse för yrkesfisket mot åtgärder som kan försvåra näringens bedrivande.

Natura 2000

I tabellen nedan sammanställs de olika Natura-2000 områdena i kommunen samt eventuella andra skydd som sammanfaller. Se beskrivning av värden och negativ påverkan i Utgångsläge. Hänvisningar till lagtext syftar på Miljöbalken (MB).

Natura 2000-område	Kommunens ställningstagande	Eventuella övriga regleringar (riksintressen/RI, naturreservat)
Angölsmåla	*	
Baggeboda	*	RI kulturmiljö, RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6
Blankavikskärret	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6
Boafall norra	*	RI naturvård, RI friluftsliv
Boafall – Pieboda	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6, naturreservat Pieboda
Brännarebygden	*	
Falsehultsmyren	*	
Gränum	*	
Gåragöl	*	
Halen	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6, naturreservat
Holje	*	Naturreservat
Hängdovakärret	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6
Härnäs	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6 och 4 kap 2 MB, naturreservat Mörrumsåns dalgång
Komperskulla	*	
Kullan	*	RI naturvård, naturreservat
Käringahejan	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6 och 4 kap 2 MB, naturreservat
Ljungryda	*	RI friluftsliv 3 kap 6, naturreservat
Mulatorp	*	RI naturvård, naturreservat
Mörrumsån	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6 och 4 kap 2 MB
Raslången, östra	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6
Skinsagylet	*	RI naturvård, RI friluftsliv 3 kap 6, naturreservat
Snöfleboda	*	
Åmma	*	RI naturvård, RI friluftsliv 4 kap 2 MB, naturreservat

*Olofströms kommun avser att i planering och lovgivning göra en tidig bedömning av påverkan på Natura 2000-områden samt bibehålla eller återskapa bevarandevärden för de naturtyper och arter som beskrivs för respektive område, se Utgångsläge.

2.2.4.2 Övriga värden

Stora opåverkade områden

Stora opåverkade områden ska enligt 3 kap. 2 § Miljöbalken så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Kommunen pekar i planen ut området längs sjöarna Halen och Raslången, med en avgränsning som med vissa undantag motsvarar riksintresse för friluftsliv, FK01. Området omfattas delvis även av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och Natura 2000, och har förbindelse med angränsande kommuner och län.

Raslången pekas även ut som ett tyst område då det i princip är fritt från bil- och motorbåtstrafik. Områdets ljudkvalitet och bullerklass, enligt Naturvårdsverkets definitioner för natur- och kulturmiljöer, behöver utredas.

Området är värdefullt för friluftsliv, landskapsbild, biologisk mångfald och för jord- och skogsbruk. För att undvika konflikter mellan motstående intressen bör exploatering för ny infrastruktur och bebyggelse för verksamheter och bostäder ske i anslutning till redan ianspråktagen mark.

Ekologiskt känsliga områden

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska enligt 3 kap. 3 § Miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Kommunen önskar att Länsstyrelsen klargör vilka av de områden som tidigare har pekats ut som ännu är aktuella att skydda samt meddelar motivering.

Vattenskyddsområden

Enligt 7 kap. 21 § Miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som vattenskyddsområde för att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som vattentäkt.

I kommunen finns tre vattenskyddsområden för ytvatten från Halen respektive grundvatten från Lilla Holje och Hemsjö. Länsstyrelsen har meddelat skyddsföreskrifter för samtliga områden.

I Olofströms vattenverk tillförs avhärdat dricksvatten från Bromölla, där ett nytt vattenskyddsområde handläggs av Länsstyrelsen Skåne (2020).

Naturreservat

I kommunen finns 13 statliga naturreservat, vilka alla har särskilt beslutade skyddsföreskrifter enligt 7 kap. 4 – 6 §§ Miljöbalken och tillhörande ordningsföreskrifter och skötselplan. Syftet med reservatet avgör eventuella begränsningar. Reservaten har stor betydelse för det långsiktiga skyddet av värdefull natur i kommunen. Områdena beskrivs i Naturvård och friluftsliv i Olofström och visas på värde- och hänsynskarta Natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden.

2.2.5 Miljökvalitetsnormer

Kommunen är enligt 5 kap. Miljöbalken skyldig att säkerställa att pågående mark- och vattenanvändning leder till att miljökvalitetsnormer för vatten och luft uppfylls. Kommunen är även skyldig att följa gällande åtgärdsprogram för vatten. Se beskrivning av status och negativ påverkan i kommunens vattenförekomster i kapitlet Utgångsläge.

Kommunen konstaterar att det i samtliga vattendrag, grundvatten och sjöar i kommunen finns miljögifter och påverkan av andra miljöproblem, och en risk för att god status inte kan nås eller bevaras. Det finns även risk för att höga halter av partiklar och kvävedioxidier i utomhusluften tidvis kan uppstå i kommunens tätorter. Konsekvenser för vatten- och utomhusluftkvalitet utifrån berörda områdens status och miljöproblem behöver därför alltid belysas inför planläggning av större verksamhets- och bebyggelseområden och infrastruktur. En detaljplan som leder till att gällande miljökvalitetsnormer inte uppfylls kan inte antas. Den sammanlagda effekten av flera detaljplaner är särskilt viktig att beakta.

Detta gäller även vid lovgivning och annan prövning, och förändringar i befintlig bebyggelse, för att komma tillrätta med flera mindre och diffusa föroreningskällor.

En utveckling av bebyggelse och infrastruktur bör samordnas med utbyggnadsplaner för kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp.

I syfte att uppfylla miljökvalitetsnormer för vatten avser kommunen bland annat att utföra åtgärder och utredningar enligt VA-strategi för Olofströms kommun och genom samverkan i Skräbeåns avrinningsområde.

Kommunen avser även att genomföra den förvaltningsövergripande vattenplanering utifrån ett

avrinningsområdesperspektiv, som föreslås i nationellt Åtgärdsprogram för vatten 2021 – 2027. Det omfattar bland annat vattenanvändning i ett förändrat klimat och samverkan med berörda kommuner och regioner.

2.2.6 Miljö, hälsa och säkerhet

Vid planläggning och prövning för bostäder, lekplatser eller lokaler och områden där människor vistas länge tillämpas aktuella kunskapsunderlag, bestämmelser och rekommendationer om skyddsavstånd, skyddsåtgärder och riktvärden för påverkan.

Det gäller exempelvis för påverkan från:

- Buller från trafik och verksamheter.
- Utsläpp till luft från trafik, miljöfarlig verksamhet och vedeldning.
- Förekomst av radon.
- Kraftledning.
- Transportled för farligt gods.
- Djurhållning.
- Olycksrisker kopplade till farlig verksamhet.
- Spridning av förorening i mark och vatten.

När det gäller buller, olycksrisker, föroreningar, utomhusluft och vatten finns behov av kontinuerlig kartläggning. När så är möjligt bör undersökning och genomförande av skyddsåtgärder göras i regional samverkan.

Rekommenderade eller beslutade skyddsavstånd, skyddsåtgärder och riktvärden för hälsa, säkerhet och miljö tillämpas även genom rådgivning och tillsyn.

Kommunen bör alltid se över förekomst av förorenade områden inför ändrad markanvändning och detaljplanering. I samband med detaljplanering, bygglovshantering, exploatering och nybyggnation ska förekomst av potentiella markföroreningar alltid undersökas på ett tidigt stadium.

Kommunen ska vid fysisk planering skilja Seveso-verksamhet från annan verksamhet, så långt det är möjligt. Med utgångspunkt från aktuell risk- och sårbarhetsanalys utförd av räddningstjänsten är kommunens bedömning att riskerna med nuvarande placering av Seveso-anläggning kan accepteras i samband med genomförande av översiktsplanen. Kommunen ska kontinuerligt följa upp behov av förebyggande eller riskreducerande åtgärder.

Vid bedömning av miljökonsekvenser tas hänsyn också till natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och fungerande ekosystem.

Se även *Klimatrelaterade risker, Miljö kvalitetsnormer, Kultur- och Naturvärden*.

2.2.7 Klimat

Översiktsplanen ska förhålla sig till såväl klimatanpassning när det gäller risker med planerad mark- och vattenanvändning som den klimatpåverkan ett genomförande av planen medför.

2.2.7.1 Anpassning till klimatrelaterade risker

Ny bebyggelse bör inte lokaliseras till områden med risk för översvämning, ras, skred och erosion. Områden med befintlig bebyggelse som inte har tillfredställande markstabilitet, och där förstärkningsåtgärder kan krävas, behöver kontinuerligt identifieras. Befintliga och tidigare våtmarker och översvämningssytor bör användas och utvecklas för att utjämna flöden och variationer i vattenstånd. Som en komplettering bör, i såväl ny som befintlig bebyggelse och i landskapet som helhet, nya våtmarker och lämpliga reservytor för översvämning och klimatanpassning få företräde framför annan användning.

Befintlig och ny grönska bör användas för att reglera temperatur, skadlig solinstrålning och vind, samt markens stabilitet och vattenhushållande förmåga.

Torrläggning av åar och vattendrag, som kan drabba fisk och organismer vilka är beroende av vattenmiljö, bör förebyggas.

Planering för skärpt beredskap vid extremväder sker i samverkan med Räddningstjänsten, Länsstyrelsen, andra kommuner och myndigheter.

Kommunen följer den gemensamma skogsbrandplan för Räddningstjänsterna i Blekinge, där Räddningstjänsten har upparbetat nära samverkan med såväl Försvarmakten som kommuner, myndigheter, organisationer och frivilliga.

Generellt bedöms risken för ras, skred och erosion vara relativt låg i kommunen. Med tanke på klimatförändringar och ökad extrem nederbörd kommer dock risken att behöva utredas kontinuerligt vid fortsatt planarbete och inför exploatering. Se kartan för värde och hänsyn *Miljö, hälsa och säkerhet*.

2.2.7.2 Klimatpåverkan

Kommunen följer *Blekinges klimat- och energistrategi*, vilket bland annat innebär en strategi för hur Olofströms kommun ska kunna följa Parisavtalet. Ett genomförande av översiktsplanen ska således medverka till att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader och sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Klimat- och energistrategin innehåller tydliga mål och åtgärder för minskad klimatpåverkan. Det är särskilt viktigt att beakta klimatpåverkan från byggnation, transporter och energiförsörjning vid genomförande av översiktsplanen och att kommunen är drivande i klimatarbetet, eftersom utsläppen år 2030 ska vara väsentligt lägre än idag.

Se även *Klimatmål*.

2.2.8 Socialt god livsmiljö

Översiktsplanen följer kommunens ställningstagande i *Strategi för social hållbarhet* när det gäller sociala livsvillkor. Prioriterade områden under tidsperioden 2020–2023 är utbildningsnivå, socialt deltagande och trygghet i skolan. Riktlinjer i översiktsplanen för utbildningslokaler, skolgårdar, mötesplatser, friluftsliv, bostäder, fritidsanläggningar, utformning och integrering av bebyggelseområden, tillgänglighet, transporter och grönstruktur bidrar till en socialt god livsmiljö.

Med den fysiska planeringen finns ett stort ansvar och möjlighet att påverka kommunens kommande utveckling och hur vi tar med oss arvet som vi förvaltar in i framtiden. Viktiga områden att titta på är jämställdhet, integration, tillgänglighet och barnperspektiv. För att hantera frågorna är det viktigt att i samhällsplaneringen fundera några extra varv kring när åtgärder behövs för att nå en speciell grupp och fånga in deras värdefulla synpunkter. Läs mer om barn under *Barnen i centrum*.

2.2.8.1 Jämställdhet

Det finns idag en obalans i förutsättningarna för kvinnor och män som även speglar sig i hur våra samhällen är uppbyggda. I många fall finns det en viss skillnad mellan hur kvinnor och män lever sina vardagsliv och hur de rör sig ute i samhället. Överlag i Sverige är det fortfarande kvinnor som tar det största ansvaret för vardagsbestyr som att handla mat, hämta och lämna på skola och förskola. Det är också övervägande kvinnor som genomför resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots. Ett sätt att i våra samhällen öka jämställdheten är att se till att det är enkelt att med bil, kollektivtrafik, cykel och

till fots utföra ärenden och att infrastrukturen är väl utbyggd. Kvinnor är ofta en grupp som är underrepresenterade i diskussioner om utvecklingen av våra samhällen, och arbetet bör därför vara inriktat på att se till att deras syn blir representerad.

2.2.8.2 Integration

Genom integration skapas en bättre förståelse mellan människor. Det blir naturligt att till vardags möta människor som kommer från en annan bakgrund. För att integration ska ske krävs platser för dessa möten. Allmänna platser bör välkomna umgänge och integration av alla människor. Ett sätt att arbeta med integration är att titta på människors rörelsemönster och var deras vägar korsas, så som matbutiker, bibliotek och hållplatser. Det kan ge en indikation på platser där integrationsåtgärder kan fokuseras.

God integration kan också skapas genom att ha en variation av bostäder och boendeformer som passar för människor i olika faser i livet inom samma område, samt att se till att det finns gång- och cykelvägar så att det är möjligt att lätt och säkert ta sig mellan olika områden. Det kan bidra till att bygga bort barriären av en upplevd "vi och dom" känsla. Det kan ibland vara svårt att fånga in synpunkter från människor som kommer ifrån andra kulturer. En god idé är att alltid kontakta föreningar för minoritetsgrupper och samarbeta med dessa.

2.2.8.3 Tillgänglighet

Tillgänglighet är ett allmänt intresse, och innebär att tillgängligheten och användbarheten ska vara samma för alla samhällsgrupper. Detta gäller oavsett rörelse eller orienteringsförmåga, ålder, kön och social tillhörighet. Föreningar i Olofström bör rådfrågas och specifikt bjudas in i samhällsdiskussionen.

2.2.9 God ekonomisk tillväxt

Företagen och näringslivet bör ges goda möjligheter att utvecklas och samverka och mark för verksamheter och industri prioriteras högt. För att säkerställa rationell produktion och förebygga konflikter bör verksamheter och industri som medför risker för omgivningen inte placeras tillsammans med eller nära bostäder och områden som är viktiga för friluftsliv och rekreation. Det gäller främst verksamheter som är störande, farliga, ytkrävande, miljöpåverkande och som ger upphov till frekvent och tung trafik. De bör istället lokaliseras till särskilt anpassade verksamhetsområden där de ges skyddsavstånd. Det är särskilt viktigt att säkerställa

infrastruktur för transporter, teknisk försörjning och informations- och kommunikationsteknik till sådana områden. Områden med risker för omgivningen är svåra att lokalisera och kräver stora investeringar att planera och anpassa, och därför bör sådana områden inte användas för verksamheter som kan blandas med bostäder.

Verksamhet som inte är störande, ytkrävande, miljöpåverkande eller som ger upphov till frekvent och tung trafik kan med fördel blandas med bostäder och handelsområden, där den kan bidra till och dra nytta av befintlig service, eller användas som buffert och "bullerskydd" i den byggda miljön.

Besöksnäringen är viktig för kommunen och bör ges goda möjligheter till att utvecklas och samverka. De områden i översiktsplanen som pekats ut för friluftsliv, fritid, naturvård, opåverkade områden, LIS-områden och kommunikationer samt riktlinjer i planen för areella näringar och bebyggelse bedöms ha särskilt stor betydelse.

Se även *Areella näringar*.

2.2.10 God hushållning

För att uppfylla kraven på en ur allmän synpunkt långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror avser kommunen att alltid tillämpa aktuella kunskapsunderlag för tillgång och behov samt kriterier och mål för värdering och jämförelse av olika resurser. På så vis ges möjlighet för framtida generationer att göra egna val. God hushållning kan med fördel kopplas till kommunens arbete med hållbarhetskriterier och miljömål.

2.2.11 Långsiktigt behov av bostäder

Översiktsplanen följer kommunens aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning, kopplat till förväntad befolkningsökning. Riktlinjerna ska uppdateras varje mandatperiod.

Fokus i gällande riktlinjer är i första hand på att komplettera och anpassa det befintliga bostadsbeståndet efter pågående demografiska förändringar och behov inom befolkningen.

För att främja tillväxt ska kommunen även ha en god planberedskap för:

- bostadsändamål i attraktiva lägen.
- olika typer av bostäder avseende storlek och upplåtelseform, framförallt hyresrätter.

- förtätning av bostadsbebyggelse i centralorten Olofström.
- framtida byggnation av skolor och förskolor i strategiskt välplacerade lägen.

Kommunen ska verka för ett gott samarbete avseende bostadsmarknad med angränsande kommuner. Översiktsplanen har en central betydelse i den samverkan avseende bostadsbyggande som de fem Blekingekommunerna redan har etablerat.

2.2.12 Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling

I kapitel 1 beskrivs vilka mål, planer och program som har använts när översiktsplanen har tagits fram. Här redogörs för de delar som bedöms vara särskilt relevanta för en hållbar utveckling i Olofströms kommun och för planens genomförande, uppföljning och effekter på omvärlden. När det gäller *FN:s Barnkonvention*, som är svensk lag sedan den 1 januari 2020, se även *Barnen i centrum*.

2.2.12.1 Agenda 2030

De 17 globala målen för en hållbar utveckling kan inte alltid omsättas i mark- och vattenanvändning, men översiktsplanen kan särskilt påskynda arbetet med friska ekosystem och att hejda förlusten av arter och biologisk mångfald. För att bidra till att målen i Agenda 2030 uppfylls behöver Olofströms kommun bland annat:

- Öka samsyn om hållbar utveckling bland beslutsfattare.
- Skapa samarbeten, kunskapsutbyte och övergripande mål och kriterier för hållbar utveckling mellan olika sektorer.
- Bedriva ett aktivt naturvårdsarbete och lyfta fram förvaltning av biologisk mångfald.
- Säkerställa invånarnas lika tillgång till natur, mötesplatser och gemensamma resurser, det vill säga att resurser fördelas i alla delar av kommunen när översiktsplanen genomförs.
- Minska påverkan från förorenande ämnen och annan icke hållbar användning av mark och vatten.
- Integrera värdet av naturliga funktioner i ekosystemen i ekonomi och relevanta styrdokument.
- Hitta finansiella incitament för bevarande och hållbar användning av ekosystemen.
- Stödja hållbar konsumtion och hållbara produktionsmönster.

- Knyta förvaltningen av ekosystem till ökad motståndskraft mot klimatförändring.

2.2.12.2 Generationsmålet

Målet innebär att de stora miljöproblemen ska lösas inom en generation (det ursprungliga mååret 2020 har passerat). De delar av översiktsplanen som berör ekosystem, ekosystemtjänster, människors hälsa, biologisk mångfald, kulturmiljö, förnybar energi, hållbart byggande, kretslopp, effektiv användning och god hushållning med naturresurser kan särskilt bidra till att uppfylla generationsmålet.

2.2.12.3 Barnperspektivet

Översiktsplanen berör i högsta grad barn, både idag och när de växer upp. Planen har som inriktning att sätta barnen i centrum, och dess ambition är att visa hur barnets bästa prioriteras och att barnets rätt till utveckling tillgodoses. För att uppfylla FN:s barnkonvention, vilken är svensk lag sedan 1 januari 2020, ska barn ha haft möjlighet att påverka planen och det ska vara tydligt om några barn diskrimineras genom den. Barn har generellt små möjligheter att påverka arbetet med översiktsplanering, men vid genomförandet av planen finns goda möjligheter att bjuda in barn i samhällsutvecklingen. För övrigt ska beslut som rör barn alltid omfatta en bedömning av om deras rättigheter har tagits tillvara. Se även *Barnen i centrum*. För bedömning av konsekvenser av översiktsplanen för barn, se *Barnkonsekvensbeskrivning*.

2.2.12.4 Transportpolitiska mål

De delar av översiktsplanen som handlar om att stärka olika typer av trafikinfrastruktur och placering av bebyggelse i förhållande till olika färdmedel, inklusive ytor för att byta transport, kan särskilt bidra till att uppfylla mål om grundläggande tillgänglighet och jämställdhet, och svara mot både kvinnors och mäns transportbehov. Planen bedöms även bidra till en långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv, och den följer regional transportplanering för Blekinge.

2.2.12.5 Folkhälsomål

De delar av översiktsplanen som berör goda uppväxtvillkor, möjlighet till utbildning, sysselsättning och fysisk aktivitet, ett hälsosamt boende och närmiljö samt delaktighet i demokratiska processer kan särskilt bidra till att uppfylla nationella och regionala mål för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Målarbetet för folkhälsa kan med fördel kopplas till Agenda 2030.

2.2.12.6 Friluftslivsmål

Kommunen prioriterar friluftsliv högt och översiktsplanen bidrar särskilt till att uppfylla mål för tillgång till natur- och kulturlandskap med hög tillgänglighet, attraktiv tätortsnära natur, skyddade områden som en resurs för friluftslivet, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling genom friluftsliv och turism, ett rikt friluftsliv i skolan, friluftsliv för god hälsa och

möjlighet till individuella val när det gäller utvistelse.

2.2.12.7 Kulturmiljömål

De delar av översiktsplanen som berör kulturmiljö, mångfunktionell bebyggelse och landsbygd kan särskilt bidra till att uppfylla mål för kulturhistoriska och estetiska värden i den befintliga miljön och hur en mångfald av kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas. Kommunen avser att utveckla arbetet med arkitektur, design och formgivning i ny bebyggelse.

2.2.12.8 Klimatmål

Kommunen medverkar i regional samverkan för att kunna minska klimatpåverkan och följa Parisavtalet, vilket innebär att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader och sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Det hänger bland annat på att koppla starka styrmedel till genomförandet av översiktsplanen, för att kommunens utsläpp och klimatpåverkan ska kunna minska och år 2030 vara väsentligt lägre än idag. Särskilt de delar av planen som berör transporter, hållbart byggande, energiförsörjning och grön och blå struktur är viktiga för att kunna uppfylla klimatmålen.

2.2.12.9 Regional utvecklingsstrategi

Parallellt med arbetet att ta fram en ny översiktsplan för Olofströms kommun har arbetet med en ny regional utvecklingsstrategi för Blekinge pågått, vilken ersätter *Attraktiva Blekinge 2014 – 2020*. Kommunen framhåller i översiktsplanen regional samverkan och avser att stärka ur regionalt perspektiv utpekade strategiska noder och infrastruktur. Övriga beröringspunkter med regionalt utvecklingsarbete är till exempel fokus på folkhälsa och Agenda 2030.

2.2.12.10 Miljömål

De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd som ska uppnås för en hållbar utveckling. Översiktsplanen ger förutsättningar för den "omvälvande och brådskande samhällsomställning" som krävs. Vid genomförandet av översiktsplanen är åtminstone tretton målbeskrivningar relevanta och bör användas vid fortsatt arbete med beslut, rådgivning och uppföljning:

Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giffri miljö, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande

skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. I förlängningen påverkar utvecklingen i Olofströms kommun vattenkvaliteten nedströms i Hanöbukten, alltså berörs kommunen även av *Hav i balans*.

Läs mer om miljömålen i *Miljökonsekvensbeskrivning*.

2.2.13 Kulturvärden

Kulturmiljöprogram för Olofströms kommun ligger till grund för hantering av kulturmiljö i översiktsplanen och för vägledning i fortsatt planering, prövning och användning.

Kommunen har för avsikt att se och utveckla kulturvärdena som en viktig resurs, ett värde för kommunens attraktivitet såväl för besöksnäring som för boende och arbete.

Vid uppförande eller ändring av byggnader eller bebyggelseområden bör hänsyn tas till sådana kulturvärden som visar på tidigare samhällsförhållanden och samhällsutveckling eller som har koppling till platsens identitet, lokala traditioner och äldre material och teknik. Av stort intresse är områden med enhetlig bebyggelse, som speglar olika tidsepoker. Inför detaljplanering och bygglovsprövning bör viktiga karaktärer och sårbarhet identifieras och beskrivas.

Se även Kulturmiljöprogram Olofströms kommun samt fördjupningar för respektive tätort/område.

2.2.14 Naturvärden

Översiktsplanens ställningstagande för natur är hämtade från *Program för naturvård och friluftsliv* i Olofströms kommun, vilket i sin tur utgår från de nationella miljömålen och friluftslivsmålen. Se även *Friluftsliv* samt *Grönstruktur och vatten*.

- God bebyggd miljö – i kommunen har den bebyggda miljön en hög grönytefaktor, så att ekosystemtjänster kan bevaras och skapas. Då naturområden tas i anspråk för bebyggelse bör förekommande naturvärden också kompenseras.
- Levande skogar – i kommunens skogar bedrivs ett ekologiskt hållbart skogsbruk. Kommande generationer ska kunna ta del av skogens ekosystemtjänster i skogar där höga natur-, kultur- och friluftslivsvärden är bevarade. Nyckelbiotoper bör därför skyddas och ädellövskogar

prioriteras, framförallt i tätortsnära lägen.

- Levande sjöar och vattendrag – kommunen fokuserar på åtgärder för att sjöar och vattendrag ska hålla god vattenkvalitet och ge förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Kulturhistoriska värden i landskapet bör beaktas och vägas mot övriga värden i samband med åtgärder. Samarbete i vattenfrågor bör sökas över kommun- och länsgränser.
- Ett rikt växt- och djurliv – i kommunen pågår arbete med att återskapa och bevara värdefulla livsmiljöer för växter och djur. Extra fokus är riktat mot rödlistade arter och utveckling av grön infrastruktur.
- Myllrande våtmarker – i kommunen pågår arbete med att förstärka flera våtmarkers ekologiska status. Variationsrika våtmarker bör också återskapas och nyanläggas, främst i anslutning till vattendragen.
- Ett rikt odlingslandskap – kommunen arbetar för att bevara och återskapa artrika ängs- och betesmarker. Särskilt fokus bör läggas på att gynna flora och fauna på kommunalt skötta gräsytor.

2.2.15 Friluftslivsvärden

Översiktsplanens ställningstagande för friluftsliv överensstämmer med *Program för naturvård och friluftsliv* i Olofströms kommun, vilket i sin tur utgår från de nationella miljömålen och friluftslivsmålen. Se även *Naturvärden*.

- Tillgänglig natur för alla – det bör i kommunen finnas en bredd av möjligheter för friluftsliv, med tillgänglighetsanpassade friluftsområden och friluftsanordningar med aktuell information om framkomlighet och upplevelsevärden.
- Tillgång till natur för friluftsliv – natur- och kulturvärden kartläggs och förmedlas av kommunen så att samhällsplanering och markanvändning kan ta hänsyn till friluftslivets behov av attraktiva natur- och kulturmiljöområden. Genom utveckling, förvaltning och skötsel bör områden också främjas för rekreation och friluftsliv.
- Attraktiv tätortsnära natur – i kommunen ges det möjlighet till upplevelser i den tätortsnära naturen. Kommunen arbetar aktivt för att bevara och utveckla platser och rörelsestråk för friluftslivet i tätortsnära naturområden.
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling – friluftslivet och naturen erbjuder en arena för attraktiv naturturism, som utmärker kommunens varumärke och möjlighet för

näringsidkande. För att långsiktigt säkerställa natur- och kulturlandskapet ska inte friluftslivet bidra till en försämrad miljö, vilket ställer krav på kommunens friluftsanläggningar.

- Skyddade områden som resurs för friluftslivet – det är en angelägenhet för kommunen att långsiktigt skydda områden med natur- och kulturvärden, vilka också är en tillgång för friluftslivet. I skyddade områden som kommunen ansvarar för finns friluftsanläggningar och information om sevärdheter, och dessa bör därför inte omfattas av föreskrifter som i onödan begränsar friluftslivet.
- Ett rikt friluftsliv i skolan – alla förskolor och skolor i kommunen har tillgång till områden i natur- och kulturlandskapet, för undervisning och friluftsliv. Dessa tillgängliga områden ska regelbundet användas i skolornas och förskolornas verksamhet, vilket motiverar att de värnas och bevaras i kommunens samhällsplanering.

2.2.16 Grön och blå struktur

Kommunen avser att förstärka befintlig grön och blå struktur i den fysiska planeringen. Syftet ska vara att utifrån ett såväl lokalt som regionalt perspektiv identifiera, kartlägga och beskriva natur, grönområden, vattenområden, strukturer och funktioner som skapar viktiga ekologiska sammanhang i landskapet och i den byggda miljön. Begreppet bör även omfatta ekosystemtjänster, gröna kulturmiljövärden och grön infrastruktur.

Regionalt planeringsunderlag för grön infrastruktur bör användas i planering, prövning och användning av mark och vatten. Hantering av grön infrastruktur kan med fördel göras genom mellankommunal samverkan, inte minst för att åstadkomma åtgärder över större geografiska områden och till lägre kostnader per kommun.

Skadelindringshierarkin bör följas för att förebygga negativa effekter av exploatering i befintlig grön och blå struktur, på så vis att skador i första hand undviks, i andra hand minimeras och i tredje hand avhjälpas på plats. Endast i sista hand bör skador kompenseras. Utgångspunkten för kompensation är att det ska finnas en koppling i tid, rum, kvalitet och ursprung mellan det som förstörs och det som skapas.

Varje tätort bör ha en central park som social mötesplats. Sociala mötesplatser i den offentliga

miljön är en viktig förutsättning för att skapa attraktionskraft och trivsel. I parken bör finnas sittplatser, blommor, konst och utsmyckningar vid högtider, som till exempel julgran. Om utrymme finns bör det även finnas möjlighet till lek. Vidare ska parken vara väl inramad med rumsliga element såsom busk- och trädplanteringar.

Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet (Naturvårdsverkets definition).

2.2.17 Transporter och infrastruktur

Här beskrivs kommunövergripande ställningstaganden för väg- och järnvägsnät samt transporter. Se även fördjupningar för *Kommunikationer* för respektive tätort. Ställningstaganden är i linje med regional transportplanering för Blekinge län.

2.2.17.1 Gator & vägar

En övergripande inventering av gatunätet samt de enskilda vägarna behöver göras.

För att tillåta en levande landsbygd är de enskilda vägarna särskilt viktiga för Olofströms kommun att hålla i gott skick och med en god standard.

2.2.17.2 Järnväg

Sydostlänken är en viktig förutsättning för kommunens vidare utveckling. Planerad järnväg möjliggör för regionens största arbetsgivare att finnas kvar och för företag att vara konkurrenskraftiga mot övriga Europa. Det är även av största prioritet att långsiktigt trafikera Sydostlänken med persontrafik, för att bland annat underlätta för arbetspendling till och från kommunen. Samverkan bör ske mellan olika kommuner, aktörer och över administrativa gränser. Det gäller exempelvis i frågor som rör näringslivet, för att tillsammans få ut största möjliga nytta av Sydostlänken.

Kommunen bör verka för att invånare och besökare ska kunna resa kollektivt till Öresundsregionen och vidare ut i Europa, utan att använda sig av bilen.

2.2.17.3 Kollektivtrafik

Ny bebyggelse för bostäder, service, handel och verksamheter bör lokaliseras till områden nära kollektivtrafik. På så vis skapar kommunen god tillgänglighet, underlag till en väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik och ett minskat bilberoende.

Ett väl fungerande linjetrafiksnät bör utvecklas, som gör boende utanför tätbebyggt område möjligt. Såväl nya linjesträckningar för buss som behov av sträckor avsedda för enbart busstrafik behöver utredas. Tidtabellens anpassning till fortsättningsresor utanför kommunen bör regelbundet ses över.

Det bör finnas pendlarparkeringar för olika sorters färdmedel på de mindre orterna och vid bytespunkter mellan olika transportslag, exempelvis mellan cykel, buss och bil.

Kommunen bör arbeta för att utveckla Sydostlänken till att även kunna erbjuda persontrafik, både till Kustbanan och till Älmhult, med vidare anslutning till Södra stambanan.

2.2.17.4 Gång- och cykelvägnät

Planen föreslår såväl utveckling av befintligt gång- och cykelvägnät i kommunen, som anläggning av nya förbindelser mellan tätorterna. Möjlighet bör finnas till att använda gång eller cykel för hela resan, eller delar av resan i kombination med kollektivtrafik. Planerad utveckling omfattar fler stråk, höjd trafiksäkerhet och löpande arbete för att åtgärda brister. I de områden där kommunen inte är vägghälar krävs samarbete med Trafikverket och enskilda. Bytespunkter och pendlarparkeringar bör även omfatta säker cykelparkering.

2.2.17.5 Biltrafik

Kommunen avser att minska biltrafikens negativa påverkan och ge alternativ till bilberoende, särskilt i de centrala delarna av Olofström och kommunens övriga tätorter. Syftet är att skapa en bättre miljö och ett ökat underlag för kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik. Planen innehåller riktlinjer för att främja bytespunkter mellan bil och andra transportslag, lokalisering av ny bebyggelse nära kollektivtrafik och nya och säkra gång- och cykel-förbindelser. Fördelning av bilparkeringsplatser bör användas som ett verktyg för att ändra beteende och förstärka andra åtgärder för minskat bilberoende. Kommunens satsning på infrastruktur för miljöbilar, med exempelvis el- och gasdrift, behövs för att minska ytterligare negativ påverkan.

Kommunen avser att arbeta med frågan om parkeringsnormer, och möjligheten att exempelvis byta bilparkeringsplatser mot olika former av mobilitets-tjänster.

2.2.17.6 IT-infrastruktur - Bredband

Kommunen följer de nationella beslutade bredbandsmålen som innebär att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s redan år 2020, och att 98 procent bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet, resterande 1,9 procent bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s, och 0,1 procent bör ha tillgång till minst 30 Mbit/s senast år 2025.

2.2.18 Mellankommunala och regionala förhållanden

Olofströms kommun prioriterar mellankommunal samverkan i frågor om mark- och vattenanvändning. Det gäller särskilt bostads-, vatten-, avlopps- och trafikförsörjning, kommunikationer, energi-produktion, riksintressen, vatten- och luftkvalitet, besöksnäring, grön och blå struktur, stora opåverkade områden och klimatanpassning. Samverkan kan exempelvis ske genom gemensamma planeringsunderlag, mål och riktlinjer för dessa intressen. Se beskrivning av samverkan i *Utgångsläge*.

Kommunen avser att medverka i regionalt utvecklingsarbete, exempelvis genom att förstärka ur regionalt perspektiv utpekade strategiska noder och infrastruktur.

2.2.19 Byggnad på jordbruksmark

Kommunens generella ställningstagande för jordbruksmark är att den i första hand bör reserveras för nuvarande och framtida matproduktion. Jordbruksmark bör endast tas i anspråk för andra allmänna intressen efter att försök att tillgodose dem på annan plats är prövade. En särskild motivering av anspråktagandet krävs i varje enskilt fall. Planläggning och nybyggnation av bostäder som riskerar att hindra ett rationellt jordbruk bör undvikas.

När det gäller den jordbruksmark som i planförslaget pekas ut för ny bebyggelse, så är bland annat kommunens geologiska och geografiska förutsättningar avgörande. Möjligheterna att peka ut ny bebyggelse i de orter som omges av jordbruksmark, framförallt områdena kring Jämshög och Gränum, är begränsad. I Olofströms kommun finns

totalt cirka 3 500 hektar jordbruksmark, redovisat som stödberättigad mark enligt EU:s regler. Planförslaget innebär sammanlagt cirka 104 hektar som ny mångfunktionell bebyggelse, varav cirka 20 hektar är på mark som klassats som jordbruksmark. Kommunen har varit restriktiv i utpekandet av möjlig exploatering på jordbruksmark och andelen som föreslås tas i anspråk för bebyggelse är alltså begränsad (0,6 % av den totala ytan jordbruksmark). I syfte att ändå försöka skapa förutsättningar för utveckling i hela kommunen, och utnyttja befintlig service och infrastruktur, kan det bli aktuellt att ta en del av jordbruksmarken i anspråk för ny mångfunktionell bebyggelse. Planens ställningstagande för en effektiv markanvändning bör då särskilt tillämpas.

I fördjupningar för respektive tätort har en tydligare motivering gjorts för de områden som innebär exploatering på jordbruksmark.

Generellt skyddade biotoper (exempelvis stenmurar, alléer, odlingsrösen och åkerholmar) ska inventeras inför varje planläggning inom jordbruksmark. Inför exploatering och byggnation ska även tidigt samråd ske med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

2.2.20 Areella näringar

Jord- och skogsbruk bör ges förutsättningar till ekonomisk tillväxt och effektiv konkurrens. Även mindre brukade enheter är viktiga genom sitt bidrag till självförsörjning och landskapsvård och med unika kulturella och visuella kvaliteter som storskaliga och rationella jordbruk ibland saknar.

Kommunen förordar ett mångsidigt jord- och skogsbruk och ska föregå med gott exempel på sin egen mark. Kommunen ska vara en förebild när det gäller hänsyn till naturvärden och kulturmiljöer. Det innebär exempelvis att kommunens skogar är certifierade och att friluftsliv- och rekreationsvärden gynnas i samband med att åtgärder genomförs. Kommunen har som långsiktigt mål att erbjuda invånare och besökare en omväxlande och tilltalande skog som utgör en attraktiv livsmiljö. Kommunen arbetar kontinuerligt för att göra skogen tillgänglig för friluftsliv, och ska ge förutsättningar för bland annat motion, lek, undervisning, bär- och svamp-plockning.

Generella mål och riktlinjer för skogsbruket är:

- Inrikta skötsel på att skapa goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv.
- Öka den biologiska mångfalden genom att skapa variation i trädslag och ålder samt omväxling mellan tätare skog och öppna marker.
- Öka andelen grova lövträd, gamla träd och förekomst av död ved.
- Lyfta fram kulturhistoriska värden och landskapets skönhet.

Småbiotoper, värde-träd och våtmarker bör skapas och bevaras där så är lämpligt i landskapet, för att balansera behovet av ekosystemtjänster. Verksamheter inom området får inte leda till en negativ påverkan på grundvattnets kvalitet och tillgång och bör bedrivas med stor hänsyn till landskapets kulturhistoria och naturvärden.

Se även *Naturvärden*.

2.2.21 Beredskap

Kommunen stärker fortlöpande sin förmåga att hantera kriser i samhället i freds- respektive krigstid. Ställningstaganden som rör samhällsviktiga funktioner, säkerhet, olyckor, klimatrelaterade risker och naturkatastrofer i översiktsplanen har särskild betydelse för kommunens beredskap.

Räddningstjänstens behov av ny placering av brandstation beaktas i översiktsplanen inom områden utpekade för *Verksamheter och industri*.

2.2.22 Samhällsviktiga funktioner

Som särskilt viktiga funktioner för kommunen att upprätthålla, med hänsyn till samhällsnytta, är energi-, livsmedels-, vatten- och avloppsförsörjning, kommunikationer, avfallshantering och tillverkningsindustri.

För att trygga samhällsviktig verksamhet krävs hänsyn till behov av skyddsavstånd för olika mark- och vattenanvändning men även att olika funktioner i större utsträckning samutnyttjar ytor och resurser.

Förutom att i första hand använda jordbruksmark för livsmedelsförsörjning bör kommunen arbeta för att underlätta distribution och förädling av livsmedel.

Se även *Transporter och infrastruktur*.

2.2.22.1 Energiförsörjning

Kommunen avser att tillämpa aktuella bestämmelser och rekommendationer om skyddsavstånd till sådana stamnät, regionnät och anläggningar, som krävs för att säkerställa produktion och distribution av elkraft.

Kommunen avser att verka för att säkerställa elleverans till samhällsviktig verksamhet vid el- och bränslebortfall och för att höja beredskapen för reservkraft.

Översiktsplanen föreslår bland annat utveckling av områden för verksamheter och industri, vilket kan innebära att elnätet i kommunen kan komma att behöva förstärkas för att tillgodose en ökad elförbrukning.

Se statens stamnät i värde- och Hänsynskartan *Råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner*. Regionnät visas inte på karta, med hänvisning till säkerhet.

Översiktsplanen anvisar inte några särskilda områden som lämpliga för vindbruk, utan ärenden avgörs med avvägningar mot andra allmänna och enskilda intressen i varje enskilt fall. Det är dock viktigt att belysa sammanlagd effekt och påverkan från flera anläggningar. Om det blir aktuellt bör frågan utredas i ett tillägg till översiktsplanen.

När det gäller laddinfrastruktur för vissa byggnader avser kommunen att ta fram en laddstrategi tillsammans med det kommunala bostadsbolaget.

2.2.22.2 Vatten- och avloppsförsörjning

Målet för vatten- och avloppsförsörjningen är en trygg och robust allmän anläggning och ständigt minskande negativ påverkan från VA-verksamheten i sin helhet. Kommunen behöver även upprätthålla en aktuell bild av situationen för enskilda anläggningar. Anläggningar som inte är godkända behöver åtgärdas för att skapa förutsättningar för bättre vattenkvalitet i Olofströms vattenförekomster.

Distribution av dricksvatten och bortledning och rening av avlopps- och dagvatten är särskilt kritiska att hantera i fortsatt kommunal planering. Samverkan prioriteras.

Kommunen har använt regional vattenförsörjningsplan för Blekinge som ett underlag för översiktsplanen och kommer även att följa den i fortsatt arbete. Det gäller till exempel åtgärder för

vattenhushållning, vattenbrist vid torka och vattenskydd. Kommunen avser även att utföra åtgärder och utredningar med utgångspunkt från *VA-strategi för Olofströms kommun. Det livsviktiga vattnet (2019)*, med en planeringshorisont till år 2040.

Med hänsyn till ett förändrat klimat bör kraftiga flöden i vattensystemen fördröjas. Fördröjningsmagasin för dagvatten bör utformas för att ge estetiska mervärden och renande effekt. Vid ombyggnad och nyanläggning ska planering ske så att dagvatten utgör en resurs i vattnets kretslopp istället för att bli en belastning för recipient. För att säkerställa de tätortsnära åarnas vattenkvalitet och värde för rekreation måste utsläpp av förorenat dagvatten minimeras.

Distributionen av dricksvatten måste vara säker mot föroreningar och fri från läckor för att trygga leverans och hushålla med resurser. Ledningsnäten för avloppsvatten behöver vara täta för att förhindra att föroreningar läcker ut på vägen till reningsverken – men även för att reningsverken inte ska belastas med inläckage av tillskottsvatten. Ledningarna behövs underhållas och förnyas med utgångspunkt från dess livslängd, funktion och tålighet mot klimatförändringar. Kunskap om ledningsnätens aktuella status är avgörande för att arbeta förebyggande och långsiktigt.

Prioriterade åtgärder för dricksvattenförsörjning:

Modernisering av ytvattenreningen vid Olofströms vattenverk.

En nödvattenplan.

Planering av nya vattenreservoarer utifrån behov.

Prioriterade åtgärder för avloppsvatten:

- Minska tillskottsvatten till avloppsnätet.
- Utbyggnad av Jämshögs reningsverk för att möta framtida mer omfattande krav på rening.

Prioriterade åtgärder för dagvatten:

- Minska tillskottsvatten till avloppsnätet.
- Där sådana kan motiveras bör öppna och fördröjande dagvattenlösningar byggas. Det gäller såväl vid nyanläggning som renovering av befintliga ledningar.
- Vid fysisk planering ska lokalt omhändertagande av dagvatten alltid utredas och aktivt säkerställas.
- Ökad kunskap om dagvattnets innehåll vid olika tider och platser, för att kunna minska dess negativa påverkan.

Prioriterade åtgärder för ledningsnäten:

- En ledningsförnyelseplan med prioritering av åtgärder.
- Kontinuerligt säkerställa ledningsnätens långsiktiga funktion.

Det finns planer på att utreda en överföringsledning som förbinder Vilshult med Lönsboda och Osby, för att vid behov kunna säkra tillgången på dricksvatten i regionen. En ledning för avloppsvatten skulle kunna samförläggas så att avloppsvatten från Lönsboda reningsverk kan ledas endera till Jämshögs reningsverk eller till Osby reningsverk. Därmed skulle belastningen högre upp i Skräbeåns avrinningsområde kunna minska liksom belastningen på sjön Halen som är dricksvattentäkt för Olofströms kommun. För att inte istället försämra vattenkvaliteten i nedströms vatten är en utökad rening vid Jämshögs reningsverk en förutsättning. En överföringsledning mellan Osby och Lönsboda kan eventuellt samordnas med ombyggnad av väg 15, Tvärleden.

2.2.22.3 Avfallshantering

Kommunen följer inriktning och åtgärder i avfallsplanen. Avfallsplanen revideras gemensamt med samarbetskommuner. Syftet med avfallsplanen är att långsiktigt styra avfallshanteringen mot att bidra till ett hållbart samhälle genom att förebygga uppkomsten av avfall och främja återanvändning. Det avfall som ändå uppstår ska tas tillvara på bästa sätt så att avfall istället blir en resurs.

För Olofströms tätort bör möjligheten att skapa en central lokalisering av komposthanteringen utredas, där det även går att genomföra kompostering på plats. Nuvarande insamlingsssystem är kostnadskrävande och kompoststationerna blir ofta överfulla. En lämplig lokalisering skulle vara intill Återvinningscentralen på Traktorvägen, där det kan finnas möjlighet till samordningsvinster med nuvarande avfallshantering.

2.2.23 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (7 kap. 18e § MB)

Genom att kommunen i översiktsplanen pekar ut geografiskt begränsade områden för landsbygdsutveckling i strandnära områden, så kallade LIS-områden, kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas vid prövning av dispenser från strandskyddet.

Kommunen pekar ut följande LIS-områden: Farabols dammar, Harasjömålaområdet, Hörnsjön,

Möllesjön, Orlund och Slagesnässjön.

Redovisningen i översiktsplanen och riktlinjer för LIS-områden ska vara vägledande vid prövning av ansökan om dispens från strandskyddet i dessa områden. *Se fördjupningar LIS-områden.*

2.2.23.1 Riktlinjer för LIS

Strandskyddets syfte ska upprätthållas när LIS-områden pekas ut, nämligen att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det innebär att:

- Det utpekade området inte har någon stor betydelse för friluftslivet eller för djur- och växtlivet.
- Fri passage lämnas vid stranden, och nya fastigheter går inte ända ned till stranden.
- Endast en mindre del av en sjö pekas ut.
- Översvämnings- och skredrisk beaktas.
- Hållbara lösningar för vatten och avlopp är en förutsättning, så att vattenkvalitet i sjö, vattendrag och grundvatten inte försämras.
- Bostadsbebyggelse förstärker befintligt serviceunderlag och vägnät.
- Verksamheter som gynnar allmänheten och friluftslivet prioriteras framför bostäder om båda är aktuella i ett område.
- Gemensamma båtplatser och anläggningar prioriteras framför enstaka.

2.2.24 Sjö- och vattennära boende

Goda förutsättningar för boende i lägen nära vatten är en möjlighet för kommunen att utvecklas både inom tätort och landsbygd. Riktlinjer för sjö- och vattennära bostadsbebyggelse samt LIS-områden ska följas när det gäller utveckling av ny eller befintlig bebyggelse.

Sjö- och vattennära boende syftar i första hand på bostadsbebyggelse inom 300 meter från sjö och större vattendrag. Det kan i vissa sammanhang även omfatta bebyggelse inom promenad- och cykelavstånd till vatten, vilket då definieras som 1 respektive 3 kilometer.

Totalt har i översiktsplanen en yta på cirka 62 hektar föreslagits, som ny mångfunktionell bebyggelse med bostadsändamål, inom 300 meter från sjöar större än en hektar och de större vattendragen Holjeån, Mörrumsån, Snöflebodaån och Vilshultsån.

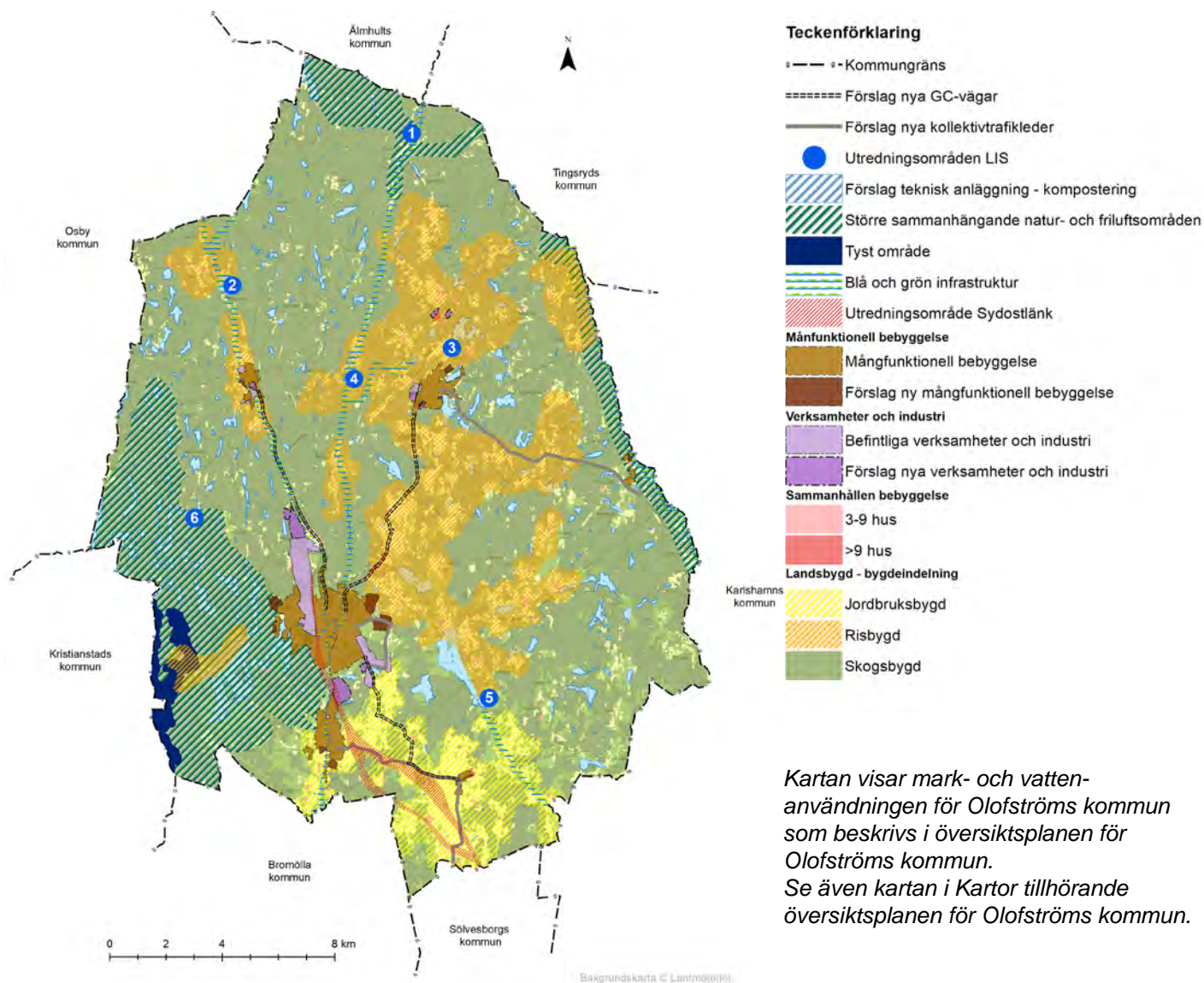
2.2.24.1 Riktlinjer sjö- och vattennära boende

När ny eller befintlig bostadsbebyggelse i lägen nära vatten utvecklas gäller:

- Inom strandskyddsområde, 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, kan boende utvecklas inom ett LIS-område, genom en detaljplan eller som enstaka kompletterande byggnader i anslutning till befintliga bostadshus. I samtliga fall krävs prövning av dispens och upphävande av strandskydd. *Se Riktlinjer för LIS.* Inom LIS-områden bör en utveckling som är av allmänt intresse prioriteras.
- I området 100 – 300 meter från vatten gäller inte generellt förbud enligt 7 kap. 15 § Miljöbalken, se dock riktlinjer för *Mångfunktionell och Sammanhållen bebyggelse*. Gäller under förutsättning att Länsstyrelsen inte har beslutat om utökat strandskydd.

Användningskartan

2.3 Preciseringar av användning – till Användningskartan

Här presenteras övergripande innehållet i den *Användningskarta* som hör till översiktsplanen. De olika användningarna är *Mångfunktionell bebyggelse*, *Sammanhållen bebyggelse*, *Landsbygd*, *Verksamheter och industri*, *Transporter och infrastruktur*, *Teknisk anläggning*, *Grönstruktur* och *vatten samt LIS och Sjö- och vattennära boende* (den senare visas inte på karta utan beskrivs endast). Se även övriga kartor för *Utvecklingsstrategi* och *Värde och Hänsyn* samt ställningstaganden i planen.

2.3.1 Mångfunktionell bebyggelse

Bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bostäder i tätorter. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå i detta.

Användningen kan användas för mindre orter eller för delar av tätorter som har, eller planeras få, ett varierat utbud av offentlig och kommersiell service och som erbjuder service till ett större omland.

I användningskartan pekas såväl befintlig som ny mångfunktionell bebyggelse ut. Cirka 104 hektar pekas ut som mark för ny mångfunktionell bebyggelse.

Mångfunktionell bebyggelse kan omfatta följande användningar:

- Bostäder – Olika former av boende i varierande karaktär.
- Centrum – Kombination av handel, service, tillfällig vistelse, samlingslokaler, kontor och annan jämförlig verksamhet som ligger centralt eller på annat sätt ska vara lätta att nå.
- Begravningsplats – Områden för begravningsändamål.
- Parkering – Områden för parkeringsanläggningar.
- Kontor – Kontor, tjänsteverksamhet och annan jämförlig verksamhet med liten eller liten varuhantering.
- Handel – Områden för handel med varor och tjänster.
- Verksamheter – Områden för service, lager, tillverkning med begränsad omgivningspåverkan.
- Besöksanläggning – Områden för verksamheter som riktar sig till besökare. Kulturella och religiösa verksamheter, idrott och sportanläggningar med tillhörande byggnader och övriga besöksanläggningar.
- Skola – Förskola, fritidshem, skola och annan jämförlig verksamhet.
- Tillfällig vistelse – Alla typer av tillfällig övernattning och konferensanläggningar.
- Vård – Områden för vårdverksamhet som avser människor.
- Annat samhällsviktigt ändamål – Område för totalförsvarets militära del, räddningstjänst och liknande samhällsviktigt ändamål. Det ska alltid anges vilken av dessa användningar området är till för. Omfattar inte brandstation som är ytkrävande, t ex med utryckningsfordon, se *Verksamheter och industri*.
- Skydd – Områden för åtgärder som skyddar mot störning, markförorening, olyckor, översvämning och erosion.
- Klimatanpassning – Områden för klimatanpassning som dagvattendamm, invallning, våtmarker etcetera.

2.3.2 Sammanhållen bebyggelse

En geografisk avgränsning av sammanhållen bebyggelse i kommunen har gjorts med utgångspunkt från definition enligt Plan- och bygglagen. I användningskartan skiljs på sammanhållen bebyggelse för 3-9 hus och mer än 10 hus:

- Bebyggelsen ska bestå av minst 3 byggnader.
- Byggnaderna ska vara placerade på minst 2

tomter.

- Tomterna ska gränsa till varandra eller skiljas åt endast av en väg, gata eller parkmark.

Utanför område med detaljplan och sammanhållen bebyggelse får vissa åtgärder utföras utan bygglov eller anmälan till kommunen. Att tomten ligger inom sammanhållen bebyggelse betyder dock inte att det alltid krävs bygglov eller bygganmälan. För att avgöra om en åtgärd som ny-, om- och tillbyggnad är lov- eller anmälningspliktig tas även hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i området med sammanhållen bebyggelse. Båda nedanstående kriterier ska då uppfyllas:

- Bebyggelsegruppen ska bestå av minst 10–20 hus.
- De bebyggda tomterna gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark och dylikt.

Med "hus" avses bostadshus, industribyggnader och byggnader för verksamheter. Komplementbyggnader till bostadshus ingår inte i definitionen. Byggnader som uppfyller kraven för ekonomibyggnader för jord- eller skogsbruk är undantagna dessa regler.

Även om en åtgärd inte kräver bygglov eller bygganmälan kan tillstånd, dispens eller anmälan enligt annan lagstiftning krävas. Det gäller exempelvis om bebyggelsen har särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värden, om det behövs strandskyddsdispens eller tillstånd för åtgärder inom vägområde och för att vidta åtgärder nära allmän väg.

Det kan även krävas anmälan vid installation av en eldstad, rökkanal, anordning för ventilation och anläggning för vattenförsörjning. Enskilda avlopp med WC kräver alltid tillstånd medan andra toalett-lösningar eller anläggning för BDT-avlopp kan kräva antingen tillstånd eller anmälan. Varje åtgärd måste därför alltid föregås av kontakt med ansvarig enhet för planläggning och bygglov på kommunen, och en bedömning göras från fall till fall.

2.3.3 Landsbygd

Mark- och vattenanvändning som inte berörs av *Mångfunktionell och Sammanhållen bebyggelse* men där bebyggelsen kan vara spridd.

Utifrån rumsliga samband av andelen åker, betesmark och skog har kommunens landsbygd delats in i tre karaktärsområden med inspiration från

historiska termer. Ändamålet för indelningen är att illustrera landsbygdens diversifiering och belysa karaktäristiska drag med bland annat landsbygdens naturmiljö, kulturmiljö och ekonomiska värden. Gränserna i indelningen ska inte ses som skarpa utan som övergångszoner. Verkligheten är naturligtvis mer diversifierad och komplex än vad indelningen låter påskina.

Omfattar följande kategorier/bygdeindelning: *Jordbruksbygd, Risbygd och Skogsbygd.*

2.3.3.1 Jordbruksbygd

I kommunens sydligaste del är jordbruket som mest dominerande. Här finns kommunens största sammanhängande jordbruksmarker insprängda mellan höjdryggar av morän som till stor del domineras av skog. Odlad åker är i förhållande till övriga kommunen betydande, men även betesmark utgör större områden. I jordbruksbygden bör jordbrukets intresse särskilt beaktas.

2.3.3.2 Risbygd

I kommunens indelning utgör risbygden ett mosaikartat och småbrutet landskap där jordbruksmark med åker och bete finns insprängt som öar i skogsmarken. Risbygden kan ses som en övergångszon mellan jordbruksbygd och skogsbygd. Betesmarker utgör här en stor andel i förhållande till den odlade åkern. Indelningen för risbygden sammanfaller även i stora drag med höga koncentrationer av lövbryn och gräsmarker från länsstyrelsens täthetsanalys i framtagandet av det regionala planeringsunderlaget för grön infrastruktur. Värden kopplade till ett småskaligt jordbrukslandskap bör särskilt beaktas, främst äldre hävdvunna marker med bete och äng.

2.3.3.3 Skogsbygd

I skogsbygden är skogsbruket den dominerande markanvändningen, men även här finns det mindre sammanhängande jordbruksmarker, främst betesmark. De mindre jordbruksmarkerna och landskapets många sjöar skapar öppna rum i den annars slutna skogsbygden. I kommunens sydligaste delar av skogsbygden finns större sammanhängande lövskogar och i norr är det främst produktionsskog av gran och granblandskogar som förekommer. I främst nordvästra delen av skogsbygden finns riklig förekomst av kultur- och fornlämningar som kolmilor och tjärdalar. Främst bör skogsbrukets intressen beaktas men det finns även områden med värdefulla naturskogliknande bestånd.

2.3.4 Verksamheter och industri

Användning som är störande för omgivningen på något sätt och som inte är förenlig med bostäder. Kan vara verksamheter som är ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller och lukt. Här ingår såväl traditionella industriområden som större handelscentrum, sportarenor och annan verksamhet. I användningskartan pekas såväl befintliga som nya verksamhetsområden ut. Cirka 177 hektar mark pekas ut som nya områden för verksamheter och industri. Användningen kan exempelvis omfatta:

- Företagsområde – Samling av flera mindre verksamheter som sammantaget inte bedöms vara förenliga med andra användningar.
- Besöksanläggningar – Anläggningar som genererar stora trafikmängder, som vattenland, djurpark med mera.
- Transportintensiv verksamhet – Område för externhandel, storpartihandel, logistikanläggningar med mera.
- Materialutvinning – Områden där det sker utvinning av naturmaterial, både mark och vattenområden, som täkter, gruvor med mera.
- Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet – Område som påverkar omgivningen med buller, lukt, vibrationer med mera.
- Ytkrävande anläggning/offentlig verksamhet – Område för samhällsviktig verksamhet så som länssjukhus, kriminalvårdsanstalt, räddningstjänst med utryckningsfordon med mera.

2.3.5 Transporter och infrastruktur

Omfattar användning för vägnät och anläggningar som behövs för transporter och trafik med olika färdmedel. I användningskartan pekas framförallt nya gång- och cykelvägar och kollekttrafikleder ut samt utredningsområde för Sydostlänken. I användningen ingår annars:

- Väg- och gatunät.
- Gång- och cykelvägnät.
- Järnvägsnät och tillhörande infrastruktur.
- Parkering, även för pendling och byte av färdmedel.
- Drivmedelsanläggning.
- Skydd, områden som skyddar mot störningar, förorening och olyckor i samband med trafik.
- Resecentrum, hållplats eller anläggning för kollektivtrafik.

2.3.6 Teknisk anläggning

Bör pekas ut med försiktighet. Framförallt anläggningar som kräver stora ytor där användningen behöver ha företräde för att få ett fungerande system. De flesta pekas istället ut i karta för *Samhällsviktiga funktioner*, se preciseringar av *Värde och Hänsyn*. I användningskartan pekas en anläggning för kompostering ut. Användning kan annars omfatta:

- Energi- och vattenförsörjning.
- Avlopps- och dagvattenhantering.
- IT och telekommunikation – bredband, mobilmast, antenner.
- Materialåtervinning – avfallsanläggning, återvinningscentral.
- Skydd – till exempel barriärer/skyddsportar vid högt vatten och vallar.

2.3.7 Grönstruktur och vatten

Användning som omfattar såväl otillgänglig natur, där växter och djur får utvecklas i fred, som grönområden, parker och friluftsområden som är tillrättalagda för människan. Utöver nedanstående kan grönstruktur och vatten ingå i användningen *Mångfunktionell bebyggelse* och *Landsbygd* samt även pekas ut som naturvärde i karta *Natur- friluftsliv- och kulturmiljövärden*, se *Värde och hänsyn*. I användningen kan annars ingå:

- Större sammanhängande natur- och friluftsområden. Större område med stor betydelse för natur, friluftsliv, kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Utbredning för område

för Halen och Raslängen sammanfaller med *Stora opåverkade områden* enligt 3 kap. 2 § Miljöbalken.

- Tyst område. Område fritt från buller där naturens ljud kan höras.
- Blå och grön infrastruktur. Nätverk av mer eller mindre naturliga områden med vegetation och vatten som främjar biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster.
- Natur/friluftsområden tätort. Mindre områden i anslutning till kommunens tätorter som pekats ut som särskilt värdefulla för friluftsliv, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Skolskog tätort. Natur- och skogsområde som används av förskola och skola för utevistelse, lek och pedagogisk verksamhet.
- Park tätort. Tätortsnära grönområde som är tillrättalagt för människan. Kan innehålla odling och plantering, gång- och cykelväg, lekplats, sittplats, konst, utsmyckningar, skydd med mera.

2.3.8 LIS (Landsbygdsutveckling i strandnära områden)

Område för landsbygdsutveckling i strandnära områden, enligt 7 kap. 18e § Miljöbalken. Observera att det alltid är markägaren som avgör om möjligheten till utveckling ska prövas.

Riktlinjer och principer för utpekande och utveckling av LIS-områden ska följas.

2.3.9 Sjö- och vattennära boende

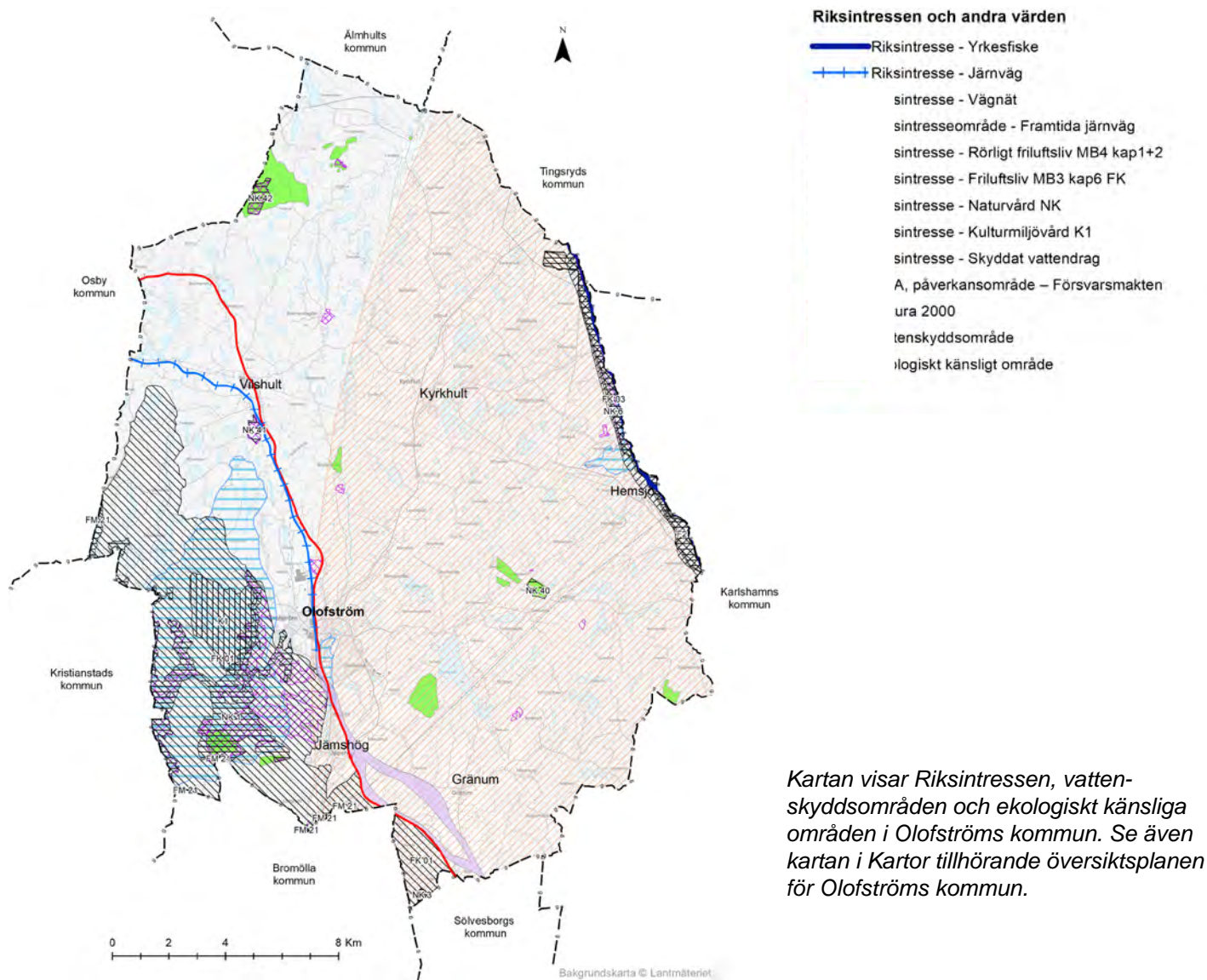
Bostadsbebyggelse inom 300 meter från sjö och vattendrag. Kan även omfatta bebyggelse inom promenad- och cykelavstånd till vatten, vilket definieras som 1 respektive 3 km. Pekas inte särskilt ut på användningskartan.

Riktlinjer för utveckling av sjö- och vattennära boende ska följas.

2.4 Preciseringar av värden och hänsyn – till Värde- och Hänsynskartorna

Omfattar sådan användning som kommunen enligt bestämmelser ska ta hänsyn till eller som är värdefullt att utveckla och bevara. Se även övriga kartor för *Användning och Utvecklingsstrategi*. Ansvarig organisation eller datakälla för geografisk information för varje lager anges inom parentes, eller i inledning. Se även *Källor och bilagor*.

Riksintressen och andra värden

Kartan visar Riksintressen, vattenskyddsområden och ekologiskt känsliga områden i Olofströms kommun. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.4.1 Riksintressen och andra värden

Områden med riksintresse enligt 3 kap. Miljöbalken. Ansvarig organisation för data är Länsstyrelsen om inget annat anges:

- Yrkesfiske.
- Naturvård.
- Kulturmiljövård.
- Friluftsliv.
- Kommunikationer (järnväg, vagnät, framtida järnväg).
- Totalförsvarets militära del (inga öppna, pekas inte ut på karta, hela landet är dock samrådsytta).

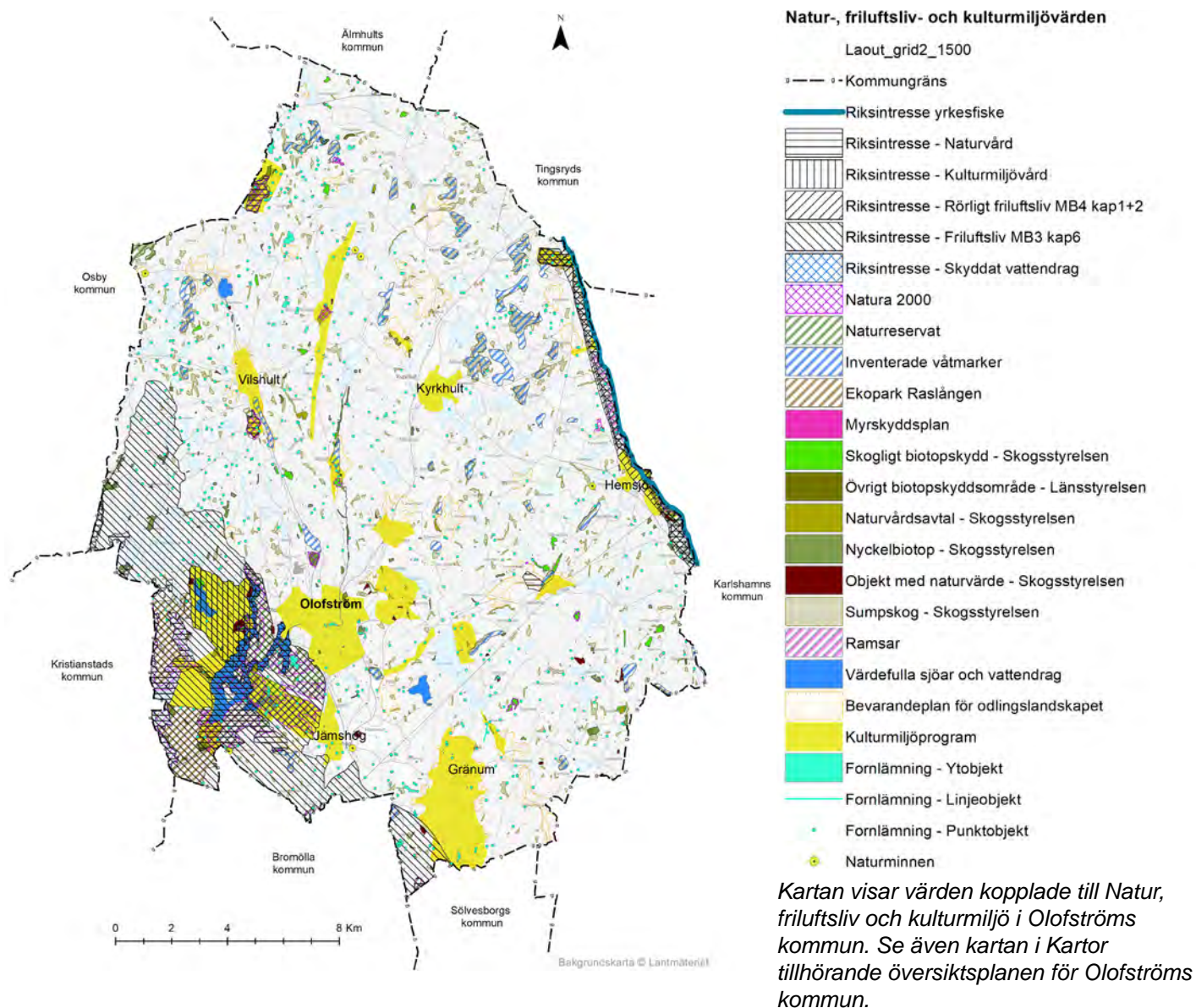
Områden med riksintresse enligt 4 kap. Miljöbalken:

- Turism och rörligt friluftsliv.
- Natura 2000 (Naturvårdsverket).
- Skyddat vatten där åtgärder för kraftändamål inte får utföras.

Områden med andra värden enligt bestämmelser i Miljöbalken:

- Vattenskyddsområden, 7 kap. Miljöbalken (Länsstyrelsen, Naturvårdsverket).
- Ekologiskt känsliga områden, 3 kap. Miljöbalken.

Natur-, friluftslivs- och kulturmiljövärden

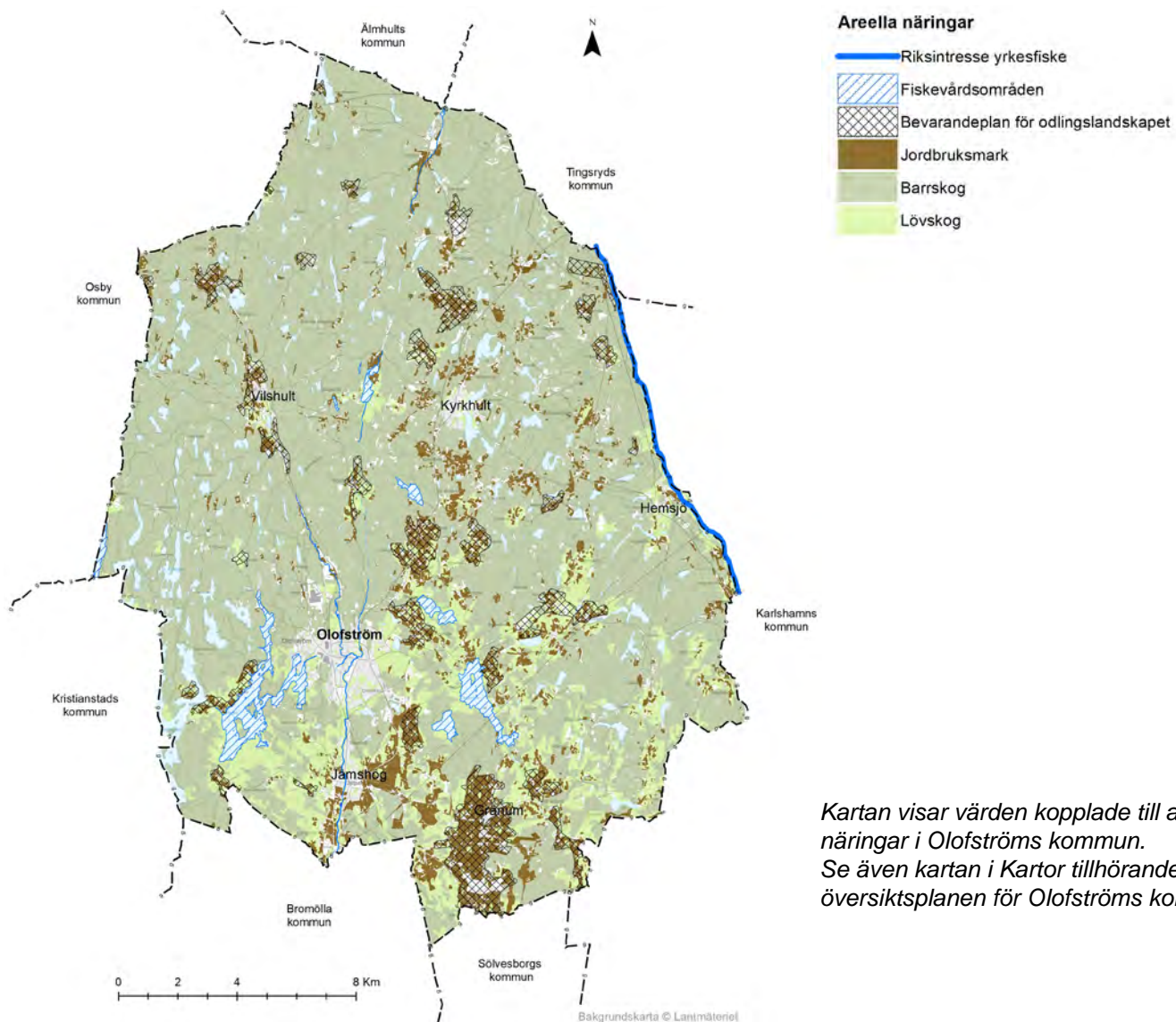

2.4.2 Natur-, friluftslivs- och kulturmiljövärden

Värden och hänsyn som pekats ut enligt svensk lagstiftning eller nationella och internationella avtal.

- Naturreservat (Naturvårdsverket).
- Inventerade våtmarker (Naturvårdsverket).
- Ekopark Raslängen (Skogsstyrelsen).
- Myrskyddsplan (Naturvårdsverket).
- Nyckelbiotop (Skogsstyrelsen).
- Objekt med naturvärde (Skogsstyrelsen).
- Övrigt biotopskyddsområde (Skogsstyrelsen).
- Naturvårdsavtal – nyttjanderättsavtal mellan markägare och staten (Skogsstyrelsen).
- Sumpskog (Skogsstyrelsen).
- Ramsarområde, enligt Ramsarkonventionen (Naturvårdsverket).
- Värdefulla sjöar och vattendrag (Havs- och vattenmyndigheten).
- Bevarandeplan för odlingslandskapet (Länsstyrelsen)
- Kulturmiljöprogram (kommunen).
- Naturminne, 7 kap 10 § Miljöbalken (Länsstyrelsen).
- Fornlämningar (Riksantikvarieämbetet).
- Riksintrasse yrkesfiske, naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, rörligt friluftsliv, skyddat vatten och Natura 2000 se *Riksintrasse och andra värden* ovan.

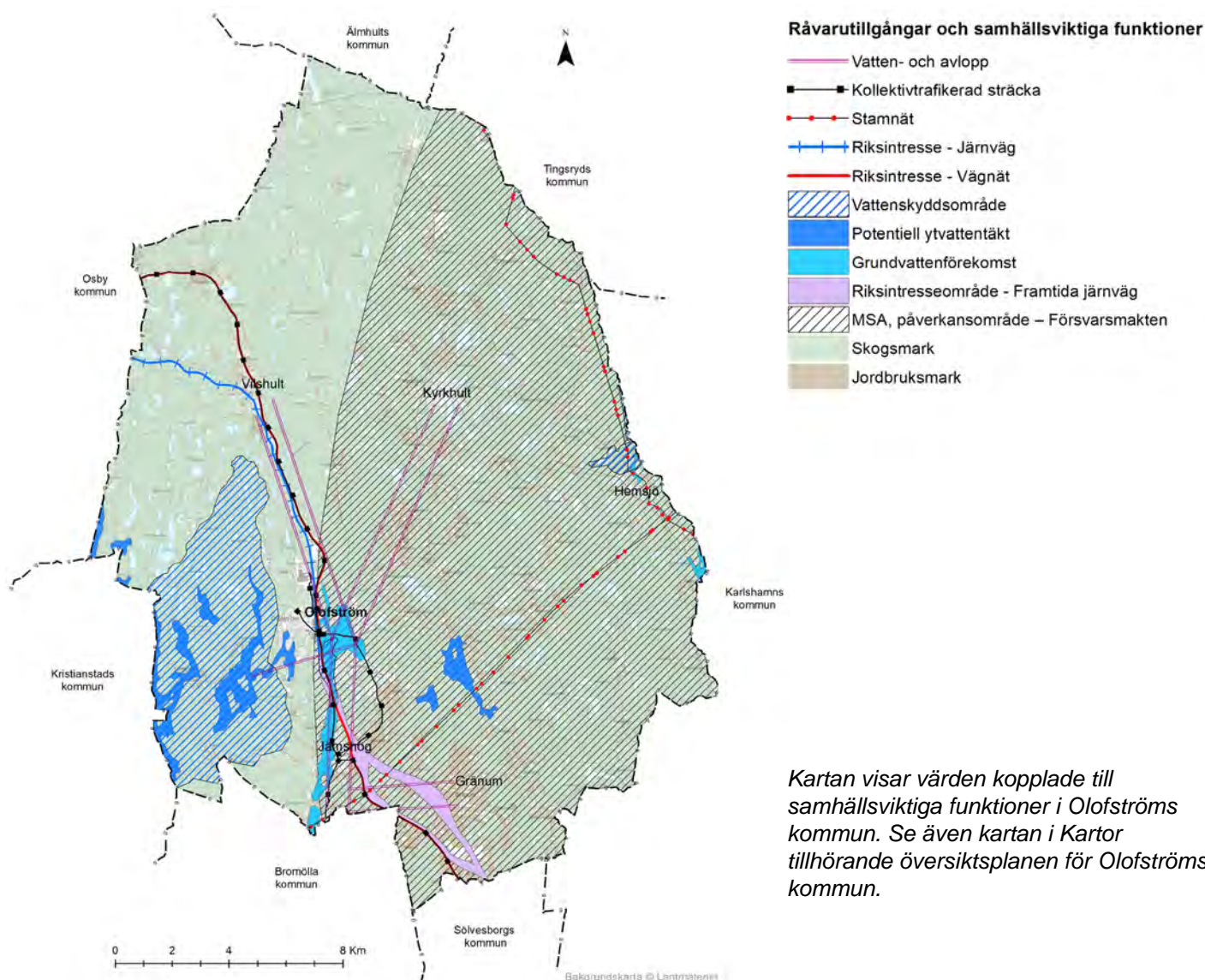
Areella näringar

2.4.3 Areella näringar

- Riksintresse yrkesfiske (Länsstyrelsen).
- Fiskevårdsområden (Länsstyrelsen).
- Bevarandeplan för odlingslandskapet (Länsstyrelsen).
- Jordbruksmark (Jordbruksverket).
- Barrskog (kommunen).
- Lövskog (kommunen).

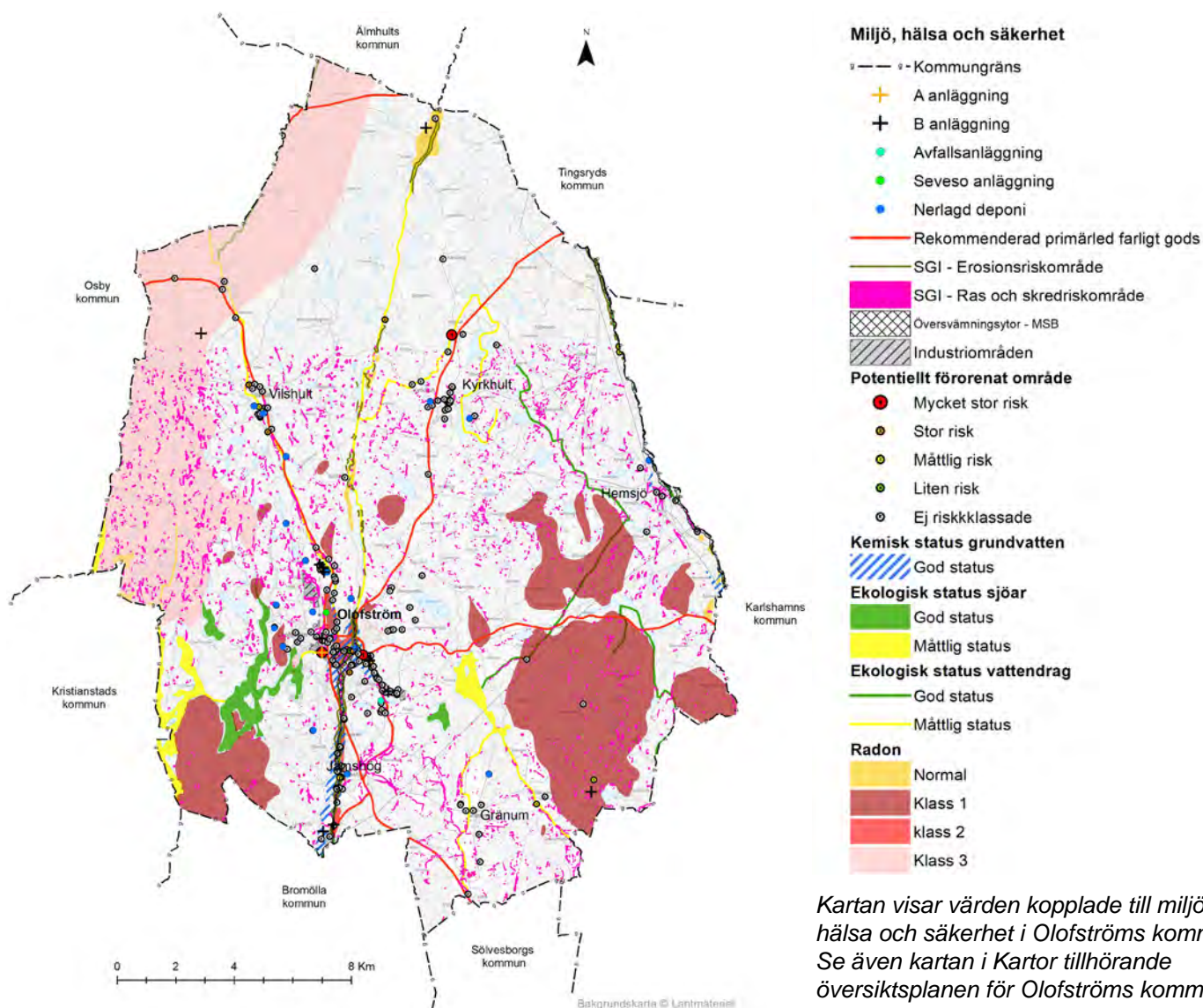
Råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner

2.4.4 Råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner

- Vatten och avlopp (kommunen).
- Kollektivtrafikerad sträcka (Blekingetrafiken).
- Stamnät för el (Svenska kraftnät).
- Riksintresse – järnväg (Länsstyrelsen).
- Riksintresseområde framtida järnväg (Länsstyrelsen).
- Riksintresse – vägnät (Länsstyrelsen).
- Vattenskyddsområde (Naturvårdsverket).
- Potentiell ytvattentäkt (Vattenmyndigheterna, VISS och kommunen)
- Grundvattenförekomst (Vattenmyndigheterna, VISS).
- MSA påverkansområde (Försvarmakten).
- Skogsmark (kommunen).
- Jordbruksmark (Jordbruksverket).

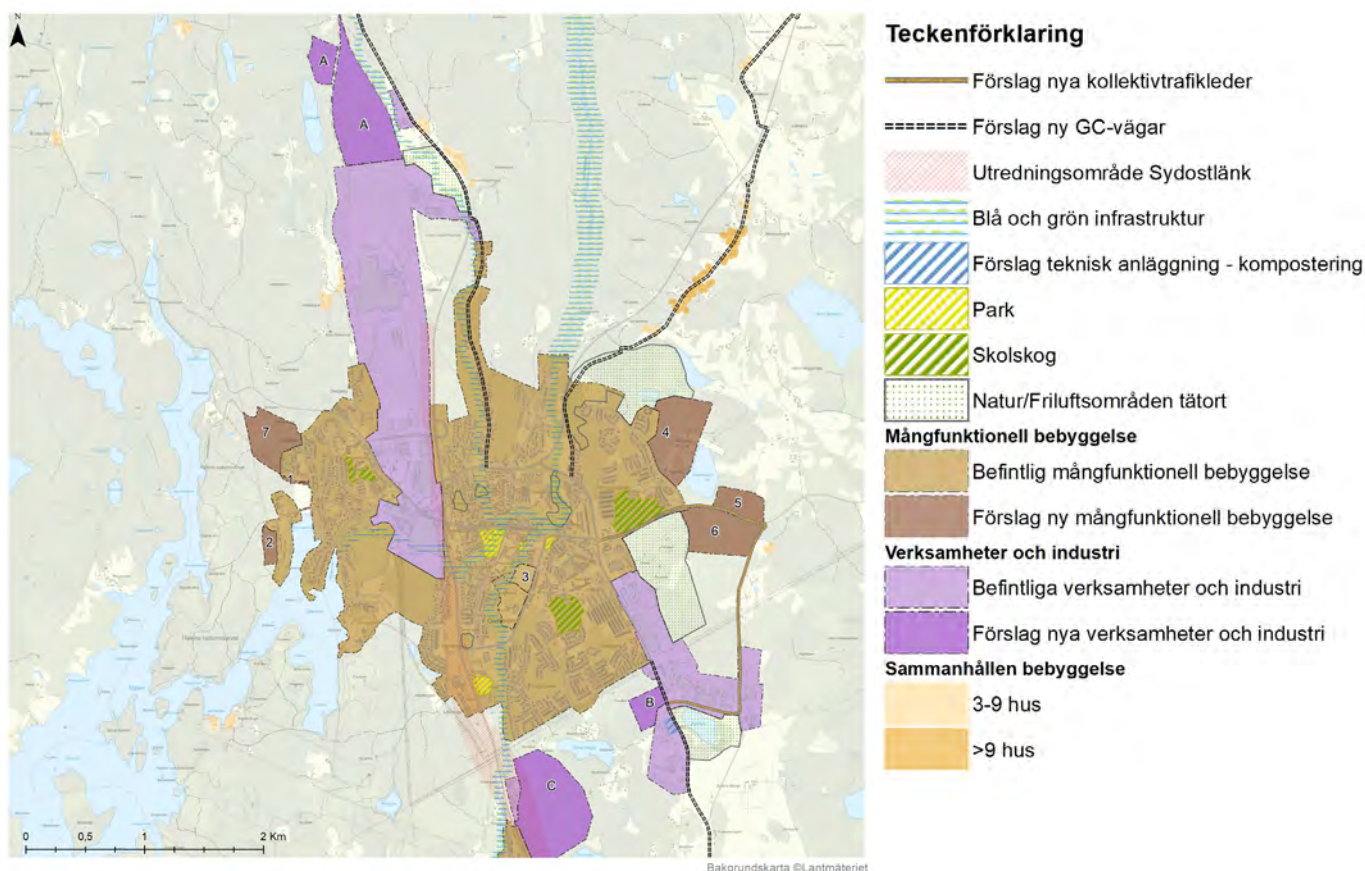
Miljö, hälsa och säkerhet

2.4.5 Miljö, hälsa och säkerhet

- Miljöfarlig verksamhet, A- och B-anläggningar enligt 9 kap. Miljöbalken (Länsstyrelsen).
- Avfallsanläggning (kommunen).
- Sevesoanläggning, lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (MSB).
- Nedlagd deponi (kommunen).
- Rekommenderad primärled för farligt gods (Trafikverket)
- Erosions-, ras- och skredriskområde (SGI).
- Översvämningszoner (MSB).
- Industriområden (kommunen).
- Potentiellt förorenade områden (Länsstyrelsen).
- Statusklassning av vattenförekomster enligt vattendirektivet (Vattenmyndigheterna, VISS).
- Radonförekomst (SGU).

Fördjupningskarta Olofström

Kartan visar den markanvändning för Olofströms tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5 Fördjupningar tätorter – planen

I detta avsnitt finns ställningstaganden för kommunens sex tätorter som utgör de olika delområden med avseende på bebyggelse, kommunikationer, grönstruktur och vatten. Se även motsvarande information i kapitel 3 *Utgångsläge*, med planförutsättningar för områdena.

2.5.1 Olofström

2.5.1.1 Bebyggelse

För att skapa förutsättningar för en utveckling av Olofströms tätort ska framtida planering möjliggöra förtätning av ortens centrala delar. För att skapa en god bebyggd miljö är det viktigt att tillkommande, eller förändringar av befintlig, bebyggelse placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till tätortsbilden.

I västra delen av samhället har nya bostadsområden vuxit fram under de senaste åren. Områdena Bommareviken, Näset och Övre Strandplan är till stora delar utbyggda. Området intill sjön Halen är ett attraktivt läge med närhet till centrum, sjön och Halens naturreservat. Ny mångfunktionell bebyggelse föreslås därför i anslutning till Bommareviken och Halens naturreservat (område 1–2). Här bedöms det finnas goda möjligheter för utveckling av framförallt bostäder i ett attraktivt läge.

Området runt Dannfältet i centrala Olofström (område 3) är lämpligt att utveckla och förtäta med fler idrotts- och fritidsanläggningar då området har en central placering i orten och är lätt tillgängligt för många. Området lämpar sig också för utvecklingen av centrum och handelsändamål samt verksamheter med begränsad områdespåverkan.

I östra delen av samhället finns goda förutsättningar för en vidare utbyggnad av samhället i anslutning till

Brännaregården. Utpekade områden för ny mångfunktionell bebyggelse (område 4–6) ligger i ett sjönära läge med goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer. Området ligger i anslutning till befintlig infrastruktur med närhet till centrum och grönområden med goda möjligheter för rekreation. I området finns idag en skjutbana som behöver flyttas innan området kan exploateras. Ny lokalisering av skjutbanan bör utredas innan framtida detaljplanering av området sker.

Område för verksamheter lokaliseras söder och norr om tätorten (område A - C). Områdena ligger i anslutning till befintliga verksamhetsområden med närhet till befintlig och planerad infrastruktur (riksväg 15, Sydostlänken och Östra ringvägen). Dessa områden lämpar sig för verksamheter som kan vara störande för omgivningen på något sätt och bör inte placeras i närheten av bostäder. Det kan vara verksamheter som är ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller och lukt.

Befintlig ridanläggning är idag centralt placerad, i anslutning till hagmarker och ridleder. Den framtida Sydostlänken kan innebära att anläggningen måste flyttas. Exempel på nya placeringar med möjlighet till utveckling av fritidsanläggningar är mellan Fritzatorpet och Bommarevägen (område 7) samt området kring gamla skidbacken vid Brännaregården.

2.5.1.2 Kommunikationer

Kommunen avser att utreda om vissa sträckor av Storgatan kan omvandlas till busslinjer. Syftet är att minska buller och skapa goda förutsättningar för kollektivtrafiken att bli mer attraktiv i centrum. Parkeringsplatser för de centrala delarna av Olofström måste bli fler om kommunen fortsatt ska kunna erbjuda gratis parkering. För att hushålla med mark och göra det möjligt för fler att parkera avser kommunen att utreda lokalisering av en större parkeringsanläggning i två eller tre plan. Dessa åtgärder behövs för att kunna erbjuda parkering för såväl boende, näringsidkare som besökare i centrum. Förslag till lokalisering är befintlig parkering vid Idrottsvägens bussterminal. Det är emellertid viktigt att en sådan anläggning gestaltas så att den passar väl in i centrummiljön och inte blir dominant.

Olofströms tätort bör länkas samman med de mindre orterna genom anläggning av nya gång- och cykelvägar. Inom tätorten bör arbetet inriktas på att åtgärda brister och höja trafiksäkerheten, särskilt vid passager, samt att utveckla nya gång- och cykelstråk.

2.5.1.3 Grönstruktur och vatten

I Olofströms centrum bör utvecklingen av Å-rummet fortsätta med sociala mötesplatser i grön miljö och attraktiva promenadstråk längs åarna. Grön och blå strukturer längs med åarna är betydelsefulla för den biologiska mångfalden och ny bebyggelse bör anpassas för att inte skapa barriärer och hinder. Träd längs åarna är ett viktigt inslag för biologisk mångfald och för att skugga vattenytorna. Därför behöver regelbunden översyn genomföras och vid behov planteras nya träd för att säkerställa ett framtida trädbestånd.

En ny park föreslås skapas mellan Holjebadet och Resecentrum genom att parkeringen längs med Holjeån söder om Ådalsvägens bro tas bort och ersätts med grönytor. Ett förslag finns framtaget, "Olofströms Drive´Ju" där den nya parken får ett tema som är kopplat till Olofströms historia som tillverkare av karosser, och med planteringar som gynnar den biologiska mångfalden. Parken utvecklas med fördel vidare tillsammans med ungdomarna i kommunen då platsen idag används flitigt av Högavångskolans elever.

Även det sammanhängande parkområdet Storlekplatsen-Citybyggnan-Aniaraparken bör fortsätta att utvecklas för att vara en attraktiv och populär mötesplats för invånare och besökare.

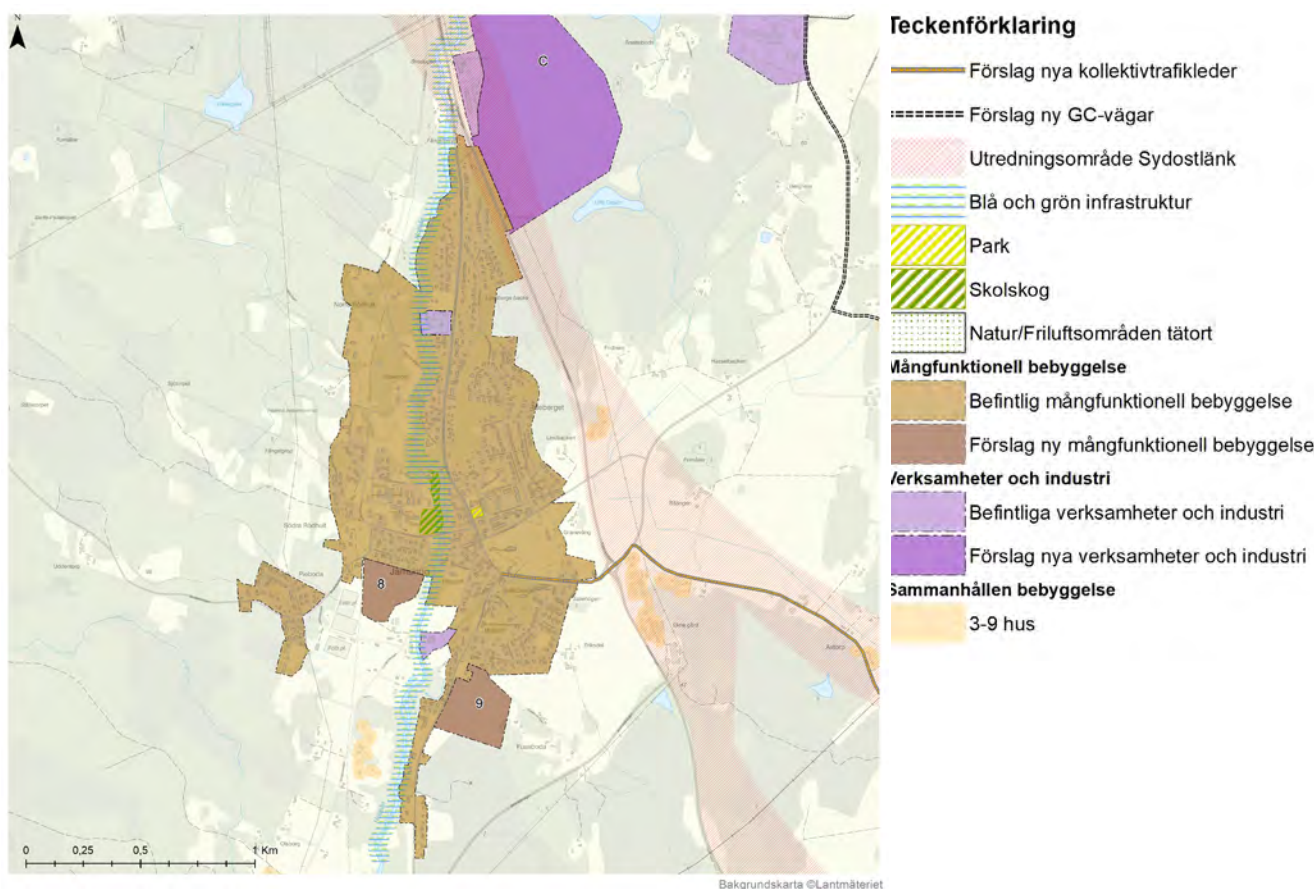
Torg är viktiga målpunkter och mötesplatser i stadsmiljön och behöver utvecklas för att öka attraktionskraften i centrum. På nya torget föreslås en ombyggnad av den så kallade citykiosken till en grön byggnad med växt- och glasväggar som skapar en unik växthusmiljö mitt i centrum. "Växthuset" blir både ett inslag i stadsmiljön och en ny pedagogisk mötesplats, inte minst för barn och unga som kan använda den för studier och som träffpunkt.

I östra delen av Olofström utvecklas "Maxiberget" till ett nytt naturreservat med stora möjligheter till rekreation och friluftsliv. Det innebär att invånarna får tillgång till attraktiva natur- och friluftsområden i både västra och östra delen av samhället. Även Agrasjön, som är kommunens enda slättsjö, utreds för nytt naturreservat.

Övriga natur- och friluftsområden som pekas ut i Olofströms tätort anses vara värdefulla områden för natur och rekreation och bör förstärkas med aktiva skötselåtgärder. Områdena beskrivs i *Naturvård och friluftsliv i Olofström* och visas på *Användningskartan för Olofströms tätort*.

Fördjupningskarta Jämshög

Kartan visar den markanvändning för Jämshögs tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5.2 Jämshög

2.5.2.1 Bebyggelse

Jämshögs utbyggnad begränsas i norr och väster av Halens naturreservat och i viss mån av befintlig terräng med stora nivåskillnader. I öster avgränsas samhället av område för riksintresse för infrastruktur, riksväg 15 och framtida järnväg (Sydstälänken). Även här finns utmaningar för exploatering vad gäller terrängen med stora nivåskillnader. Jämshögs utbyggnad kan med fördel ske genom framförallt förtätning. Genom att utreda möjligheter för förtätning kan befintlig infrastruktur och service användas på ett resurseffektivt sätt. För att skapa en samhällsekonomisk och realistisk utbyggnad av samhället bedöms den lämpligaste utbyggnaden vara i Jämshögs södra delar. Utpekade ytor för mångfunktionell bebyggelse (område 8 - 9) bedöms utgöra en naturlig utveckling av Jämshögs samhälle med närhet till befintlig infrastruktur, handel, skola och rekreativsmöjligheter. Områdena utgörs idag av jordbruksmark och bör endast tas i anspråk för

allmänna intressen efter att försök att tillgodose dem på annan plats är prövade. Den jordbruksmark som tas i anspråk bedöms utgöra en begränsad del av den totala jordbruksmarken inom kommunen och är nödvändig för att möjliggöra en utveckling av Jämshögs samhälle. Område för verksamhetsutveckling i anslutning till riksväg 15. (Område C, se även Olofström).

2.5.2.2 Kommunikationer

För att undvika möten mellan bussar och höja trafiksäkerheten på Sunnavägen bör det utredas om en förskjutning av tidtabellen gör det möjligt att istället mötas på väg 116. Likaså bör det utredas om sträckor enbart avsedda för busstrafik kan underlätta för kollektivtrafik mot Bromölla, Karlshamn och Olofström.

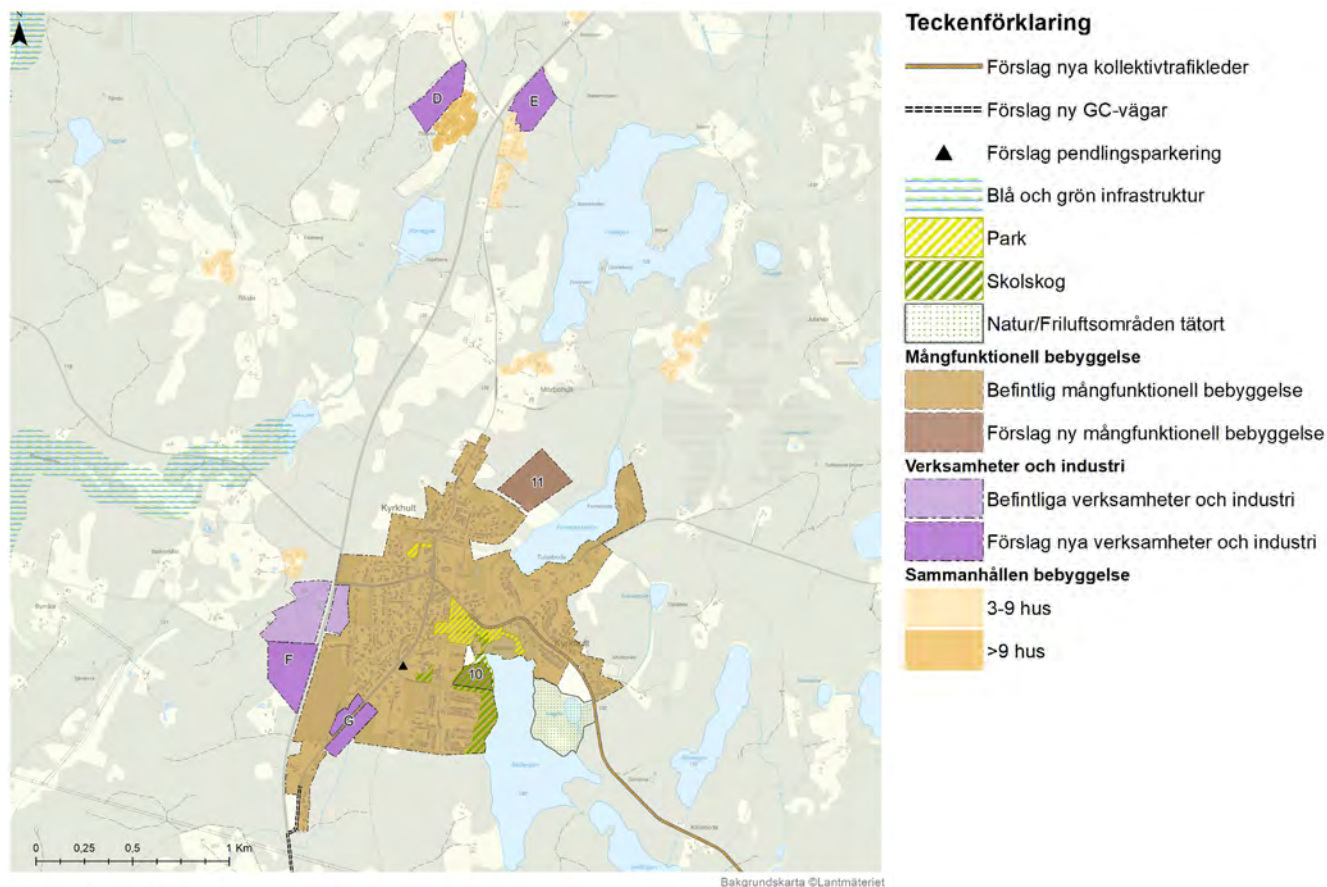
Det finns möjlighet att utveckla fler gång- och cykelstråk och att göra det lättare att använda befintliga vägar.

2.5.2.3 Grönstruktur och vatten

I Jämshög bör utvecklingen fortsätta för att skapa ett attraktivt rekreations- och promenadstråk längs med Holjeån. Den första delen mellan Liljenborg och De Ungas väg färdigställdes 2019 och det finns möjlighet att fortsätta utvecklingen både söderut till Ljungrydavägen och norrut till Ängsdunsvägen. Holjeån är även viktig blå och grönstråk för växter och djur. Jämshögs tillgång till Halens naturreservat och friluftsområde bör förstärkas och utvecklas.

Fördjupningskarta Kyrkhult

Kartan visar den markanvändning för Kyrkhults tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5.3 Kyrkhult

2.5.3.1 Bebyggelse

I Kyrkhult domineras bebyggelsen av villabebyggelse från 1900-talets senare del och kommunen har ett flertal lediga tomter för bostäder. Där det är möjligt bör förtätning och utveckling av handel och service tillåtas för att skapa en hållbar utveckling av tätorten. De centrala delarna utgörs av bebyggelse från brunnsepoken kring sekelskiftet mellan 1800-talet och 1900-talet och tillkommande bebyggelse bör utformas varsamt med hänsyn till ortens karaktär. Områden för ny mångfunktionell bebyggelse pekats ut i anslutning till samhället med närhet till Södersjön (område 10) och Fornebodasjön (område 11) där det bedöms möjligt att skapa attraktiva boendemiljöer. Områdena anses utgöra en lämplig utbyggnad av orten med anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur med närhet till rekreativ möjligheter. Ny mångfunktionell bebyggelse vid södersjön (område 10) sammanfaller även med ett område som pekats ut som skolskog.

Bedömningen har gjorts att skolan och förskolans närhet till naturområden för lek och utevistelse i Kyrkhult ändå är god med bland annat Tulseboda Brunnsspark och befintligt elljusspår.

Utökning av befintligt verksamhetsområde föreslås väster om samhället i anslutning till väg 116 (område F). Området ligger väl avskilt från övrig bebyggelse och lämpar sig för verksamheter som inte bör placeras i närheten av bostäder. Längs med Olofströmsvägen föreslås verksamhetsområden på ömse sidor vägen (område G). Området ligger i anslutning till mångfunktionell bebyggelse och är lämpligt för verksamheter med begränsad områdepåverkan. Norr om tätorten föreslås nya verksamhetsområden i anslutning till befintliga verksamheter (område D-E).

2.5.3.2 Kommunikationer

Det finns stora behov av upprustning av gatunätet i Kyrkhult.

Pendlingsparkeringar bör anläggas som förenklar resandet med kollektivtrafiken. Behovet av en linje med förbindelse till Fridafors och vidare till Ryd behöver utredas.

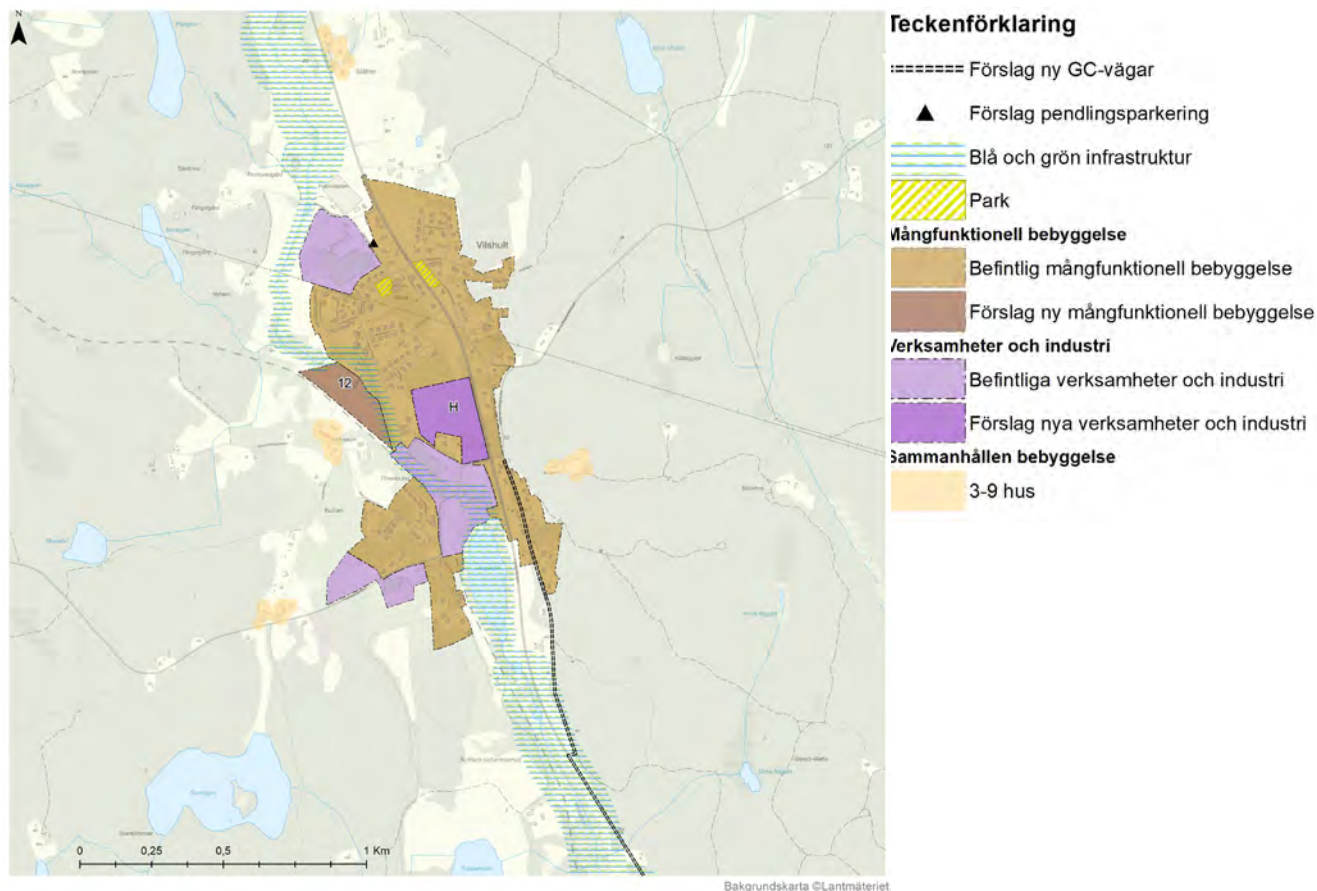
Gående och cyklister accepteras blandat med biltrafik inom gatunätet. Det finns möjlighet att utveckla stråk i skogsmark. Anläggning av en gång- och cykelväg mellan Kyrkhult och Olofström bör utredas i samarbete med Trafikverket. Förslag till vägsträcka är längs med väg 116 (Rydsvägen) via Kärrbolslid, Biskopsmåla och Norra Kyrkhultsvägen.

2.5.3.3 Grönstruktur och vatten

I Kyrkhult bör utvecklingen efter Leaderprojektet KOM fortsätta att skapa ett sammanhängande kulturmiljöområde för Tulseboda Brunnsspark och Forneboda Kulturbrunn. Här kan fler upplevelse- och attraktionsvärden skapas inom konst, odling och mat som ökar områdets popularitet för både invånare och besökare. Även kopplingen till Ebbamåla Bruks kulturmiljö kan förstärkas för att ge ökad attraktionskraft. Runt Södersjön och Fornebodasjön finns promenadstigar som bör utvecklas samt att de tidigare hagmarkerna på Isabackarna öster om Södersjön restaureras till ett naturvårdsområde med eventuella inslag av boenden som är anpassade till miljön.

Fördjupningskarta Vilshult

Kartan visar den markanvändning för Vilshults tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5.4 Vilshult

2.5.4.1 Bebyggelse

Utveckling av mångfunktionell bebyggelse koncentreras främst till området i anslutning till en ny järnvägsstation, då Vilshult eventuellt åter kan få ett tågstopp för persontrafik vid etablerandet av Sydostlänken (område 12). Där det är möjligt bör förtätning och utveckling av handel och service tillåtas för att skapa en hållbar utveckling av tätorten.

Verksamheter pekas ut att kunna utvecklas i de södra delarna av samhället i anslutning till Riksväg 15 och i nära anslutning till eventuellt tågstopp (område H).

2.5.4.2 Kommunikationer

En upprustning med avseende på trafiksäkerhet är nödvändig på väg 15, mellan Olofström och Lönsboda. Det finns även obebakade järnvägsövergångar som är i behov av säkerhetsåtgärder.

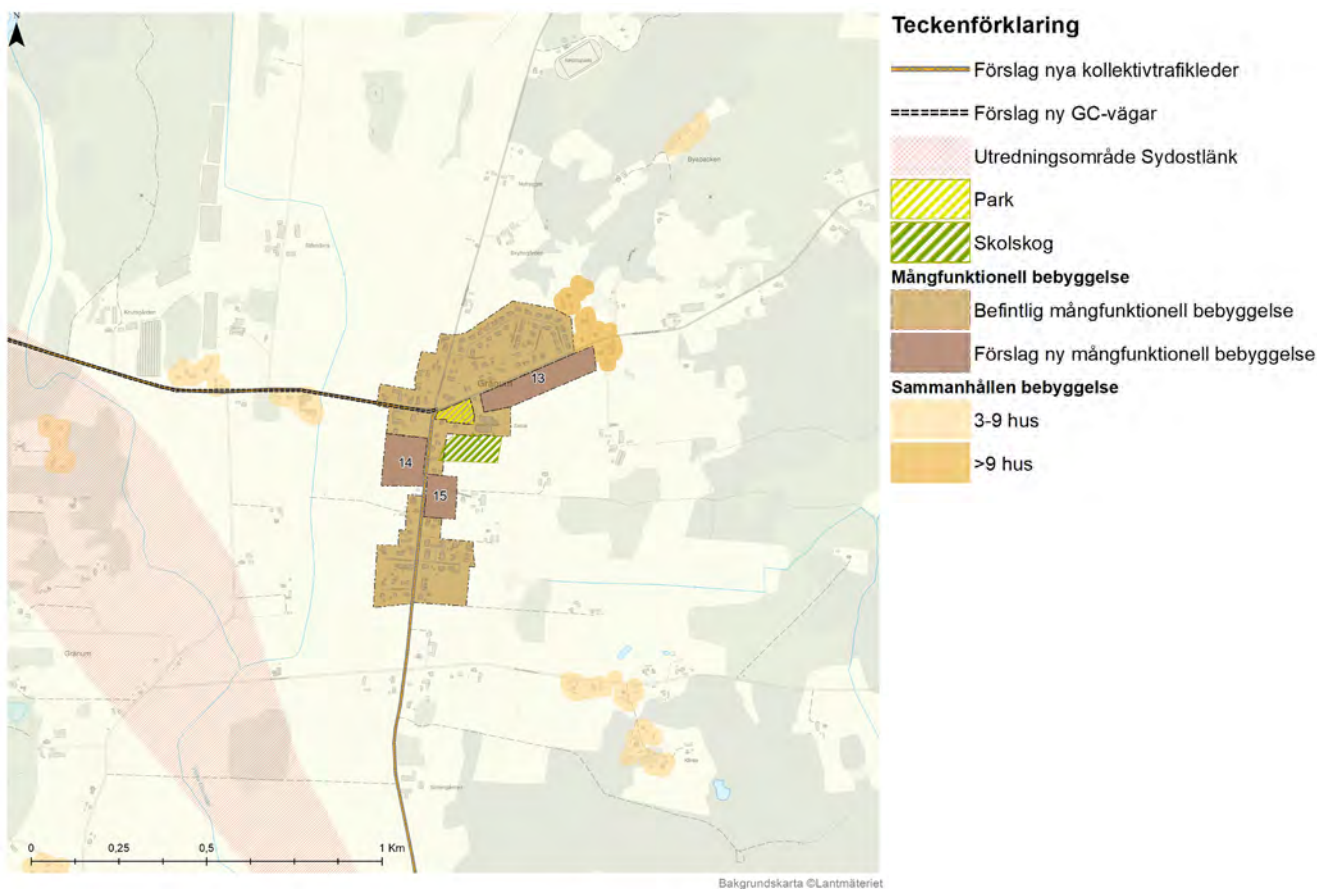
Pendlingsparkeringar bör anläggas som gör det möjligt för fler att resa kollektivt. Det finns behov av att anpassa busstidtabell, för resor vidare till Lönsboda och Älmhult, till avgångstider för tåg på Södra stambanan.

Gående och cyklister accepteras blandat med biltrafik inom gatunätet. För att öka trafiksäkerheten bör en separat gång- och cykelväg anläggas längs med riksväg 15 mellan Vilshult och Olofström. Detta bör göras i samband med upprustning av riksvägen.

2.5.4.3 Grönstruktur och vatten

I Vilshult bör utvecklingen av grönområden ske i anslutning till en framtida järnvägsstation, där det är viktigt att i samband med utbyggnaden tillse att grönstrukturen finns med i planeringen. Även Vilshultsån kan lyftas fram och synliggöras då den idag är ett otidligt inslag trots att den rinner genom samhället. Vilshultsån är även värdefullt blå och grönstråk för den biologiska mångfalden.

Fördjupningskarta Gränum

Kartan visar den markanvändning för Gränums tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5.5 Gränum

2.5.5.1 Bebyggelse

Områden för mångfunktionell bebyggelse föreslås utvecklas i anslutning till befintliga bebyggelseområden. Runt Gränum finns mycket värdefull åkermark som är viktig att bevara och genom att koncentrera ny bebyggelse till redan bebyggda områden är det ett led i att minska ianspråktagandet av värdefull åkermark. (Område 13 - 15).

Möjligheten att utveckla handeln och att ha någon form av lokalbutik för dagligvaruinköp bör utredas ytterligare.

2.5.5.2 Kommunikationer

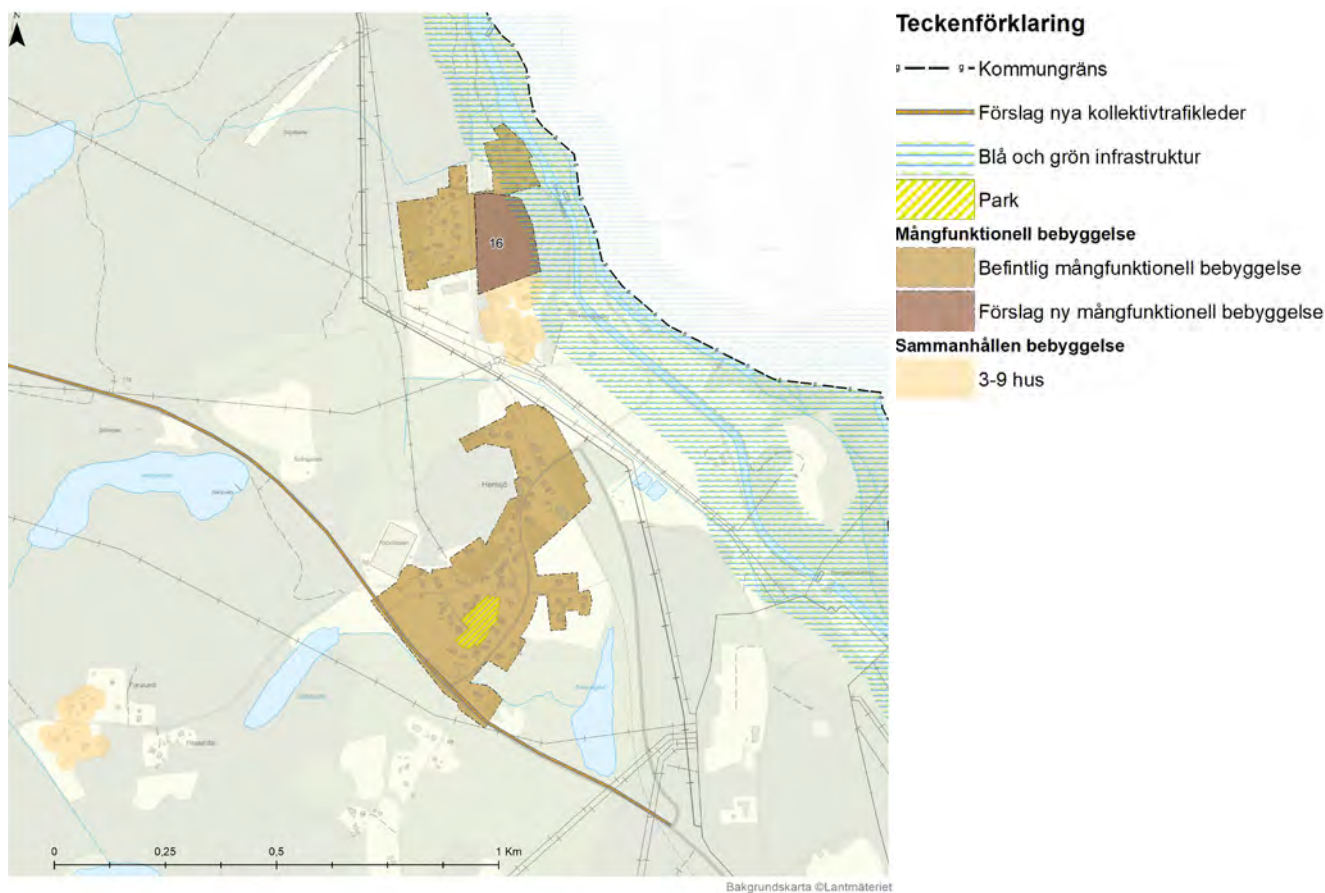
Möjligheten för att anlägga en pendlarparkering vid den närmaste busshållplatsen 2 km från Gränums centrala delar på Stationsvägen bör utredas. Behov och underlag för en linje med busshållplats i Gränums by bör också utredas, för att ge alternativ till bilen och en ny resväg till Olofström.

Gående och cyklister accepteras blandat med biltrafik. Gång- och cykelförbindelse till Olofström planeras via Gränumsvägen, Hässlehultsvägen, Östra Ringvägen och Bussvägen. Planerad sträckning berör såväl enskilda vägar som där Trafikverket respektive kommunen är väghållare.

2.5.5.3 Grönstruktur och vatten

Gränum omges av jordbrukslandskapet och här är det viktigt att de grönområden som finns i bostadsområdena tillgodoser invånarnas behov av rekreation och sociala mötesplatser. Även Västra Orlundsån kan lyftas fram där det finns möjlighet att skapa promenadstråk och en pedagogisk plats för skolan att använda i undervisningen.

Fördjupningskarta Hemsjö

Kartan visar den markanvändning för Hemsjö tätort som beskrivs nedan. Se även kartan i Kartor tillhörande översiktsplanen för Olofströms kommun.

2.5.6 Hemsjö

2.5.6.1 Bebyggelse

I Hemsjö har ett område pekats ut för utveckling av mångfunktionell bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse och i närheten av Mörrumsån (område 16). Området ligger i anslutning till flera riksintressen och en utformning av området ska ske med hänsyn till riksintressena. Ett nytt område med tillkommande bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden.

Möjligheten att utveckla handeln och att ha någon form av lokalbutik för dagligvaruinköp bör utredas ytterligare.

Befintliga anläggningar för elförsörjning, stationer och ledningar för region- och stamnätet, i nära anslutning till samhället utgör en grundläggande förutsättning vid planering i Hemsjö.

2.5.6.2 Kommunikationer

Underlag för en utökning av förbindelse med kollektivtrafik framförallt via Kyrkhult bör utredas. Det krävs en utredning av hur befintligt vägnät kan användas för cykeltransport till Kyrkhult och Olofström.

2.5.6.3 Grönstruktur och vatten

Hemsjö har en fantastisk tillgång på attraktiv grönstruktur och vattenkontakt genom närheten till Mörrumsån och dess naturreservat. Denna tillgång bör bevaras och kan om möjligt även förstärkas i samband med andra åtgärder.

2.6 Fördjupningar LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)

Kommunen har valt att peka ut sex LIS-områden i användningskartan till översiktsplanen, med stöd av

7 kap. 18e § Miljöbalken. Ytterligare strandområden kan i framtiden föreslås som LIS-områden genom en särskild utredning. Som underlag för en sådan utredning ska *Riktlinjer för LIS* användas och kommunen ska samråda med Länsstyrelsen och andra berörda. Det är alltid markägaren som bedömer om möjligheterna ska prövas eller inte.

2.6.1 Farabols dammar (område 1)

Området ligger i kommunens norra del, nära gränsen mot Småland. Förutom Farabols by finns här en gammal kvarnmiljö och damm vid Farabolsån, och sedan 1950-talet en större grustäkt. Flera vandringsleder utgår från området, och i närheten finns sjöar med möjlighet till bad och fiske och övernattningsstugor.

I samverkan med markägare och lokala aktörer kan området utvecklas för såväl boende som anläggningar för turism och friluftsliv. Möjlighet till service finns närmast i Kyrkhult, eller Ryd och Lönsboda i Kronobergs respektive Skåne län.

Användning av jordbruksmark samt förekomst av potentiellt förorenat område, kulturmiljö och fornlämning måste utredas. Berörs även av *Större sammanhängande natur- och friluftslivsområde, Blå och grön infrastruktur, Skogsbygd och Jordbruksbygd* i översiktsplanen.

2.6.2 Möllesjön (område 2)

Några kilometer norr om Vilshult, längs vägen mot Lönsboda i Skåne län, ligger Möllesjön. Öster om sjön finns redan en campingplats. Norrut är landskapet präglat av historisk ängs- och beteshävd. Området skulle kunna utvecklas för friluftsliv och boende. Möjlighet till service finns närmast i Olofström och Lönsboda.

Natur- och kulturvärden i odlingslandskapet ska bevaras och hänsyn ska även tas till riksintresse för vägnät (Lönsboda – Pukavik), rekommenderad väg för farligt gods och fornlämning. Berörs av *Blå och grön infrastruktur* samt *Risbygd* i översiktsplanen.

2.6.3 Hörnsjön (område 3)

Hörnsjön ligger strax nordost om Kyrkhult. Framförallt i söder finns gammal ängs- och betesmark och i norr fornminnesrik historisk skogsmark. Området skulle kunna utvecklas för boende och friluftsliv. Möjlighet till service finns närmast i Kyrkhult.

Natur- och kulturvärden i odlings- och skogsmark ska bevaras. Påverkan på fornlämning måste utredas. Berörs av *Risbygd* som användning i översiktsplanen.

2.6.4 Slagesnässjön (område 4)

I kuperad bygd mellan Kyrkhult och Vilshult ligger Slagesnässjön. Här finns redan badplats, campingplats och planer för ny bebyggelse. Runt sjön finns omväxlande löv- och barrskog och jordbruksmark. Området skulle kunna utvecklas ytterligare för turism och friluftsliv samt boende. Möjlighet till service finns närmast i Kyrkhult.

Natur- och kulturvärden i odlings- och skogsmarken ska bevaras. Påverkan på utpekade nyckelbiotoper och fornlämningar måste utredas liksom risk för ras och skred. Berörs av *Blå- och grön infrastruktur* samt *Risbygd* i översiktsplanen.

2.6.5 Orlunden (område 5)

Några kilometer norr om Gränum ligger sjön Orlunden. I söder mot vägen från Gränum finns redan en badplats. I sydöstra delen av sjön, i omväxlande jordbruks- och skogsmark, kan området utvecklas för friluftsliv och boende. Möjlighet till service finns närmast i Jämshög och Olofström.

Användning av jordbruksmark samt påverkan på fornlämning och kulturmiljö måste utredas. Berörs av *Blå och grön infrastruktur* samt *Risbygd* som användning i översiktsplanen.

2.6.6 Harasjömålaområdet (område 6)

I kuperad skogsbygd i västra delen av kommunen finns Harasjömålaområdet. I närheten av befintlig campingplats finns ett flertal sjöar. Området kan utvecklas framförallt för friluftsliv, på ett sätt som förstärker riksintressanta värden. Möjlighet till service finns närmast i Olofström.

Påverkan på riksintresse för friluftsliv, vattenskyddsområde, nyckelbiotop, fornlämning och sumpskog måste utredas liksom risk för ras och skred. Naturvärden i skogsmarken ska bevaras. Berörs av *Större sammanhängande natur- och friluftslivsområde, Stora opåverkade områden* samt *Skogsbygd* i översiktsplanen.

3 Utgångsläge

I denna del presenteras de planförutsättningar och planeringsunderlag som är utgångspunkt för planen. Kapitlet kan läsas som bakgrund och förklaring. I del 2, *Planen*, finns ställningstaganden och strategier för motsvarande områden. Se även preciseringar och kartor som hör till *Värde och Hänsyn* samt *Relevanta planer, mål och program* i del 1.

3.1 Förutsättningar

3.1.1 Geografi och historia

Olofströms kommun kan geografiskt delas in i två övergripande karaktärsområden. Gränsen mellan norra och södra området går ungefär i höjd med Olofströms tätort, och sammanfaller med högsta kustlinjen. Området i söder har påverkats av kusten och tillhör Blekinges sprickdalsterräng. Dalgångarna är här fyllda av mäktiga finsediment och har goda förutsättningar för odling. Den norra delen är en förlängning av det småländska höglandet och domineras av moränjordar och skogs- och sjörika slättområden.

Kommunen kan även delas mellan lövskogsregionen i söder, som karaktäriseras av träd som bok och ek, och barrskogsregionen i norr, som utgör granens naturliga utbredningsgräns i söder.

Alltsedan inlandsisen drog sig tillbaka har människor vistats här, och under järnåldern har de fina jordarna i kommunens södra del gett goda förutsättningar för en fast bebyggelse. Från och med tidig medeltid har ny mark brutits även på moränjordarna i norr. Vattendragen bidrog till att Olofström växte fram som en bruksort, och redan år 1727 hade ett pappersbruk tagits i drift vid Holjeån. Under 1800-talet började den egentliga industriepoken i kommunen.

Läs mer i fördjupningar för respektive tätort samt *Naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun*.

3.1.2 Allmänt om kommunen

Olofströms kommun ligger i nordvästra Blekinge och är länets enda inlandskommun. Angränsande kommuner är Karlshamn och Sölvesborg i Blekinge län, Bromölla, Kristianstad och Osby i Skåne län och Tingsryd och Älmhult i Kronobergs län. Närmaste större stad är Kristianstad, vilken av Region Skåne är definierad som en regional tillväxtmotor tillsammans med Hässleholm. Närmaste regional tillväxtmotor i Blekinge är Karlskrona, och i Kronobergs län Växjö.

En **tillväxtmotor** är en tätort med extra stark tillväxt, som kan ge spridningseffekter i omlandet.

Kommunens totala yta uppgår till cirka 415 kvadratkilometer varav vatten cirka 24 kvadratkilometer.

Det kuperade landskapet genomflyts av 4 större åar och i kommunen finns omkring 200 sjöar större än ett hektar. Förutom i centralorten Olofström finns tätortsbebyggelse i Jämshög, Kyrkhult, Vilshult, Grännum och Hemsjö.

Olofströms kommun är idag känd för sin industri, men även för vacker natur- och kulturmiljö och ett rikt kulturliv.

Område	Kvinnor	Män	Summa
Grännum	121	119	240
Hemsjö	26	30	56
Jämshög	757	796	1 553
Kyrkhult	468	459	927
Olofström	3 892	3 993	7 885
Vilshult	165	168	333
Utanför tätort	1 163	1 350	2 513
Totalt (år 2019)	6 592	6 915	13 507

3.1.3 Befolkning

3.1.3.1 Nuläge folkmängd

Antal invånare i Olofströms kommun var år 2019 drygt 13 500, varav mer än hälften bodde i centralorten Olofström. Sedan 1980-talet har folkmängden minskat från drygt 15 600 invånare (1980). Näst största ort med avseende på invånare är Jämshög, därefter följer i storleksordning Kyrkhult, Vilshult, Grännum och Hemsjö. Nästan en femtedel av befolkningen bor på landsbygden, utanför tätort. Se tabell.

Befolkningens könsfördelning avviker från riket genom att fler män än kvinnor bor i kommunen. Unga kvinnor väljer att flytta medan unga män stannar kvar. Födelsenettet är negativt, då färre personer föds än vad som avlider. Befolkningen har en hög andel åldrande.

Andelen invånare i arbetsför ålder är lägre än genomsnittet för riket. Det innebär att en person i Olofströms kommun i åldern 20 – 64 år, kan komma att försörja något fler än genomsnittet för Sveriges alla kommuner.

Invandringen har gett kommunen en positiv befolkningstillväxt. En högre andel jämfört med riket i stort har utländsk anknytning, och det har sedan ÖP 2012 skett en ökning i befolkningen av personer födda utanför Europa. Omflyttning mellan kommuner och återflyttning till hemland bland asylsökande gör det dock svårt att bedöma invandringens fortsatta påverkan på kommunens befolkningsutveckling.

3.1.3.2 Prognos folkmängd

Under prognosperioden 2018 - 2028 beräknas folkmängden i Olofströms kommun att minska med 445 invånare, från 13 516 till 13 071 personer. Såväl flytt- som födelsenetto är i prognosen negativ.

Flytt- och födelsenetto = antal inflyttade/födda minus antal utflyttade/döda.

3.1.3.3 Utbildningsnivå

Utbildningsnivån i kommunen är relativt låg, särskilt i jämförelse med orter som Karlskrona och Karlshamn. Majoriteten av befolkningen har gymnasial utbildning på 2 - 3 år. Andel högt utbildade med minst treårig eftergymnasial utbildning är 11 - 13 % av befolkningen. Statistiken tyder dock på att andelen högt utbildade ökar i hela Blekinge.

3.1.3.4 Sysselsättning

Enligt statistik hade Olofströms kommun en negativ sysselsättningsutveckling under perioden 2005 - 2016. Särskilt gäller det sysselsättning inom varuproduktion, vilket inte tillräckligt har kompenseras genom en uppgång av sysselsättning inom tjänstesektorn.

3.1.3.5 Pendling

När det gäller arbetspendling tar sig fler in till kommunen än ut.

3.1.4 Byggda miljön (tätort och landsbygd)

Kommunens bebyggelse är framförallt koncentrerad till tätorterna. Sammanhållen bebyggelse finns på ett flertal platser i kommunen, se nedan. Bebyggelsen i kommunen är relativt ung och omfattar få byggnadsobjekt av hög ålder. Det finns fem byggnadsminnen i kommunen: Alltidhults skola, Brokamåla backstuga, Ebbamåla bruk, Forneboda och Grännums bränneri. Det finns 11 detaljplaner med bestämmelser för att skydda kulturmiljöer och byggnader i Olofström, Jämshög och Kyrkhult.

Förutom centralorten Olofström är tätortsbebyggelse lokaliserad till Jämshög, Kyrkhult, Vilshult, Grännum och Hemsjö. Se definitioner nedan.

I övrigt finns det spridd bebyggelse i större delen av kommunen. Ungefär 7 % av kommunens yta utgörs av bebyggelse med tillhörande mark.

Det finns olika definitioner av tätort och landsbygd. Ur ett EU-perspektiv så betraktas befolkningen utanför Olofströms centralort som boende på landsbygden. Statistiska centralbyrån räknar däremot tätorter som hussamlingar med minst 200 invånare om avståndet mellan husen inte är mer än 200 meter. I översiktsplanen definieras sex olika tätorter, men markanvändningen beskrivs som Mångfunktionell eller Sammanhållen bebyggelse samt Landsbygd.

3.1.4.1 Sammanhållen bebyggelse

På flera platser i kommunen finns det sammanhållen bebyggelse utanför områden med detaljplaner. Se *Användningskarta* och kommunens definition i plandelen.

3.1.4.2 Boende

Den största delen av kommunens bostadsbestånd byggdes under 1960- och -70-talen som sammanhängande bostadsområden i tätorterna. De byggdes för en växande befolkning med närhet till arbete, service och rekreation.

Totalt finns det i kommunen 7 138 bostadsbyggnader för en- eller flerbostadsändamål och det finns ett stort utbud av hyresrätter och bostadsrätter. Det kommunala bostadsbolaget Olofströmshus AB har den största delen, ca 2000 lägenheter. Av dessa är 338 blockuthyrda d.v.s. särskilda boenden, som förmedlas av Olofströms kommun. De privata hyresvärdarna och bostadsrättsföreningarna har i sitt bestånd ca 1000 lägenheter.

Flera byggprojekt är på gång och inom de närmsta åren kommer det byggas uppskattningsvis ca 60 lägenheter i privat regi.

Efterfrågan på lägenheter har minskat något de senaste åren, men däremot har efterfrågan ökat på lediga villatomter och intresset för att bygga nytt är mycket stort.

I kommunen finns planberedskap för bostäder framförallt i Olofström och Kyrkhult. I Olofströms tätort finns planlagd mark för ca 60 bostadstomter (detaljplaner N5 och N6). I Kyrkhults tätort finns planlagd mark för ca 60 bostadstomter (detaljplaner K24 och K47). I samtliga tätorter finns det enstaka tomter som är planlagda för bostadsändamål.

3.1.4.3 Sjö- och vattennära boende

Inom 300 meter från sjöar större än en hektar och de större vattendragen Holjeån, Mörrumsån, Snöleboåån och Vilshultsån finns 3 595 byggnader för en- eller flerbostadsändamål, av totalt 7 138.

Om bebyggelse inom promenad- och cykelavstånd till vatten räknas, vilket i planen definieras som 1 respektive 3 km, är i stort sett allt boende i kommunen sjö- och vattennära.

3.1.4.4 Service (offentlig och kommersiell)

Som service räknas här utbildning, vård och omsorg, kultur- och fritidsverksamhet samt kommersiell service och handel.

Utbildning

Förskolor

Det finns sju kommunala förskolor, varav en öppen förskola. Fyra av förskolorna är placerade i Olofström och övriga i Grännum, Jämshög respektive Kyrkhult. Dessutom finns öppen förskola i kyrkans verksamhet.

Skolor

I Grännum finns en F-3-skola. Det finns fyra F-6-skolor placerade i Jämshög, Kyrkhult och Olofström. Kommunens enda grundskola för årskurs 7 - 9 ligger i Olofström. Till skolorna hör sju skolbibliotek.

Fritidshem

Fritidshem finns lokalintegrerade vid alla F-6 skolor. Fritidsgårdar upp till och med gymnasieålder ingår i både kommunal och föreningsdriven verksamhet.

Musikskola

Olofströms kommunala musikskola finns centralt i Olofström, med undervisning från årskurs 2 i olika instrument samt ensemble- och orkesterverksamhet.

Gymnasium

Kommunens gymnasium finns i Nordenbergsskolan i Olofström. Skolan rymmer ett vanligt gymnasium, ett idrottsgymnasium samt Klaragymnasiet för ungdomar med autismspektrumtillstånd (AST).

Kommunal vuxenutbildning

Komvux och yrkeshögskola finns i centralorten Olofström. Flera vuxenutbildningar erbjuds genom samarbete med andra kommuner i Blekinge samt Bromölla och Tingsryd.

Högre utbildning

I Jämshög finns en folkhögskola som drivs av Lunds stift. Flera högskoleorter ligger inom pendlingsavstånd.

Vård, omsorg och stöd

Primärvård

I Olofström finns två vårdcentraler, en privat och en Region Blekinges regi.

Äldreomsorg

Särskilt boende för äldre erbjuds i Kyrkhult, Olofström och Jämshög. I Jämshög ingår även korttids- och växelvårdsboende.

Stöd funktionsnedsättning

Boende med stöd till vuxna med funktionsnedsättning finns i Jämshög och Olofström, och arbetsplatser med daglig sysselsättning i Olofström.

Kulturverksamhet

Huvudbibliotek är beläget i Olofström, med filialer i Jämshög och Kyrkhult.

Förutom hembygdsmuseum i Olofström (Holje park) och Kyrkhult finns ett tiotal museer i kommunen, som på olika sätt speglar samhällets utveckling fram till idag. Ett stort antal aktiva kulturföreningar inom teater och musik har Folkets Hus i Olofström som knutpunkt. I Olofström finns även en biograf. Runtom i kommunen är offentlig konst placerad, till exempel av skulptören Carl Eldh.

Många religiösa organisationer har egna lokaler, varav de största är kyrkobyggnaderna i Jämshög och Kyrkhult.

Fritidsverksamhet

Kommunala fritidsanläggningar som badhus, ishall, idrottshall och bågskyttebana återfinns i Olofström, medan övriga orter har gymnastiksal, fotbollsplaner och båtbygggar. Ett flertal anläggningar drivs av föreningar, till exempel för bowling, kanot, ridning, golf, bangolf, tennis, skytte och motocross. Alla tätorter har egna samlings- och fritidslokaler.

Kommersiell service och handel

Bebyggelse för försäljning, handel, restaurang, bank etc är framförallt samlad i centrala delarna av Olofström samt i mindre utsträckning i Jämshög och Kyrkhult. Gårdsbutiker och säsongsservering av livsmedel är knuten till spridd bebyggelse på landsbygden.

3.1.4.5 Verksamheter, näringsliv och industri

Bebyggelse för olika typer av verksamheter, som industriproduktion och företag, finns i alla tätorter, men framförallt i Olofström, se fördjupningar nedan. I plansammanhang är det skillnad på verksamheter som kan blandas med bostäder eller inte.

3.1.4.6 Verksamheter som kan blandas med bostäder

Kommunens tätorter består till stor del av mångfunktionell bebyggelse, där verksamheter som detaljhandel, service, kontor och tillverkning med begränsad omgivningspåverkan blandas med bostäder. På så vis minskar behovet av transporter. Även på landsbygden finns en blandad bebyggelse för bostäder, areella näringar, turism och besöksnäring.

3.1.4.7 Mindre parker och grönytor

Till den byggda miljön i kommunens tätorter hör mindre parker, gröna ytor mellan bebyggelsen och promenadstråk längs vatten, som förvaltas utifrån sin betydelse för hälsa och rekreation. Skyddsområden längs till exempel trafikytor och verksamhetsområden har på flera platser identifierats som lämpliga för växter och djur som annars trängs tillbaka i landskapet.

3.1.5 Verksamheter som inte ska blandas med bostäder

Större industriområden som är planerade för miljöfarlig och omgivningspåverkande verksamhet, som inte ska blandas med bostäder, finns framförallt i Olofström. Industrin har där haft en stor betydelse för hur den övriga byggda miljön har vuxit fram. Ledig industrimark finns i Kyrkhult och Olofström. Det finns (2020) cirka 82 hektar obebyggd mark i kommunen, som är detaljplanerad för industri, varav 74 hektar i Olofström. Övervägande delen, cirka 63 hektar, är privat.

3.1.6 Transporter och infrastruktur

Markanvändning för transporter omfattar både vägnät och anläggningar för olika färdmedel, och anslutningar mellan sådana.

3.1.6.1 Kollektivtrafik

Infrastruktur och bebyggelse som behövs för transporter och parkering ska enligt regionala och nationella åtaganden utvecklas mot ett ökat kollektivtrafikresande (se t ex Strukturbild Blekinge). Olofströms kommun saknar (2020) parkeringsnormer med riktlinjer för exempelvis hur många parkeringsplatser som ska ordnas vid ny- eller ombyggnad. Tillgång till kollektivtrafik i kommunen finns för närvarande i form av regionbuss. Järnvägen trafikeras ännu så länge (2020) endast av godstrafik, se faktaruta om Sydostlänken för planer på persontrafik.

Tur- och linjetäthet för buss varierar för landsbygden, centralorten Olofström och kommunens övriga tätorter. Vissa linjer trafikeras endast skoldagar. Olofström har täta bussavgångar från centrum till Bromölla och Karlshamn. Dessa bussar kör genom Jämshög som alltså får samma täthet på bussavgångar. Kyrkhult och Vilshult ansluter till regionbuss mellan Olofström och Ryd respektive Älmhult. Från Hemsjö går det under skoldagar att åka buss till Karlshamn men inte direkt till Kyrkhult eller Olofström. I Grännum är avstånd till närmaste busshållplats, för boende i de centrala delarna, två kilometer. I de fall som det finns bussanslutning till orter utanför kommunen kan det vara brister i hur tidtabellen är anpassad till fortsättningsresor. Det saknas generellt pendlarparkeringar. Såväl nya linjesträckningar för buss som behov av sträckor avsedda för enbart busstrafik behöver utredas. Läs mer i respektive fördjupning för tätorter och landsbygd.

3.1.6.2 Cykel- och gångtrafik

Olofströms tätort har ett relativt väl utbyggt gång- och cykelvägnät, och förbindelse till Jämshög. Inom befintligt vägnät finns dock goda möjligheter till utveckling genom flera stråk och höjd trafiksäkerhet. Det saknas en sammanlänkning med övriga tätorter. Till Grännum, Kyrkhult och Vilshult planeras nya cykelvägar med förbindelse till Olofström. För Hemsjö gäller det att tydligare visa hur befintligt vägnät kan användas för cykeltransport till Kyrkhult och Olofström. I de områden där kommunen inte är väghållare krävs samarbete med Trafikverket för att anlägga nya gång- och cykelvägar. Läs mer i fördjupning för respektive tätort.

3.1.6.3 Gator och vägar

I stora delar av Olofströms kommun är Trafikverket väghållare, exempelvis för riksväg 15 som skär genom kommunen, liksom för flera av vägarna på landsbygden. Olofströms kommun är väghållare för de lokala gatorna samt vissa större uppsamlingsvägar. När det gäller det enskilda vägnätet är Olofströms kommun ansvariga för drift och skötsel för de vägar som erhåller statsbidrag. Det saknas en övergripande inventering av gatunätet samt de enskilda vägarna.

3.1.6.4 Järnväg

Nuvarande järnväg i kommunen trafikeras av godstrafik mellan Olofström och vidare mot Göteborg.

Trafikverket planerar att utveckla en järnvägsförbindelse, kallad **Sydostlänken**, mellan Älmhult och Blekinge kustbana. Syftet med förbindelsen är att skapa förutsättningar för smidigare och mer hållbara transporter, både för näringsliv och för resenärer.

Sydostlänken innefattar elektrifiering och upprustning av befintlig järnväg mellan Älmhult och Olofström, samt utbyggnad av en ny järnvägsförbindelse mellan Olofström och Blekinge kustbana vidare mot Karlshamn.

Förbindelsen förbättrar förutsättningarna för godstrafik via Blekinges hamnar och vidare mot östra Europa och Asien. Sträckan ger även förutsättningar för persontrafik mellan Blekinge, Småland och nordöstra Skåne. Sydostlänken har betydelse för näringslivet i regionen, både för kompetensförsörjning och för transporter till och från hamnen i Karlshamn.

Sydostlänken finns med i den av regeringen fastställda Nationella planen för transportsystemet 2018-2029. Med nu givna förutsättningar är en trolig byggstart 2027-28, under förutsättning att hela projektet finns finansierat i nästkommande plan för perioden 2022-2033.

Det planeringsarbete som krävs för ett genomförande är påbörjat. Just nu arbetar Trafikverket med att identifiera var mötesspår och stationer bör finnas. När det arbetet är gjort kan vi gå vidare med ytterligare planering och järnvägsplan som krävs innan en byggstart.

De delar av Sydostlänken som kopplar mot persontrafik i stråket med- och samfinansieras av berörda regioner och kommuner, vilket innebär att parterna tar ett gemensamt ansvar för genomförande och finansiering av infrastrukturprojektet. (Trafikverket, sept. 2019)

3.1.7 Tekniska anläggningar

Rubriken omfattar vatten-, avlopps- och energiförsörjning samt avfallshantering.

3.1.7.1 Vatten- och avloppsförsörjning

I kommunen ligger orterna Olofström, Jämshög, Kyrkhult, Vilshult, Gränum och Hemsjö inom verksamhetsområden för kommunalt vatten och avlopp (VA). Här distribuerar kommunen dricksvatten, avleder och renar spillvatten samt avleder dagvatten. Inom Olofströms kommun är cirka 3 400 abonnenter anslutna till kommunalt VA. Kartan illustrerar dagens VA-försörjning samt grannkommunernas närliggande anläggningar. Olofströms kommun framställer och renar dricksvatten från tre vattentäkter inom kommunen, dessutom framställs och distribueras även dricksvatten från vattentäkt i Bromölla kommun genom ett samarbetsavtal. Avloppsvatten renas i två kommunala reningsverk och dagvatten inom verksamhetsområden leds i huvudsak bort till närliggande mark eller vattendrag. Störst påverkan från VA har Holjeån som tar emot orenat dagvatten och även det renade avloppsvatten som behandlats vid Jämshögs reningsverk. För att dricksvatten ska kunna levereras och avloppsvatten och dagvatten ledas bort finns ett cirka 44 mil långt ledningsnät inom kommunen. Kartan med VA-anläggningar (infoga karta)

Dricksvatten

Olofströms kommun har två vattenverk där det framställs dricksvatten: Olofström och Hemsjö. Det totala dricksvattenbehovet i kommunen uppgår till cirka 1 200 000 m³/år. Båda vattenverken har vattentäkter med vattendom och tillhörande vattenskyddsområden knutna till sig. Vattenskyddsområde för tåkten i Bromölla är under handläggning hos Länsstyrelsen Skåne.

Olofströms vattenverk behandlar ytvatten från Halen samt grundvatten från Lilla Holje och blandar detta med dricksvatten från Bromölla som avhärdats. De tre vattentäkterna kan fungera som reservvattentäkter för varandra. Vattenverket i Olofström förser Olofström, Jämshög, Kyrkhult, Vilshult och Gränum med dricksvatten.

Hemsjö får sitt dricksvatten från en lokal grundvattenförekomst, som i dagsläget saknar reservvattentäkt. I en nödsituation skulle dricksvattenförsörjningen i Hemsjö därför behöva lösas med vattentankbilar från vattenverket i Olofström.

Huvudsaklig brist i dagens dricksvattenproduktion är att befintlig ytvattenrening vid vattenverket i Olofström är föråldrad.

Avloppsvatten

Avloppsvattnet utgörs av avloppsvatten från både hushåll och verksamheter. Det finns två lokala reningsverk och flera pumpstationer i kommunens tätorter. Jämshögs reningsverk behandlar avloppsvatten från Olofströms tätort, Jämshög, Kyrkhult, Vilshult och Gränum. Ett mindre reningsverk finns också i Hemsjö. Reningsverket i Jämshög har utsläpp i Holjeån som ingår i Skräbeåns avrinningsområde, och reningsverket i Hemsjö har utsläpp i Mörrumsån som ingår i Mörrumsåns avrinningsområde. Det viktigaste att ta hänsyn till vid omhändertagande av avloppsvatten är att det ska behandlas på ett sådant sätt att det påverkar våra sjöar och vattendrag i så begränsad omfattning som möjligt.

Huvudsakliga brister i dagens omhändertagande av avloppsvatten är att reningsverken påverkar flera sjöar och vattendrag, att stora mängder tillskottsvatten belastar reningsverken och att Jämshögs reningsverk inte har utbyggt teknik för kväverening.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälliga flöden som regn och smältvatten samt vad detta vatten sköljer med sig. Dagvatten kan omhändertas lokalt eller i traditionellt ledningssystem där det leds orenat till recipient, det vill säga till diken, åar och sjöar eller för infiltration i mark.

Dagvatten används i mycket liten utsträckning som en del i vattnets kretslopp. Med ett lokalt omhändertagande kan vattnet förutom att renas även fördröjas samt utgöra en resurs för rekreation och biologisk mångfald.

Huvudsakliga brister i dagens hantering av dagvatten är att det finns liten kännedom om dagvattnets innehåll och hur potentiella föroreningar påverkar våra sjöar och vattendrag, att dagvatten leds på traditionellt sätt i ledningsnät och därmed inte utgör någon resurs i kretsloppet och att det finns områden som saknar utbyggt duplikatsystem och att dagvatten därifrån belastar spillvattennätet. Med tre vattendrag som möts i centrala Olofström är risken för översvämning stor.

Ledningsnät och överföringsledningar

För att distribuera dricksvatten samt leda bort avlopps- och dagvatten inom våra

verksamhetsområden har kommunen totalt cirka 44 mil ledningar fördelat på olika ledningsnät för dricksvatten, avloppsvatten och dagvatten. Ledningsnätet för avloppsvatten och dagvatten är i stort ett utbyggt duplikatsystem, alltså separata ledningar för avloppsvatten och dagvatten. Mellan de centrala verken och ytterområdena Kyrkhult, Vilshult och Gränum finns överföringsledningar. Till Olofström finns även en överföringsledning för dricksvatten från Bromölla. Dagens VA-försörjning sker alltså generellt genom överföringsledningar från ett centralt vattenverk och till ett centralt reningsverk.

Överlag är ledningsnätet föråldrat, uppvisar stora brister och har ett stort förnyelsebehov. Det har till exempel betydande in- och utläckage. Det är viktigt att ledningsnätet förnyas i takt med behovet. Ett bra ledningsnät säkerställer distribution av vatten och hushållar med naturresurser. Att ledningsnätet håller god standard är också en förutsättning för att kunna minska föroreningar.

Enskilda anläggningar

I Olofströms kommun finns idag över 1 800 kända enskilda avloppsanläggningar som ägs och används av enskilda fastighetsägare utanför verksamhetsområden för kommunalt avlopp. De flesta av dessa fastigheter har även egna alternativt gemensamma eller samägda dricksvattentäkter i form av grävda eller borrhållsbrunnar. Detta innebär att fastighetsägarna själva ansvarar för vattenkvaliteten i enskilda dricksvattenbrunnar samt för att utsläpp från enskilda avlopp inte förorenar miljön. Avloppsanläggningar får enligt lag inte innebära en risk för miljön eller människors hälsa.

Enligt Miljöförbundet Blekinge Väst förekommer avloppsanläggningar som inte är godkända inom Olofströms kommun. För att skapa förutsättningar för bättre vattenkvalitet i Olofströms vattenförekomster behöver dessa enskilda anläggningar åtgärdas.

I kommunen finns även sju övriga vattentäkter och kommersiella dricksvattenanläggningar med en lägre produktion än 10m³/dygn.

Det finns inga områden, som idag har enskild VA-försörjning, där kommunen kan anses ha ett ansvar att lösa VA-försörjningen enligt Lagen om allmänna vattentjänster.

3.1.7.2 Energiproduktion

Värmeenergi produceras via ett biobränslebaserat fjärrvärmeverk. Anläggningen är dimensionerad för

en årsproduktion av cirka 50 GWh. Bränslet utgörs av flis från lokal produktion och skogsavfall. Vattenkraft produceras vid Södra Sund vid Holjeån, cirka 0,5 GWh/år.

Det finns inga större vindkraftverk i kommunen.

Volvo Personvagnar AB avser att utveckla befintliga gasolpannor och återvinna spillvärme från produktionen vid den Övre fabriken genom att installera värmepumpar som genererar höggradig värme. Det kommunala bolaget Olofströms Kraft AB planerar att anlägga en förbindelse till fjärrvärmesystemet i Olofström. På så vis skulle spillvärme från produktionen vid Volvo Övre Fabrik kunna försörja delar av samhället Olofström. Om ledningen blir av kommer statligt klimatinvesteringsstöd att utgå. Projektet kopplar till Blekinges regionala klimat- och miljömål genom bland annat en minskning av energianvändning, utsläpp av växthusgaser och utsläpp från transporter.

Kommunerna och Länsstyrelsen har tagit fram en solkarta för Blekinge där det för varje adress går att se förutsättningar för att producera solenergi och den bästa placeringen för solceller eller solfångare.

Västblekinge miljö AB (VMAB) har en biogasanläggning med torrrotningsteknik i Mörrum, där matavfall från Blekinge och nordöstra Skåne förvandlas till 2,4 miljoner kubikmeter fordonsgas per år, vilket motsvarar 2,6 miljoner liter bensin (2020). Såväl privatpersoner och företag kan tanka gas på ett flertal stationer i regionen, bland annat i Olofström.

3.1.7.3 Energidistribution

Olofströms Kraft Nät AB transporterar el via ett eget ledningsnät. Det finns 7 672 kunder i Olofströms kommun (juni 2019). Det finns även privata leverantörer av el inom kommunen.

Svenska kraftnät förvaltar statens stamnät och anläggningar för distribution av elkraft inom kommunen. Se stamnät i karta *Samhällsviktiga funktioner*. Regionnät visas inte på karta, med hänvisning till säkerhet.

Arbete pågår inom kommunen för att säkerställa elleverans till samhällsviktig verksamhet.

Olofströms Kraft AB producerar och distribuerar fjärrvärme till kunder inom Olofströms kommun via egna pannanläggningar och kulvertar.

Fjärrvärmenät är etablerat i stora delar av Olofströms och Jämshögs tätorter.

Boverket har beslutat om nya bestämmelser om utrustning för laddning av elfordon som började gälla den 1 februari 2021. Detta då det vid bygglov som söks efter den 10 mars 2021 införs krav på laddinfrastruktur för vissa byggnader. Bland annat gäller att nya bostadshus med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur (förberedelse med tomrör eller liknande) till alla parkeringsplatser.

3.1.7.4 Avfall

Avfallshanteringen i Olofströms kommun sköts gemensamt med Karlshamns och Sölvesborgs kommuner. Transport av hushållsavfallet sker till avfallsanläggning i Mörrum. Återvinningscentral finns i Olofström. Lokala återvinningsstationer för förpackningar och tidningar finns i Olofström, Kyrkhult, Vilshult, Jämshög respektive Grånum. För dessa ansvarar Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTI.

För boende utanför tätort i Olofströms kommun finns möjlighet att ansluta sig till en krets för gemensam avfallshandling eller till en landsbygdstation. Med gemensam hämtning för flera hushåll minskar transporter och fastighetsägaren slipper ha sopkärl på den egna tomten. Utöver kretsarna har kommunen sedan lång tid tillbaka ett insamlingsystem för trädgårdskompost på olika platser, så kallade kompoststationer. I dag finns sex kompoststationer i Olofström, två i Kyrkhult samt en vardera i Jämshög, Vilshult, Grånum och Hemsjö. Kompoststationerna ger flera fördelar, inte minst genom att nedskräpningen i form av otillåten avstjälning på kommunens mark minskar samt att det ger invånarna korta transportavstånd för att lämna sin trädgårdskompost. Men det finns också nackdelar såsom att insamlingsystemet är kostnadskrävande och att kompoststationerna ofta blir överfulla. I Olofströms tätort bör därför möjligheten utredas att skapa en central lokalisering av komposthanteringen där det även går att genomföra kompostering på plats.

Kommunens nuvarande avfallsplan gäller fram till år 2025, och har som syfte att förebygga uppkomst av avfall, främja återanvändning och använda det avfall som ändå uppstår som en resurs.

3.1.8 Grönstruktur och vatten

Inom begreppet grönstruktur kan ingå såväl otillgänglig natur, där växter och djur får utvecklas i fred, som grönområden och parker som är tillrättlagda för människan. I Olofströms kommun utgör både grönområden och vattendragen viktig grön och blå struktur för både människa och natur. Nedan förklaras några begrepp och dess betydelse för översiktsplanen. Läs mer i *Naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun*.

3.1.8.1 Vatten

Vatten kan vara både synligt och osynligt i form av ytvatten eller grundvatten. När det utnyttjas som dricksvatten eller för livsmedelsförsörjning, rening, släckning, energi och produktion betraktas det som samhällsviktig verksamhet, och för de ändamålen behöver allt vatten skyddas, till exempel genom vattenskyddsföreskrifter eller miljö kvalitetsnormer, se *Miljö, hälsa och säkerhet*. I Olofströms kommun används flera sjöar och vattendrag för rekreation. Allt vatten har betydelse för djur- och växtliv och för grundläggningförhållanden och klimat.

3.1.8.2 Grön infrastruktur

Infrastruktur är nätverk som binder samman viktiga funktioner i samhället och landskapet, till exempel vägar och järnvägar. Motsvarande nätverk i naturen kan kallas för grön eller grönbå infrastruktur, beroende på om man skiljer på land och vatten.

Flera av de arter som förut varit vanliga i landskapet håller på att minska eller helt försvinna. Detta kan till stor del förknippas med att arters livsmiljöer förändras och att naturens resurser utnyttjas på ett mer storskaligt sätt än förut. Därmed blir landskapet mer ensidigt och olika livsmiljöer blir allt mer isolerade i landskapet. Isolering kan begränsa olika arters genetiska variation och på sikt deras förutsättningar att överleva. Många arter, exempelvis insekter, är beroende av flera olika miljöer under sina levnadsstadier och får svårt att överleva om de inte kan sprida sig. Om viktiga länkar och nätverk försvinner eller tas bort från landskapet innebär det alltså negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster. Det är därför viktigt att bevara och utveckla naturens nätverk så att växter och djur kan sprida sig. Dessa funktioner av nätverk behöver vägas in i vår fysiska planering av stad och land.

Länsstyrelsen i Blekinge har på uppdrag av regeringen tagit fram en plattform för grön infrastruktur.

Syftet är att utifrån ett regionalt perspektiv identifiera, kartlägga och beskriva naturområden, biotoper, strukturer och funktioner som skapar viktiga ekologiska sammanhang i landskapet. I uppdraget har det särskilt förtydligats att kommunerna bör använda planeringsunderlaget från grön infrastruktur i den fysiska planeringen. Läs mer på lansstyrelsen. [se/blekinge](#)

I Olofströms kommun har en inventering av skyddsvärda träd genomförts av Skogsstyrelsen under 2014. De skyddsvärda träden finns inlagda i en databas och särskild hänsyn ska tas för att kunna bevara dessa och vid behov genomföra åtgärder som ger dem bättre förutsättningar.

3.1.8.3 Grönområden och parker

Grönska som ingår i bebyggelsen samt tätortsnära natur har stor betydelse för ekosystemtjänster som ger en bra miljö. Exempel är rening av luft och vatten, och skydd mot buller och extremt väder. Förutom områden som är särskilt utpekade som park eller olika former av grönområden, kan skyddsytorna längs med exempelvis vägar, gator och industriområden fylla en funktion som grön infrastruktur eller livsmiljö för undanträngda växter och djur, särskilt om de sköts med det målet. Planlagda grönområden har också stor betydelse som sociala mötesplatser och för naturturism, besöksnäring och rekreation i kommunen. Skolskogar används för pedagogisk verksamhet, lek och rörelse.

3.1.8.4 Friluftsliv

Friluftsliv utomhus i natur anses ha stor betydelse för folkhälsa och välbefinnande. Olofströms kommun har framgångsrikt arbetat med utvecklingen av friluftslivet och blev 2019 utsedd till Årets Friluftskommun av Naturvårdsverket och organisationen Svenskt Friluftsliv. Priset delades ut för kommunens arbete med att ha tagit fram en naturvårds- och friluftslivplan i tre delar: handlingsplan, program och kunskapsunderlag.

Ett av kommunens viktigaste områden för friluftslivet är Halens naturreservat som även ingår i riksintresse för friluftsliv. I reservatet ansvarar kommunen för anordningar för friluftslivet medan Länsstyrelsen Blekinge är naturvårdsförvaltare. Naturvård och friluftsliv ses här som två integrerade intressen, som gynnar varandra. Förutom i Halens naturreservat finns flera motions- och vandringsleder i kommunen, exempelvis Blekinge- och Skåneleden, Kyrkhults elljusspår, Vilshultsrundan, Maxiberget, Farabols vandringsleder, kanot- och cykelleder

(Halen Runt, Sydostleden, Banvallsleden) samt ett antal skidspår som spåras vintertid när väderleken tillåter.

I kommunen finns också 17 naturområden som är särskilt utpekade för användning av skolor och förskolor (se *Naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun*). Det finns sex badplatser med kommunalt ansvar, vilka är jämnt fördelade över kommunen (Stora Orsjön, Halen, Orlunden, Abborrasjön, Södersjön och Slagesnässjön), samt ett antal besöksplatser där kommunen helt eller delvis ansvarar för drift och skötsel (Himmelsberget, Agrasjö fågeltorn, Mossadamarna, Vallhall, Komperskulla med flera).

3.1.8.5 Naturvärden

Naturvård och friluftsliv i Olofström (2019) beskriver bland annat kommunens ansvarsarter (klockgentiana, sjötätel, sjöhjortron, hårklomossa, gullrisbock, utter och storlom) och ger förslag till kommunala naturreservat och naturvårdsområden. Där finns även information om kommunens 13 statliga naturreservat och beskrivning av biologisk mångfald och grön infrastruktur.

I kommunen finns ett flertal områden som av Länsstyrelsen Blekinge har identifierats som ekologiskt känsligt område, enligt 3 kap. 3 § Miljöbalken. Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Exempelvis kan ett sådant område, om det inte omfattas av annat områdesskydd, enligt Länsstyrelsen Blekinge omfattas av framtida beslut om utökat strandskydd. Se karta *Värde och hänsyn*.

Strandskyddet regleras i Miljöbalken 7 kap. 13 – 18 h §§. Strandskyddets syften är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Det generella strandskyddet gäller 100 meter från strandlinjen både på land och i vatten, och det omfattar även undervattensmiljön. Länsstyrelsen har möjlighet att såväl utöka skyddet upp till 300 meter som att minska eller helt ta bort det. I Olofströms kommun finns inga förordnande om utvidgat strandskydd. För större bebyggelseområden och i tätort är som regel strandskyddet upphävt genom detaljplan.

Enligt 7 kap. 10 § Miljöbalken kan länsstyrelsen eller kommunen förklara ett särpräglat naturföremål som naturminne, om det behöver skyddas

eller vårdas särskilt. Naturminnesförklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövt utrymme. Naturminnen kan utgöras dels av enskilda föremål såsom flyttblock, jättegrytor eller gamla och storvuxna träd, dels av mycket små områden med intressanta naturföreteelser. Se karta *Värde och hänsyn*.

Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- och växtarter som annars är särskilt skyddsvärda kan förklaras som biotopskyddsområde. Skyddet syftar till att skydda framför allt de biologiska värdena. Inom ett biotopskyddsområde får inte bedrivs verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Det finns generellt biotopskydd för mindre mark- och vattenområden i jordbruksmark, enligt 7 kap. 11 § Miljöbalken, till exempel för alléer, källor, odlingsrösen, småvatten, våtmarker, stenmurar, pilevallar och åkerholmar.

Vissa biotoper kan skyddas genom särskilda beslut. För biotopskyddsområden i skogsmark är Skogsstyrelsen beslutande och Länsstyrelsen för övrig mark. Se karta *Värde och hänsyn*.

Naturvårdsavtal är ett nyttjanderättsavtal som tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen. Syftet med ett naturvårdsavtal är att utveckla och bevara de höga naturvärden som redan finns. Naturvårdsavtal anses som en nyttjanderätt enligt jordabalken. Se karta *Värde och hänsyn*.

3.1.8.6 Ekosystemtjänster

Begreppet ekosystemtjänster används för att visa den nytta som människan får från naturen. Mat, frisk luft och bördig jord är exempel på ekosystemtjänster som vi är beroende av. Gemensamt för alla ekosystemtjänster är att de produceras i naturliga ekosystem, alltså någon form av växtlighet på land eller i vatten där det kan finnas djur, svampar och bakterier. Ju större mångfald det finns i ett ekosystem desto fler tjänster blir det. Det finns verktyg för att kartlägga ekosystemtjänster, till exempel vid planläggning, och för att integrera dem i bebyggelsen. Riksdagen har fattat beslut om att senast 2018 ska värdet av ekosystemtjänsterna vara kända och beaktade vid relevanta beslut. Arbetet för att nå etappmålet fortsätter trots att målet är passerat. Riksdagen har också fattat beslut om att kommuner och andra aktörer senast år 2025 ska ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i

planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön. Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning. Parker, grönområden och tätortsnära natur är här viktiga förutsättningar. Med naturens hjälp kan den byggda miljön bli mer hållbar, hälsosam och attraktiv.

3.1.9 Riksintressen

Översiktsplanen ska särskilt ange riksintressen enligt 3 och 4 kap Miljöbalken (MB), och hur kommunen avser att tillgodose dem (Plan- och bygglagen 3 kap 4 §). I detta avsnitt finns värdebeskrivningar och utgångsläge för varje område. Flera områden berörs av mer än ett riksintresseanspråk, och i vissa fall krävs avvägningar. Kommunens ställningstagande finns samlade i plandelen. Se även kartor för *Värde och hänsyn*.

3.1.9.1 Yrkesfiske - MB 3:5

Områden som är av riksintresse för yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som kan försvåra näringens bedrivande. Ett mått på ett områdes betydelse för yrkesfisket är i första hand det fångstvärde och påverkan på fiskets ekonomi som området genererar.

Område 94. Mörrumsån. Lek- och rekryteringsområde samt vandringsväg för lax. Vattendraget har så hög smoltproduktion att det i väsentlig grad bidrar till fångsterna av lax i det yrkesmässiga fisket i Östersjön. Ett område av riksintresse i egenskap av vandringsväg bör inte samtidigt utgöra riksintresse som fångstområde för den aktuella arten. I mynningsområdet i havet utanför Mörrumsån finns omfattande fredningsområden (FIFS) till skydd för lekvandrande lax.

3.1.9.2 Naturvård - MB 3:6

Områden av riksintresse för naturvård representerar huvuddragen i svensk natur, belyser landskapets utveckling och visar mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Avsikten är bland annat att ekologiska förutsättningar och principer om hushållning ska beaktas vid alla beslut som rör användning av mark och vatten. För exempel på åtgärder som kan ha en negativ påverkan på naturmiljön, se *Natura 2000*.

NK1. Raslängen-Halen: "Sjösystemet med Halen, Raslängen och Immeln har ett stort ekologiskt värde. Sjöarna har ett relativt klart vatten och de i huvudsak minerogena stränderna hyser en artrik och växtgeografiskt intressant flora som också

innehåller rödlistade arter. Sjösystemet hyser också en förekomst av nedströmslekande öring (Immelnöringen) som är av stort fiskeribiologiskt värde. Stammen är unik för Sydsverige. I anslutning till sjön Halen finns betydande arealer ädellövskog som varit orörd under mycket lång tid samt ett våtmarkskomplex, Ladfogdegylet, som är av hög klass. I området ingår också två sluttande källkärr. Det större av dem, Hängdovakarret, är mycket artrikt och unikt för södra Sverige." Området sträcker sig vidare in i Skåne genom N17. *Immeln med Edreström – Raslången.*

NK3. Ryssberget: "Boskogarna på Ryssberget är av högt biologiskt, ekologiskt och kulturhistoriskt värde och är härutöver av stort värde för friluftslivet samt för landskapsbilden i området. På bergets sydöstra del är skogen orörd sedan mycket lång tid tillbaka och hyser ett stort antal rödlistade arter av främst vedinsekter och lavar. De markanta strandavlagringarna på Ryssberget är av stort geovetenskapligt och pedagogiskt värde." I den del av området som ligger i Sölvesborgs kommun ingår även Skinsagylet med blockrik talusbrant och vildmarkskaraktär. Området övergår i N18. *Djupadal* i Skåne.

NK6. Mörrumsåns dalgång: "Mörrumsån hyser stora bestånd av lax och havsöring som är av betydelse för tillgången på dessa arter i hela Östersjön. Åns artrikedom, främst av bottenfauna, är mycket stor och ett flertal rödlistade arter förekommer. I anslutning till ån finns artrika naturskogar med bland annat rödlistade svampar och skalbaggsarter. Till området hör även ett representativt skogsbete (Åmma) med stort ekologiskt värde."

NK40. Ramnamåla: "Ålderdomligt odlingslandskap med representativ äng och naturbetesmark i skogsbygd. Området innehåller hackslätt, blandlövhage och betad skog med art- och individrika växtsamhällen samt förekomst av rödlistade arter."

NK41. Kullan: "Ett område i skogsbygden vars största del är en representativ naturbetesmark med stor artrikedom och förekomst av rödlistade arter (kärnväxter, svampar). I anslutning till hagmarken finns en representativ och delvis översilad ädellövskog med lundflora."

NK42. Mulatorp: "Representativt odlingslandskap med äng och naturbetesmark i skogsbygd. Området innehåller också gammal bondeskog med ek och gran som är helt opåverkad av modernt skogsbruk. En del av området är nyckelbiotop. Rödlistade arter, till exempel blomskägglav, förekommer."

3.1.9.3 Kulturmiljövård - MB 3:6

Riksintressen för kulturmiljövårderna är kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv, som särskilt väl belyser viktiga historiska skeenden. De utpekade värdena får inte påtagligt skadas.

K1. Baggeboda: "Karakteristisk ensamgård i skogsbygden mot Skånegränsen, där timmerförsäljning bildade förutsättning för gårdens framväxt."

Riksintresset omfattar en kvarnmiljö med en man-gårdsbyggnad från 1792, ett flertal ekonomibyggnader av skilda funktioner, utmarksvägar, fägata, hamlade träd och ett öppet landskap närmast gården. Omgivningen består av blandskog med höga naturvärden.

3.1.9.4 Friluftsliv - MB 3:6

De områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv har stor betydelse för människors utevistelse. I dessa områden ska kommunerna ta hänsyn till friluftslivet i översikts- och detaljplanering och områdets värden får inte påtagligt skadas.

FK01. Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången: "Området uppvisar en mycket varierad topografi med ett stort antal naturtyper och ett artrikt växt- och djurliv med många olika naturupplevelser. Genom sin mångformighet och frihet från större exploateringar är området synnerligen väl lämpat för främst vandringar, fritidsfiske och kanotsport." Området har väl utbyggda friluftsanläggningar, är ett viktigt tätortsnära strövområde för Olofström och i Harasjömåla finns ett av södra Sveriges mest välbesökta kortfiskeområden. Det övergår direkt i FM21. *Ivösjön – Immeln – Ryssberget*, vilket är område av riksintresse för friluftslivet i Skåne.

FK03. Mörrumsåns dalgång: "Mörrumsån är ett av Europas förnämsta sportfiskevatten för fiske efter lax och havsöring. Den är mycket viktig för södra Östersjöns totala tillgång på lax och öring, och har ett betydande fiskeribiologiskt värde. Delar av dalgången genom Blekinge uppvisar stor skönhet. Ån och dess närmaste omgivning hyser en stor biologisk mångfald med inslag av ett stort antal rödlistade arter av växter och djur. Förutsättningarna för rika naturupplevelser är mycket goda."

3.1.9.5 Kommunikationer – MB 3:8

Gemensamt för olika riksintresseanspråk för kommunikationer är att tillkommande bebyggelse eller annan markanvändning skulle kunna inkräkta

på behov av skyddsavstånd och utveckling av infrastruktur, och att avvägningar behöver göras i översiktsplanen.

Flyghinder för den civila luftfarten och Försvarsmakten, MSA – Minimum Sector Altitude

Minimum Sector Altitude (MSA) utgör ett område med 60 km radie från varje flygplats. MSA-tytor för regionala flygplatser överlappar i princip hela kommunens yta. Etablering av vindkraftverk eller andra höga objekt kan påverka flygverksamhet negativt.

Järnväg Älmhult-Olofström

Den befintliga banan är av nationell betydelse för godstransporter. Järnvägen är enkelspårig och inte elektrifierad.

Sydostlänken (planerad järnväg)

Framtida järnvägssträckning mellan Älmhult-Olofström-Karlshamn med syfte att binda samman Södra stambanan med Blekinge kustbana. Järnvägen anses vara viktig för främst godstrafiken. Sydostlänken utreds av lokala intressenter som har tagit fram en förstudie med utredningskorridorer. Sträckan Älmhult-Olofström är en idag befintlig men ej elektrifierad bana för godstrafik, se ovan.

Riksväg 15

Tvärleden (Halmstad – Karlshamn), delsträcka Lönsboda - Pukavik, är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Tvärleden förbinder västra Blekinge med norra Skåne, sydvästra Småland och västkusten. Tvärleden mellan Halmstad och Karlshamn är viktig för näringslivets godstransporter genom att den knyter samman områden med tillverkningsindustri i västra Blekinge och Västsverige. Vägen är också viktig för lokal och regional tillgänglighet, särskilt avseende arbetspendling. Vägen är regionalt prioriterad. Vägens funktion kommer troligtvis att få allt större betydelse i framtiden. Tvärleden består såväl av befintliga, färdigbyggda sträckningar, som planerade och framtida sträckningar.

3.1.9.6 Totalförsvarets militära del – MB 3:9

Kommunen berörs inte av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del. Hänsyn ska även tas till riksintressen som omfattas av sekretess. Riksintressen kan påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt såsom master och vindkraftverk. Hela landets yta är samrådsområde

för objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse (gula områden i Lantmäteriets översiktskarta 1:250 000) respektive 20 meter utanför.

Översiktsplanen bör även ta hänsyn till totalförsvarets civila del. Utgångspunkten är att kommunens grundläggande förmåga att hantera kriser i samhället i freds- respektive krigstid har liknande struktur, fast på olika nivåer. Försörjning av vatten, livsmedel och kommunikationer är exempel på frågor som hanteras i översiktsplanen och som har betydelse för kommunens beredskap.

Arbete pågår med en utredning beträffande riksintresseklassning inom totalförsvarets civila del. Detta kan resultera i att av marken och vattnet där stamnätet återfinns i Olofströms kommun kan bli föremål för riksintresse.

3.1.9.7 Turism och rörligt friluftsliv, MB 4:2

Mörrumsån ingår i ett stort område, med sjöarna Åsnen och Mien samt områdena söder därom utmed Mörrumsån till Pukaviksbukten och Listerlandet. Med hänsyn till stora natur- och kulturvärden är området av riksintresse för turism och friluftsliv, vilket särskilt ska beaktas vid prövning av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Det är riksdagen som har pekat ut området, och avvägningar mot andra intressen är redan gjorda i lagen.

3.1.9.8 Natura 2000 – MB 4:1 och 8

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom EU, som ska bidra till att bevara och återställa biologisk mångfald. De utpekade områdena innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. De har även status som riksintresse. För varje område finns en bevarandeplan. Det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i Natura 2000-området. Det finns 23 Natura 2000-områden i Olofströms kommun. Alla är utpekade med stöd av habitatdirektivet, SCI.

Natura 2000-område, storlek och ägare	Prioriterade bevarandevärden och arter
Angölsmåla 6,1 hektar. Privat.	Lövängsmiljöer med hamlade träd. Hävdberoende flora samt ädellövbrantskog.
Baggeboda 6 hektar. Privat.	Urskogsartad barrblandskog med lång kontinuitet och gott om död ved.
Blankavikskärret 0,67 hektar. Privat.	Utgörs av källa med tillhörande svagt sluttande källkärr. Källkärret hyser bland annat rik förekomst av myrlilja.
Boafall norra 12,4 hektar. Staten.	Äldre näringsfattig bokskog med lång kontinuitet och relativt gott om död ved.
Boafall – Pieboda 200,4 hektar. Privat och statlig.	Ädellöv- och sumpskogar med varierande ålder och död ved. Naturbetesmarker i öppna och trädbärande hagar. Våtmarker och öppet vatten som mossar, kärr, gungfly, gyl, sjövikar och bäckar med naturlig hydrologi. Bred paljettdykare.
Brännarebygden 11,5 hektar. Privat.	Ädellövskog och lövängsmiljöer med många ädla lövträd, hamlade träd och hävdberoende flora.
Falsehultsmyren 5,4 hektar. Privat.	Relativt opåverkad myr med glest trädskikt av tall.
Grånum 7,8 hektar. Privat.	Bok med naturskogskaraktär. Grova och senvuxna träd. Värdefull kryptogamflora.
Gåragöl 4,8 hektar. Privat.	Bok med naturskogskaraktär. Grova och senvuxna träd. Värdefull kryptogamflora.
Halen 563,7 hektar. Kommun.	Ädellövskog. Strandnära tallskog. Naturlig dynamik och olikåldrighet i skogar som är opåverkade av skogsbruk. Grova och senvuxna träd. Bred paljettdykare. Större vattensalamander.
Holje 15,3 hektar. Staten.	Naturskogsartade bok- och ekskogar, rödlistade arter och naturlig dynamik. Kärnområde för biologisk mångfald.
Hängdovakärret 2 hektar. Privat.	Hydrologiskt intakt källkärr med speciell flora av främst kärlväxter och mossor.
Härnäs 37,3 hektar. Privat.	Ädellövs- och tallskogsdominerade skogar samt hydrologiskt påverkade lövskogar. Bidrar till bevarandevärden i Mörrumsåns dalgång.
Komperskulla 0,34 hektar. Privat.	Artrik slätteräng med rödlistade, hävdberoende, slättergynnade arter.
Kullan 29,3 hektar. Statligt och samfällt.	Öppna och trädbärande hagmarker, med hävdberoende flora o fauna o hamlingspräglade ädellövträd. Branta ädellövskogar.
Käringahejan 122,1 hektar. Privat och statligt.	Skogsmarker med ädellöv- och barrskog. Naturbetesmarker och slättermad. Strandområden längs ån och små öar med svämlövskog. Grön sköldmossa.
Ljungryda 8,3 hektar. Staten.	Ek- och avenboksdominerade ädelövsluttningar. Holjeåns vattendrag med svämlövskog. Beteshävdade gräsmarker. Härklomossa.

Natura 2000-område, storlek och ägare	Prioriterade bevarandevärden och arter
Mulatorp 57,9 hektar. Privat.	Artrik löväng. Inägomarkernas stora mängd hamlade ädellövträd. Ek- och bokdominerad ädellövsskog. Gran- och talldominerad utmarksskog. Beteshävdade gräsmarker.
Mörrumsån 171,2 hektar. Privat, statligt, kommun, kyrkan.	Ån och dess arter. Lövskogsdominerade öar. Flodpärlmussla, Tjockskalig målarmussla, Bred paljettdykare, Lax, Utter, Hårklomossa.
Raslången östra 183,1 hektar. Staten och privat.	Sjötypen med dess speciella och artrika strandflora. Hårklomossa.
Skinsagylet 77 hektar. Staten.	Bok- och avenboksdominerade sluttningsskogar. Myrsjön, Skinsagylet. Lövsumpskog.
Snöfleboda 6 hektar. Privat.	Ekskog med rik förekomst av mossor och lavar. Hårklomossa.
Åmma 61,1 hektar. Staten.	Trädklädda betesmarker samt torra hedar och fuktängar. Grandominerade, betespräglade blandskogar.

Negativ påverkan på naturmiljön

Byggnads- och anläggningsarbeten, jordbruk, skogsbruksåtgärder eller felaktiga avverkningar och röjningar i eller i anslutning till ett område, kan påverka skyddsvärda naturtyper eller arter negativt på många sätt. Exempel på påverkan är förändrat mikroklimat samt beskuggning, försämrad vattenkvalitet, syrebrist i vatten, försämrad födotillgång på land och i vatten, erosion i strandmiljöer samt fragmentering av biotoper. Fragmentering av biotoper kan i sin tur leda till minskad kontakt mellan områden och att mindre objekt blir mer sårbara.

Andra exempel på åtgärder som kan ha en negativ påverkan:

- Dämning av sjö eller rensning av diken och vattendrag som gör att vattenståndet inte kan variera naturligt.
- Omställning av lövskog till barrskog med följande försurning av vatten.
- Täkt, fiskodling, utsläpp från avlopp och andra punktkällor.
- Bristande variation i ålder hos träd och buskar som leder till att ersättare saknas när de gamla dör. Genom att plocka bort död ved försvinner livsviktiga miljöer för många arter.
- Utsättning av främmande arter och stammar.
- Tillskottsutfodring av djur med indirekt näringstillförsel till marken, eller avmaskning av betesdjur.
- Upphört eller felaktigt bete som leder till igenväxning.
- Förekomst av mink i *områden där fåglar häckar*.

3.1.9.9 Skyddade vatten – MB 4:6

I Mörrumsån med tillhörande käll- och biflöden får inte vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål utföras.

3.1.10 Miljö, hälsa och säkerhet

3.1.10.1 Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet avser användning av mark, byggnader eller anläggningar som på något sätt innebär utsläpp till mark, luft eller vatten men även verksamhet som skapar störningar i form av buller, vibrationer, ljus och strålning. Miljöfarliga verksamheter delas in i A-, B-, C- och U-verksamheter beroende på storlek och typ av verksamhet. A- och B-verksamheter kräver tillstånd och C-verksamheter är anmälningspliktiga. U-verksamheter är mindre och undantagna tillstånds- och anmälningsplikt. I Olofström finns 1 A-verksamhet, 9 stycken B-verksamheter, 32 C- och 38 U-verksamheter (2020). Då

U-verksamheter ofta inte har återkommande tillsyn kan det finnas ett mörkertal.

Det finns rekommendationer och i vissa fall beslut om skyddsavstånd och skyddsåtgärder vilka alltid ska tillämpas till bostäder och annan störningskänslig bebyggelse. Även transporter ska vägas in i bedömningen.

3.1.10.2 Buller och vibrationer

Industri- och verksamhetsbuller

I kommunen finns flera industriområden som är lokaliserade i närheten av tätortsbebyggelse och bostäder, framförallt i Olofström, Kyrkhult och Vilshult. Buller sprids från de flesta industrier, dels från själva verksamheten, dels från transporter och materialhantering. Någon särskild utredning avseende bostäder som är störda av industribuller har inte genomförts. Eventuellt behov av avstånd till bostäder och andra störningskänsliga områden eller åtgärder vid bullerkällan behöver därför alltid säkerställas vid prövning och planering.

Buller kan även finnas vid andra miljöfarliga verksamheter, som skjutbanorna öster om Brännaregården, och motorbanor i Ljungryda.

Buller är ett stort hälso- och samhällsproblem. Boverket har tagit fram en vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bebyggelse för bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler. Bästa möjliga ljudnivå bör alltid eftersträvas och vissa ljudnivåer bör föranleda kompensationsåtgärder som en ljuddämpad sida och annan bulleranpassning av byggnaderna.

Vägtrafikbuller

Vägar med en årsmedeldygnstrafik (ÅDT) på mer än 1 000 fordon är väg 15 med högst värden i Olofström, ca 6 000 fordon, och knappt hälften norrut respektive söderut, vid senaste mätningar. Även väg 116 mot Bromölla har en ÅDT på knappt 3 000 fordon. Övriga vägar är mindre trafikerade, väg 609 mot Kyrkhult mättes ÅDT till 280 fordon under 2016, och i Hemsjö 120 fordon samma år.

Buller från järnväg

Det finns bostadsbebyggelse längs järnvägen Olofström – Älmhult – Vilshult, särskilt i närheten av tätorterna. Buller uppstår även vid av- och pålastning av material i centrala Olofström. Trafiken är dock sporadisk idag. Förhållandena kommer att

ändras i och med utbyggnad av Sydostlänken, och utredning pågår.

Sedan 2015 finns nya regler för buller från spår- och vägtrafik. Riktvärden för buller vid enbostadsbyggnads fasad har höjts. Detta kan få betydelse för bygglovgivning utanför detaljplan, och vid detaljplanläggning i trafikintensiva lägen. Bullervärden och behov av åtgärder ska numera alltid redovisas. Redovisningen blir därefter styrande för krav på åtgärder. Riktvärde för bostäder upp till 35 m² är 65 dBA och för större än 35 m² 60 dBA.

Vibrationer

Risk för negativ påverkan av vibrationer sammanfaller ofta med förekomst av buller, till exempel från spår bunden trafik, vägtrafik och industri. Någon särskild utredning av risk för vibrationer i bebyggelse har inte gjorts men bör liksom fallet är för buller ingå vid prövning och planering av ny bebyggelse och infrastruktur.

3.1.10.3 Luftkvalitet

Mätning av luftkvaliteten i centrala Olofström sker sedan 2012 vid torgpaviljongen, Nya torget, med avseende på halten av partiklar (PM 10 och PM 2,5), kvävedioxid och flyktiga kolväten. Uppmätta värden visar att miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet uppfylls. Under vintern 2012 - 2013 var årsmedelvärdet för flyktiga kolväten (VOC) på gränsen till det svenska miljö kvalitetsmålet (1 µg/m³), men har följande år varit väl under målvärdet.

Invid trafikerade vägar och gator, eller i områden med tät bebyggelse och utsläpp från verksamheter eller vedeldning, finns risk för lokala problem med luftkvalitet. Topografi, grönska och bebyggelsens utformning har betydelse.

3.1.10.4 Vattenkvalitet

Vattenförekomster i kommunen

Sedan år 2009 gäller miljö kvalitetsnormer (MKN) enligt vattenkvalitetsförordningen, för ytvatten och grundvatten. Yt- och grundvatten delas in i olika vattenförekomster, och vattenkvalitet anges i ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Inom kommunen finns, helt eller delvis, 27 vattenförekomster. 4 är grundvattenförekomster och resten ytvatten. Som ytvatten räknas 17 vattendrag och 7 sjöar. Två av vattendragen har endast preliminära bedömningar.

Ungefär vart sjätte år uppdateras statusklassningar och miljö kvalitetsnormer för alla vattenförekomster. Flera sjöar och vattendrag i Olofströms kommun har successivt fått en sämre statusklassning medan miljö kvalitetsnormerna är desamma. Detta innebär att kraven på åtgärder och en snabbare takt i arbetet ökar på alla inblandade. För grundvatten finns ofta brister i beslutsunderlaget vilket försvårar en miljö bedömning av planerade åtgärder. Det finns generellt en risk att gällande miljö kvalitetsnormer inte uppnås.

All form av markanvändning och aktiviteter på land, även uppströms kommunen, påverkar våra vattenförekomster, och i förlängningen också havet och havets ekosystem genom bland annat övergödning, uppvärmning och försurning.

Såväl ytvatten som grundvatten kommer att påverkas av framtida klimatförändringar. Det gäller oavsett planalternativ och både vad det gäller kvalitet och kvantitet. För flera miljö kvalitetsnormer är regionala, nationella och internationella överenskommelser av vikt.

Vattendrag

Följande vattendrag berörs av översiktsplanen:

- Gaslundaån
- Snöflebodaån
- Vilshultsån
- Gallån
- Holjeån
- Alltidhultsån
- Byemålaån
- Västra Orlundsån
- Östra Orlundsån
- Bjällerbäcken
- Stora Kroksjöbäcken (preliminär)
- Grytån (preliminär)

Observera att vissa av vattendragen är uppdelade på flera vattenförekomster.

MKN för samtliga vattendrag och delsträckor är en god ekologisk och kemisk status, för några finns tidsfrister till 2027 och 2033. Endast Gaslundaån, Gallån, Holjeån, Bjällerbäcken och Grytån har idag god ekologisk status, övriga måttlig. I alla vattendragen finns problem med miljögifter. Andra miljöproblem som finns i ett eller flera vattendrag är försurning, morfologiska förändringar och kontinuitet, flödesförändringar, fysisk påverkan av livsmiljön, övergödning och främmande arter.

Särskild risk uppstår när jordbruksmark och förorenade områden längs vattendragen översvämmas och läggs under vatten, och föroreningar sprids nedströms. Avverkning i skogsmark nära vattendrag innebär också en risk för försämring av vattenkvalitet.

Grundvatten

Följande grundvattenförekomster berörs av översiktsplanen:

- WA56391233
- Susekull
- Jämshögsområdet
- SE622960 - 141951

MKN för samtliga grundvatten är en god kemisk och kvantitativ status. Samtliga grundvattenförekomster har idag god status. För Jämshögsområdet finns påverkan från förorenade områden, och för SE622960 - 141951 finns problem med påverkan från näringsämnen (nitrat) och miljögifter (bekämpningsmedel). I dessa två grundvattenförekomster finns risk för att en god kemisk status inte kan nås.

Sjöar

Följande sjöar berörs av översiktsplanen:

- Vitavatten (Rösjö respektive Baggeboda)
- Orlunden
- Halen
- Filkesjön
- Immeln
- Raslången

MKN för samtliga sjöar är en god ekologisk och kemisk status. För Vitavatten – Rösjön, Orlunden och Immeln finns en tidsfrist när det gäller god ekologisk status till år 2027. Endast Halen har idag god ekologisk status, övriga måttlig.

I alla sjöar finns problem med miljögifter och försurning. I vissa även med flödesförändringar, morfologiska förändringar och kontinuitet. Liksom vad som gäller för vattendrag kan avverkning i skogsmark nära sjöar utgöra en risk för försämring av vattenkvalitet.

3.1.10.5 Olycksrisk

Se även aktuella underlag i kommunens Risk- och sårbarhetsanalys samt Räddningstjänst Västra Blekinge Handlingsplan.

Generella säkerhetsavstånd

För att förebygga skador vid allmänna vägar råder ett generellt byggnadsfritt säkerhetsavstånd om 12 meter från vägområdesgräns. För riksväg 15 är säkerheten utökad genom 30 meters byggnadsfritt avstånd. För järnväg tillåts normalt inte bebyggelse inom 30 meter, men utökad säkerhetsavstånd kan behövas och ytterligare bedömning krävs därför inför fortsatt planering och prövning.

Transport av farligt gods

I Olofströms kommun transporteras farligt gods för närvarande endast på väg. Rekommenderade vägar är väg 15, 116, 119, 579 samt delar av 538, där merparten av godset transporteras på riksväg 15. Järnvägen är dock en möjlig framtida transportled, särskilt med hänsyn till planer på Sydostlänken, och riskavstånd måste därför beaktas redan nu. Andelen transporter med farligt gods är relativt begränsad och består framförallt av petroleumprodukter för transporter och uppvärmning, samt olika typer av kemikalier och gaser till industriverksamhet. Två industrier (EBP i Olofström AB och Volvo Personvagnar AB) har betydande mängd mottagning av farligt gods.

Hur allvarliga konsekvenser av en olycka blir beror på var den inträffar. Skador på miljön genom spridning av föroreningar är vanligast. En olycka som inträffar inom ett vattenskyddsområde kan få allvarliga följder för dricksvattenförsörjningen. Längs vägarna 542 och del av 538 runt sjön Halen råder förbud mot transport av farligt gods. Längs riksväg 15 finns vattentäkter som skyddas genom särskild tätning.

Farligt gods kan även medföra explosionsrisk. För bebyggelse intill vägar och järnvägar finns riktlinjer och rekommendationer om riskhänsyn och säkerhetsavstånd.

Ammoniakanläggningar

Ammoniak är en giftig och frätande gas som kraftigt påverkar andningsvägar och ögon, och som är brandfarlig och explosiv i kombination med luft. Gasen används bland annat som kylmedium i kyl- och frysanläggningar. Risken för skada är oftast som störst några hundra meter från ett utsläpp, men i vissa fall inom ett avstånd av flera kilometer.

För närvarande finns större mängder ammoniak vid två anläggningar i kommunen, kommunens ishall Holje Hov och Olle Svenssons Partiaffär AB. Dessa är även klassade som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § i Lag om skydd mot olyckor. För båda

anläggningar finns riskutredningar och fastställda riskområden som revideras vid behov och som ska beaktas vid fortsatt planering och prövning.

Gasolanläggningar

Gasol är ett gasformigt bränsle, oftast en blandning av propan och butan. Gasen bildar ett lättantändligt gasmoln vid utsläpp som är tyngre än luft vilket gör att den samlas i lågpunkter.

Det finns cirka 25 tillstånd utfärdade i kommunen för hantering av gasol. En av dessa anläggningar är E.ON Gas Sverige AB med gasollager norr om tätorten Olofström. Det omfattar större lagringsvolymer i cisterner och ett gasledningssystem i mark med brandfarlig gas, och ett flertal kunder anslutna till systemet. Se även Seveso-verksamhet.

Riskområdets utbredning varierar kraftigt med utsläppet av gas och måste alltid utredas inför nyetablering eller förtätning av bebyggelse. För gasledningar finns även risk för avgrävning eller läckage. Aktuella riskutredningar och rekommendationer om säkerhetsavstånd ska tillämpas för varje objekt som kan beröras i fortsatt planering och prövning.

Bensinstationer

I kommunen finns totalt sju bensinstationer, alla i eller i anslutning till Olofström. Risk finns för buller, lukt, luft- och markförorening och ljusstörning. Skyddsavstånd krävs till bebyggelse för bostäder, skolor, vårdlokaler eller liknande. Tidigare anläggningar i Vilshult och Kyrkhult är avvecklade och är i behov av investeringar för att uppnå ett tillräckligt skydd mot spridning av föroreningar till mark och vatten.

Tankstation för biogas

Biogas är gasformigt biobränsle som är extremt brandfarligt. Det finns en tankanläggning i tätorten Olofström. Anläggningen bedöms enligt kommunal riskanalys vara betryggande. Vid nyetablering av bebyggelse krävs dock alltid samråd med Räddningstjänst.

Explosiva varor

Det finns enstaka förbrukningsförråd av sprängämnen i kommunen, med tidsbegränsade tillstånd, och som kan behöva beaktas vid fortsatt planering. För geografisk placering, se räddningstjänstens aktuella riskanalys för det geografiska området Olofströms kommun.

Seveso-verksamhet

En anläggning i kommunen, E.ON Gas Sverige AB, omfattas av lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, den lägre kravnivån. Anläggningen består av 3 cisterner för lagring av gasol och ett markförlagt nät av ledningar, med nio anslutna kunder, och är belägen norr om Olofströms tätort.

3.1.10.6 Klimat

Hur klimatet i Olofströms kommun kommer att utvecklas beror delvis på framtida användning av fossila bränslen. Beroende på utsläpp av växthusgaser till atmosfären beräknas såväl temperatur som nederbörd och vegetationsperiod öka. Variationerna blir stora under året och mellan olika år, men generellt blir både extrem torra, regn och värme vanligare. Tillrinningen i vattendragen kommer att öka jämfört med nu på vintern medan det å andra sidan blir längre perioder med låga flöden under sommarhalvåret. Geografiskt detaljerade klimatdata finns för Blekinge län, se exempelvis SMHI.

Översiktsplanen ska förhålla sig till såväl klimatanpassning av planerad mark- och vattenanvändning som den klimatpåverkan ett genomförande av planen medför, till exempel genom byggnation och transporter.

Naturolyckor och extrema väderhändelser

Naturolyckor och extrema väderhändelser handlar om till exempel; värmebölja, storm, snöoväder, översvämning till följd av höga flöden, skyfall, ras och skred, skogsbrand och åska. Gemensamt för väderhändelser är att väderläget vid förväntat extremväder följs kontinuerligt av Räddningstjänsten och planering sker i många fall i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen och andra myndigheter. Vid behov skärps beredskapen hos alla eller delar av organisationerna.

Översvämning

Risker till följd av översvämning finns framförallt i anslutning till de större vattendragen i kommunen och i lågpunkter i landskap och bebyggelse, se karta. Där de tre vattendragen Snöflebodaån, Vilshultsån och Holjeån möts i Olofströms centrum finns på flera ställen stor risk för översvämning vid höga flöden i samband med långvariga och kraftiga regn eller snösmältning. Vid vattenmättad mark fyller regnvatten eller smältvatten på sjöar och vattendrag, och i låglänta, bebyggda områden letar vatten sig in i byggnader eller påverkar infrastruktur

och VA-försörjning. Vid extrem översvämning kan det avsättas svämsediment i de översvämmade områdena. Dag- och spillvattensystem kan bli överbelastade, föroreningar spridas och samhällsviktig verksamhet påverkas. Det gäller särskilt där ledningar för dagvatten och spillvatten är ihopkoppade.

En prövning av reglering av sjöar och vattendrag uppströms och nedströms Halen pågår, och beslut i ärendet kommer sannolikt att väsentligt påverka situationen. Dock är bedömningen att risken för klimatrelaterade översvämningar och olyckor kommer att finnas kvar i de utpekade områdena, se karta *Värde och hänsyn*. Enstaka bebyggda fastigheter längs Mörrumsån berörs också av höga flöden. Fyra miljöfarliga verksamheter, provningsnivå C, bedöms beröras av risk för översvämning. Två vattenskyddsområden, Hemsjö och Olofström, berörs av risk för översvämning. Vägar i Hemsjö och Olofström kan påverkas av översvämning. Fleura förorenade, eller potentiellt förorenade, områden kan komma att översvämmas och föroreningar spridas till omgivande mark och vatten, se även *Skred, ras och erosion*, och *Förorenade områden*.

Skred, ras och erosion

Skred och ras är exempel på snabba massrörelser i jord eller berg som kan orsaka stora skador såväl på mark och byggnader inom det drabbade området som inom nedanförliggande områden, där massorna hamnar. Skred är en sammanhängande jordmassa som kommer i rörelse. Skred sker nästan uteslutande i områden där jordarterna lera eller silt är dominerande. Dessa jordarter i kombination med sluttningar eller slänter utgör stor risk för skred, i synnerhet om lermarken sluttar mot ett vattendrag. Ras består av block, stenar, grus- och sandpartiklar som rör sig fritt. Ras sker vid bergvägar, grus- och sandbranter. Klimatförändringar kan medföra en ökad nederbörd som ökar avrinningen i vattendragen vilket i sin tur medför ökad erosion och vidare även ökad risk för ras och skred. Risken för skred, ras och erosion sammanfaller ofta med områden som översvämmas, där yt- och grundvattennivåer varierar eller med bebyggelse på tidigare sjöbotten och våtmark. Erosion är en naturlig process där material förs såväl till som från det utsatta området. Orsaken är dock inte sällan mänskliga ingrepp i landskapet. Erosion som orsakas av översvämning och skyfall kan bli ett problem i områden med mark som saknar växtlighet, där jordarterna är erosionskänsliga och längs vattendrag.

Länsstyrelsen Blekinge har framförallt identifierat förutsättningar för erosion längs Holjeån från länsgränsen till Skåne till strax norr om Olofström, ställvis längs Snöflebodaån upp till väster om Kyrkhult och längs Farabolsån upp till länsgränsen mot Kronoberg, där det finns sand utmed båda sidor av åarna. För Mörrumsån finns förutsättningar för erosion i princip genom hela länet. Även här består sedimenten utmed ån av sand. Räddningstjänsten identifierar störst risk för ras och skred kring åarna Mörrumsån, Vilshultsån, Snöflebodaån och Holjeån.

Runt flera sjöar i kommunen finns stränder med viss eller potentiellt hög eroderbarhet (SGI).

Av miljöfarliga verksamheter, provningsnivå C, som är verksamma i kommunen finns fem inom område med förutsättning för erosion, och fjorton inom område med förutsättning för ras och skred. Av förorenade områden i MIFO riskklass 2 berörs en nedlagd avfallsdeponi (Norra Sjötorpet) av risk för ras och skred. Vattenskyddsområden i Hemsjö, Olofström, Kyrkhult och Vilshult berörs av risk för ras och skred och i Hemsjö och Olofström även av risk för erosion. I Vilshult finns ett förorenat område inom vattenskyddsområdet, med tidigare mekanisk verkstad, där det finns risk för spridning av halogenerade lösningsmedel.

Generellt bedöms risken för ras, skred och erosion vara relativt låg i kommunen. Med tanke på klimatförändringar och ökad extrem nederbörd kommer dock risken att behöva utredas kontinuerligt vid fortsatt planarbete och inför exploatering. Se karta *Värde och hänsyn*, och *Översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys – naturolyckor, Länsstyrelsen Blekinge*.

Stormar

Stormar förekommer främst under hösten och vintern. Oftast drabbas södra, och ibland mellersta Sverige, av stormarna som bildas ute på Atlanten. I samband med stormar påverkas samhällets infrastruktur. Störst påverkan fick stormen Gudrun år 2005 med stora störningar inom el-, tele- och dataförsörjning, blockerade vägar, tak eller lösa föremål som blåste iväg och begränsningar i tågtrafik. Även svårigheter för hälso- och sjukvårdspersonal att ta sig till brukare uppstod under och efter stormen Gudrun. Stormar i omfattning som Gudrun kan bli vanligare i framtiden med ett förväntat nytt globalt klimat.

Skyfall

40 millimeter nederbörd eller mer under ett och samma dygn definierar ett skyfall. Om det leder till allvarliga problem eller inte beror på väderleken före och efter skyfallet samt vilka, och hur stora, områden som berörs. I vår region innebär skyfall oftast nederbörd i form av regn, men även snö kan vara aktuellt. När och var ett skyfall uppstår är mycket svårt att veta i förväg, och även hur stort område som kommer att beröras då skyfall ofta är väldigt lokala. I samband med skyfall inom tätbebyggt område kan de kommunala ledningsnäten och avloppsreningsverken påverkas. Då skyfallet istället består av snö är det främst framkomligheten som påverkas. Särskild påverkan kan ske inom hälso- och sjukvårdsområdet då personal kan få svårt att komma fram till brukare utanför tätorterna.

Bränder i skog och mark

Varje år inträffar i genomsnitt 3 000 – 4 000 terrängbränder i Sverige. Storleken och omfattningen på dessa varierar från små till väldigt stora. Sommaren år 2018 rådde extrem torka i skog och mark och mer än 7 000 bränder uppstod i Sverige. De flesta orsakades av åska och flera av bränderna växte sig stora och omöjliga att släcka. Blekinge län drabbades under perioden maj till och med augusti av 161 bränder i terrängen, mot normalt 35 - 40 bränder. Under en tioårsperiod har antalet somrar med extremväder återkommit allt tätare. Inom Blekinge återfinns större sammanhängande skogsområden, på många ställen nära bebyggelse och viktig infrastruktur såsom elförsörjning, telefoni, väg- och järnvägstrafik. Okontrollerad spridning av skogsbränder kan medföra betydande risker för såväl människoliv som stora egendomsvärden. I nödfall kan även tätorter behöva utrymmas. En gemensam skogsbrandplan med resursförteckning för Räddningstjänsterna i Blekinge har arbetats fram och Räddningstjänsten har utarbetat nära samverkan med såväl Försvarmakten som kommuner, myndigheter, organisationer och frivilliga.

3.1.10.7 Förorenade områden

Potentiellt förorenade områden finns utspridda i kommunen, särskilt i närheten av bebyggelse, avloppssystem och vägnät. Områdena har identifierats genom tidigare miljöfarlig verksamhet på platsen och har inte alltid undersökts. Flera är nedlagda deponier. Massor som använts för utfyllnad på olika platser i kommunen kan ha varit förorenade. Se karta *Miljö, hälsa och säkerhet*. Det är viktigt att komma ihåg att markeringar på kartan inte visar hur stort område som kan vara påverkat. Ett potentiellt

förorenat område kan sträcka sig över flera fastigheter även när det på kartan endast är markerat med en punkt. På kartan finns även ej riskklassade objekt utmärkta.

Nedlagda deponier

Nedlagda deponier inventeras enligt en metodik kallad MIFO. Fas 1 omfattar en orienterande studie och fas 2 en översiktlig undersökning och provtagning. Inventeringen leder till en bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. Det finns fyra olika riskklasser, där klass 1 innebär mycket stor risk, 2 är stor risk, 3 är måttlig risk och klass 4 är lika med liten risk.

Under 2005 - 2007 identifierades 11 deponier som kommunen troligen har helt eller delvis ansvar för. På 10 av dessa har orienterande studier utförts, medan den elfte inte är klart lokaliserad. 2014 genomfördes även fördjupad analys enligt fas 2 för de fem deponier som hade högst riskklass. 3 deponier är placerade i riskklass 2 medan övriga är placerade i riskklass 3 och 4 eller saknar riskklassning.

Utöver de deponier som kommunen helt eller delvis har ansvar för finns kännedom om ytterligare fyra deponier som främst har använts för verksamhetsavfall (bark och slam). Två av dem har efter orienterande studier placerats i riskklass 2 respektive 3. De andra två deponierna är inte klart lokaliserade.

Kommunen gör en bedömning av risker vid ändrad markanvändning av nedlagda deponier.

Nedlagd kommunal deponi	MIFO 1 – riskklass	MIFO 2 - riskklass
Norra Sjötorpet		2
Odasjöslätt		2
Skrapsjötippen		2
Norra Rödhult (Jämshög)		3
Olofströms byggtipp		3
Kyrkhults byggtipp	3	
Hemsjötippen	3	
Isagyl (Kyrkhult)	3	
Vilshultstippen	3	
Fritsakärret – Spåndammen	4	
Rislycke (Gränum)	Ej lokaliserad	

Nedlagd privat deponi	MIFO 1 riskklass
Sörtorpet	Ej lokaliserad
Union barkdeponi B (Vilshult)	3
Union barkdeponi A	Ej lokaliserad
Volvo slamdeponi	2

3.1.10.8 Dåliga grundförhållanden

Områden med dåliga grundförhållanden och stabilitetsproblem sammanfaller ofta med förutsättningar för ras och skred, exempelvis längs vattendrag, se *Skred, ras och erosion*. Variationer i markvattennivå kan påverka risken för sättningsskador. Enligt nationell geodatasamverkan saknas en översiktlig stabilitetskartering för Olofströms kommun. Däremot har flera områden identifierats med förutsättningar för erosion, ras och slamströmmar, och som kan vara känsliga för sådan påverkan på vegetation och vatten som ofta uppstår vid skogsbruk och exploatering. Det gäller exempelvis i slänter med kraftig lutning eller med låg stabilitet, längs vattendrag, vägbankar och i raviner. Ras inom områdena kan påverka infrastruktur, bebyggelse och vattentäkter. Områdena finns geografiskt utspridda i stora delar av kommunen, enligt data från Skogsstyrelsen i samverkan med Statens geotekniska institut (SGI) och Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Uppskattat jorddjup varierar för större delen av kommunens markyta mellan noll och tio meter (SGU).

Även i områden med fast mark kan en utmaning för etablering av ny bebyggelse och infrastruktur vara mycket berg i dagen samt stenig och kuperad terräng.

3.1.10.9 Övriga olägenheter

Det finns många olägenheter vars effekter kan vara lokala och som måste bedömas från fall till fall, som till exempel smitta, damning och lukt. Andra är naturligt förekommande och kräver generell hänsyn.

Strålning

Ultraviolett strålning från solen är den främsta orsaken till att antalet årliga hudcancerfall fortsätter att öka. Strålning kan även vara naturligt förekommande bakgrundsstrålning, eller uppstå i elektromagnetiska fält kring till exempel kraftledningar och transformatorer. Referensmätningar av bakgrundsstrålning görs inte löpande i kommunen. Det finns därför inga noteringar av eventuella avvikelser från ett "normalvärde". Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter anger regler för minsta avstånd mellan byggnader och kraftledningar. Den som uppför, utökar eller ändrar en byggnad, eller ger tillstånd till en sådan åtgärd, ska känna till och ta hänsyn till avståndsreglerna så att inte någon del av byggnaden kommer för nära en befintlig kraftledning. Kommunen har inte pekat ut något område för elöverkänsliga.

Radon

Geologins sammansättning är grunden för om radon bildas. De geologiska förutsättningarna är

olika i kommunen. Marken består i huvudsak av normalriskområden. Särskilt inom de nordvästra och sydöstra delarna av kommunen förekommer förhöjda värden av radon, högriskområden. Hur mycket radon som kommer in i huset beror på markens genomsläpplighet och hur tät husgrunden är. Även vissa byggmaterial kan ha höga radonhalter. Enda sättet att få reda på radonhalten i en lokal eller byggnad är att mäta. Bebyggelse bör alltid uppföras radonsäkert i högriskområden. För skolor, förskolor, allmänna samlingslokaler, bostäder och arbetsplatser finns riktvärde om radonhalter lägre än 200 Bq/m³. Se karta radonöversikt i kommunen, *Miljö, hälsa och säkerhet*.

3.1.11 Areella näringar

De största sammanhängande jordbruksmarksområdena är belägna söder om Jämshög och omkring Gränum, men det finns även en mängd mindre områden spridda över kommunen.

Den största delen av jordbruksmarken är hävdad på ett eller annat sätt, genom såväl små- som storskalig verksamhet.

Skogen är den areella näring i kommunen som har den största ekonomiska betydelsen. De större sammanhängande skogarna ligger företrädesvis i norr. Ibland påverkar den utpräglade produktionsskogen landskapsbilden på ett negativt sätt. Avvägningen mellan barr- och lövskog är viktig för upplevelsen av naturen och för ekosystemtjänsterna. I den södra delen av kommunen är det främst lövskog med bok och ek.

Olofströms kommun har idag avtal med extern utförare som har uppdraget att förvalta och sköta kommunens skogsinnehav. Till hjälp för detta arbete finns en skogsbruksplan.

3.1.12 Samhällsviktiga funktioner

3.1.12.1 Utvinning

Det råder brist på naturgrus av grov kvalitet i Olofström. Berg för krossning kan ersätta naturgrus. Tillgången på användbart berg som kan ersätta merparten av grusets användningsområden är god. Se "Grus och morän i Blekinge", "Berg i Blekinge", Länsstyrelsen i Blekinge län, 1988.

3.1.12.2 Industri

I Olofström finns större tillverkningsindustri där ett bortfall påverkar många människor och andra

viktiga delar av samhället.

3.1.12.3 Energiförsörjning

Energi produceras lokalt i form av värme, överskottsvärme och vattenkraft, se även *Tekniska anläggningar*. Olofströms Kraft AB producerar och distribuerar energi genom egna anläggningar och nät, medan Svenska Kraftnät förvaltar statens stamnät och anläggningar för distribution av elkraft inom kommunen. Det finns även privata leverantörer av el.

Arbete pågår inom kommunen för att säkerställa elleverans till samhällsviktig verksamhet vid el- och bränslebortfall och för att höja beredskapen för reservkraft.

Se karta för *Samhällsviktiga funktioner*. Vissa elanläggningar visas inte på karta med hänvisning till säkerhet.

3.1.12.4 Kommunikationer

När det gäller samhällsviktiga transporter av personer och gods bedrivs extern verksamhet på både järnväg och väg och genom buss, lastbil och tåg. Blekingetrafiken ansvarar för regional kollektivtrafik medan övriga transporter sker genom privata operatörer. Elektronisk kommunikation hanteras dels av det kommunala bolaget Olofströms Kraft AB och via avtal om drift genom externa leverantörer.

3.1.12.5 Vattenförsörjning

Allmän dricksvattenproduktion och hantering av avloppsvatten inom kommunala verksamhetsområden sker i ett gemensamt bolag, *Skåne Blekinge Vattentjänst AB (SBVT)*, för Olofströms, Bromöllas, Osbys och Östra Göinges kommuner. Distribution av dricksvatten och bortledning av avlopps- och dagvatten är särskilt kritiska att hantera i fortsatt kommunal planering.

3.1.12.6 Livsmedelsförsörjning

Många i Olofströms kommun bor på landsbygden och har relativt goda förutsättningar till självförsörjning av vissa livsmedel. Totalt finns knappt 3 500 hektar jordbruksmark i kommunen, räknat som stödberättigad jordbruksmark enligt EU:s definitioner.

Inom jordbruksnäringen finns framförallt primärproduktion och grossistverksamhet när det gäller ägg, potatis, kött och bär, medan tillverkning och förädling av livsmedelsprodukter är begränsad.

En större verksamhet för frysning av vilda bär finns i Olofström.

När det gäller distribution och lagring, dels för den kommunala verksamheten och för medborgarna, saknas ofta alternativa lösningar.

3.1.12.7 Avfallshantering

I västra Blekinge samordnas avfallshantering i det gemensamma bolaget *Västblekinge Miljö AB (VMAB)*, för Olofströms, Sölvesborgs och Karlshamns kommuner. Den kommunala avfallshanteringen identifieras för närvarande inte som sårbar.

3.1.13 Mellankommunala och regionala förhållanden

Olofströms kommun samarbetar över både kommungränser och länsgränser i flera olika forum, förbund och samverkansgrupper.

3.1.13.1 Räddningstjänsten Västra Blekinge

Kommunen bedriver sedan 2002 arbete med ett skadefritt samhälle genom *Räddningstjänsten Västra Blekinge*, ett kommunalförbund med tre medlemskommuner: Olofström, Karlshamn och Sölvesborg. Brandstationer finns förutom i Kyrkhult och Olofström i Karlshamn, Mjällby, Svängsta och Sölvesborg. I Karlshamn finns en heltids- och en deltidsstyrka placerad. Här finns även majoriteten av övrig heltidspersonal placerad. De övriga stationerna i förbundet är deltidsstationer förutom Kyrkhult som är ett brandvärn.

Räddningstjänsten utför riskanalyser åt sina medlemskommuner, vilka ska användas vid all samhällsplanering. Analysen omfattar i första hand skador på människor och egendom, och olyckor som kan bindas geografiskt.

3.1.13.2 Recipientkontroll för luft och vatten

Blekinge kustvatten och luftvårdsförbund bildades 2013 då Blekinges Luftvårdsförbund och Blekingekustens Vattenvårdsförbund slogs samman. Provtagningarna följer uppgjorda program och samordnas delvis med andra förbund och övervakningar

De fem Blekingekommunerna har även bildat ett samverkansområde för kontroll av luftkvaliteten inne i tätorterna. Kommunerna samverkar både kring mätningar där extern mätutrustning hyrs in

och kring egna luftmätningsstationer som utför kontinuerliga mätningar. Ett mätprogram för de närmast kommande två åren bestämmer vad som mäts var och programmet ses över varje år.

Förbundet samarbetar med *Vattenvårdsförbundet för Västra Hanöbukten* när det gäller övervakning och rapportering av havsmiljön i Hanöbukten, och påverkan på havet från uppströms markanvändning, bland annat i Olofströms kommun.

3.1.13.3 Vattenförvaltning

Förvaltning av vatten enligt EU:s vattendirektiv utgår från avrinningsområden, inte administrativa gränser. Olofströms kommun samverkar i flera avrinningsområden:

Avrinningsområde Skräbeån

Skräbeåns vattenvårdskommitté bildades 1966 och administrerar den samordnade recipientkontrollen avseende vattenkvalitet i hela Skräbeåns avrinningsområde. Området sträcker sig från Älmhults kommun i norr till Bromölla kommun och havet i söder, och omfattar större delen av Olofströms kommun. Varje år sammanställs resultat från kontrollen av avrinningsområdets sjöar och vattendrag i en rapport och vart tredje år genomförs en mer noggrann och omfattande långtidsutvärdering. Skräbeåns vattenvårdskommitté reviderar kontinuerligt kontrollprogrammet för att uppfylla gällande lagstiftning och bestämmelser.

Skräbeåns vattenråd bildades 2009 på initiativ av Skräbeåns vattenvårdskommitté. Vattenråd bildas som ett nätverk inom ett avrinningsområde där olika aktörer frivilligt ska kunna mötas och gemensamt diskutera problem och idéer med syfte att förbättra vattenkvaliteten. Vattenråden har en rådgivande och samordnande funktion och är inte en myndighet.

Avrinningsområde Mörrumsån

Mörrumsåns Vattenvårdsförbund slogs 2014 samman med *Mörrumsåns Vattenråd*. Sedan dess ansvarar vattenrådet även för den vattenprovtagning som genomförs i recipientkontrollprogrammet för Mörrumsån och provtagningarna följer ett upprättat kontrollprogram. Mörrumsåns avrinningsområde sträcker sig från Uppvidinge kommun i norr till Karlshamns kommun i söder.

Avrinningsområde Orlundsåarna

För detta avrinningsområde finns ännu inget

vattenråd bildat, däremot förekommer samarbete inom biotopvård.

3.1.13.4 Miljökvalitetsmål

I Blekinge finns en *regional grupp för arbetet med miljökvalitetsmålen*. Gruppen leds av Länsstyrelsen Blekinge och träffas flera gånger om året. Förutom Länsstyrelsens och kommunernas representanter deltar även Skogsstyrelsen. Strategin *Ett hållbart Blekinge* beskriver miljömålsarbetet i länet och innehåller en handlingsplan med förslag på åtgärder för olika aktörer. Strategin följs upp och rapportering av åtgärdsarbetet sker till Länsstyrelsen.

3.1.13.5 Energi och klimat

Klimatsamverkan Blekinge är en plattform för samverkan och samordning mellan olika aktörer inom offentliga organisationer och näringslivet med syfte att stärka klimat- och energiarbetet i länet. Arbetet leds av Länsstyrelsen Blekinge tillsammans med Energikontor Sydost och Region Blekinge. I styrgruppen finns representanter för de offentliga aktörerna och utvalda branscher inom näringslivet. I tjänstepersongruppen samarbetar representanter för länets alla kommuner, företagsnätverket Energikluster, Region Blekinge, Energikontor Sydost och Länsstyrelsen. Gemensamma strategier för klimatarbetet finns samlade i *Blekinges Klimat- och energistrategi*. Strategin riktar sig till hela samhället och innehåller tydliga mål och åtgärder för minskad klimatpåverkan i länet.

I Olofströms kommun finns, liksom i övriga Blekinge, goda möjligheter att producera solenergi. Solinstrålningen i länet är hög och hustaken är många. Länsstyrelsen Blekinge har tagit fram en potentialstudie för Blekinges alla kommuner där varje kommuns potential beskrivs. Potentialstudien är framtagen inom ramen för projektet Sol i Syd, ett EU projekt där Energikontoret Skåne är projektledare och Länsstyrelsen Blekinge och Skåne är samverkanspartners. En solkarta för Blekinge län finns också framtagen där man kan se hur stor potential för solenergiproduktion ett specifikt tak har.

3.1.13.6 Miljö och hälsa

Genom *Miljöförbundet Blekinge Väst* har Olofströms, Karlshamns och Sölvesborgs kommuner en gemensam organisation för miljö- och hälsoskydd. Miljöförbundet sköter myndighetsutövning och tillsyn enligt de bestämmelser som finns för miljö- och hälsoskydd och stöttar medlemskommunernas handläggning av planer och bygglov.

Miljöförbundet arbetar även med att sprida information som underlättar för invånare och företag att minska sin miljöpåverkan och hitta vägen till god hälsa.

3.1.13.7 VA-verksamhet

Skåne Blekinge Vattentjänst AB (SBVT) är ett gemensamt bolag för driften av allmänna vatten- och avloppsanläggningar i Olofströms, Bromöllas, Osbys och Östra Göinges kommuner.

Det livsviktiga vattnet - VA-strategi för Olofströms kommun är en strategi med syfte att behandla VA-frågor på en övergripande nivå. Med utgångspunkt från en tydlig helhetsbild ska långsiktiga och hållbara beslut därefter kunna fattas både på politisk nivå och inom berörda verksamheter. Strategin tar avstamp i nuläget sommaren 2018 och har en planeringshorisont till år 2040. Målet är en fortsatt robust och trygg dricksvattenförsörjning och ständigt minskande negativ påverkan från VA-verksamheten i sin helhet.

3.1.13.8 Avfallshantering

I västra Blekinge samordnar Olofströms, Sölvesborgs och Karlshamns kommuner avfallshantering i det gemensamma bolaget *Västblekinge Miljö AB (VMAB)*. I Olofström finns en återvinningscentral på Traktörvägen. Trädgårdsavfall kan även lämnas på någon av de kompoststationer som finns på flera platser i kommunen.

Olofströms kommun erbjuder dessutom flera typer av abonnemang för hushållen som innebär möjligheten att lämna hushållsavfall på landsbygdsstationer för den som bor på landsbygden eller på en kretsstation om en sådan finns i det område man bor.

Avfallsplan för Karlshamns, Olofströms och Sölvesborgs kommuner - från avfall till resurs är en strategi för kommunernas arbete med avfallshantering fram till år 2025. Syftet med avfallsplanen är ett långsiktigt bidrag till ett hållbart samhälle genom att förebygga uppkomsten av avfall, främja återanvändning och använda resten som en resurs.

3.1.13.9 Landsbygdsutveckling

SydostLeader

Genom Leadermetoden kan Olofströms kommun få del av stöd från EU:s fyra struktur- och investeringsfonder (landsbygds-, regional-, social- samt havs- och fiskerifonden). Alla landsbygdsprojekt

som prioriteras inom SydostLeader ska bidra till att uppnå EU:s tillväxtstrategi och operativa program för respektive fond. Exempel på tidigare projekt är *KOM-projektet* i Kyrkhult som resulterade i årets kommunpris av Föreningen Sveriges Stadsträdgårdsmästare 2019, och *Sveriges sydligaste vildmark*, som ledde till att Olofströms kommun blev Årets Friluftskommun 2019. Ett annat Leaderprojekt är *Häst i Sydost* som drivs av LRF Sydost tillsammans med alla kommuner i SydostLeader. Projektet ska skapa bättre förutsättningar för hästnäringen på landsbygden.

Stärkt lokalt servicearbete

Tillsammans med Tillväxtverket och Region Blekinge genomför Blekinges kommuner ett projekt vars syfte är att stärka samverkan lokalt och regionalt, även med andra län, i syfte att göra Blekinges landsbygd mer attraktiv för boende och företagare. Nya strukturer och arbetssätt för samverkan behövs. Projektet tar bland annat fram en gemensam varuförsörjningsplan för Blekinge län.

Servicepunkt Kyrkhult och Norje

Tillsammans med Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Blekinge län har Olofströms kommun startat en projektgrupp för en servicepunkt i Kyrkhult. Genom att involvera boende, föreningar, näringsliv, kommunen och andra intressenter kartläggs och dokumenteras behov och möjlighet av servicelösningar på landsbygden. Dessutom upprättas en långsiktig ekonomisk plan, hållbar finansiering och lämplig organisationsform för drift av servicepunkten.

Kommunbyggerådet i Olofströms kommun

Olofströms kommun samarbetar med Kommunbyggerådet (KBRO) i Olofströms kommun. Medlemmar i KBRO är bygdeföreningar och sammanslutningar i Olofströms kommun som verkar för en levande landsbygd. Kommunbyggerådet tillhör Länsbyggerådet i Blekinge.

Landsbygdsutvecklarna i Blekinge

Inom Blekinge finns ett samarbete mellan alla kommunala landsbygdsutvecklare.

3.1.13.10 Bostadsbyggande

Blekinges kommuner träffade 2019 en överenskommelse om att öka bostadsbyggandet i länet.

Åtgärder handlar bland annat om inventering av byggbar mark för bostäder, kortare handläggningstider hos både länsstyrelse och kommun och

minskade produktionskostnader. De fem blekingekommunerna har bildat ett gemensamt byggråd som förutom att stimulera produktion av nya bostäder även ska ta initiativ till att etablera nya bostadsorter och utveckla redan befintliga orter som kan medverka till en ökad integrering av arbetsmarknaden i länet. Länsstyrelsen har en samordnande roll.

3.2 Fördjupningar tätorter – förutsättningar

I detta avsnitt finns planförutsättningar för sex olika delområden i kommunen med avseende på bebyggelse, kommunikationer, grönstruktur och vatten. Områdena är tätorter och mindre orter. Se även motsvarande information i del 1, *Planen*, med ställningstaganden för områdena.

3.2.1 Olofström

3.2.1.1 Bebyggelse

Olofström är ett brukssamhälle där en industrietablering tydligt påverkat lokalsamhällets utveckling och fysiska utformning. Bebyggelsen är till största delen från den modernistiska perioden. En mycket stor del är småhus, särskilt villor från 1960-talet och framåt. Ortens handelsetableringar är centralt lokaliserade. Väster om riksväg 15 ligger blandad bostadsbebyggelse, såväl från brukets äldre tid som från 1960-talets expansionsperiod. På flera platser i orten finns områden med flerbostadshus med omgivande grönytor.

De flesta idrotts- och fritidsanläggningar i Olofström har samlats längs med Holjeån. Här finns sim-, idrotts- och ishall, idrottsplatser, tennisklubb, ridhus etc. Här ligger också resterna av Lilla Holje herrgård med park, stenmagasin och gravkapell.

Ortens industrier är framförallt koncentrerade till fyra områden. Centralt i orten, väster om riksväg 15, är Volvos anläggningar placerade. Dessa sträcker sig genom större delen av tätorten från norr till söder, längs med järnvägen. Utmed Östra Ringvägen i sydost har ett verksamhetsområde sin utbredning från Östra Storgatan i norr till Agrasjön i söder. Norr om tätorten ligger Odasjöslätt och söder om tätorten Brostugans verksamhetsområde.

3.2.1.2 Kommunikationer

Olofström har täta bussavgångar från centrum till Bromölla och Karlshamn. Det saknas dock särskilda sträckor för buss.

Gång- och cykelvägnätet i Olofström har goda förbindelser till de olika bostadsområdena och även till Jämshög.

När det gäller gatu- och vägnätet i Olofström är särskilt Storgatan hårt trafikerad och utsatt för buller.

Det finns inte tillräckligt med bilparkering i de centrala delarna av Olofström för att fortsatt erbjudas gratis parkering. Samtidigt är utrymmet för att anlägga nya parkeringsplatser minimalt. I framtiden kommer det att krävas parkeringsanläggningar i två eller tre plan, för att utnyttja marken effektivt.

3.2.1.3 Grönstruktur och vatten

Olofström har en väl utpräglad grönstruktur där de landbaserade grönområdena sammanfaller med de tre åarna som rinner samman i centrum. Sedan 2017 har kommunen arbetat med projektet Å-rummet där syftet är att utveckla grönstrukturen och sociala mötesplatser nära vattnet. Åtgärder som genomförts i projektet är bland annat Tappers Smakträdgård och en mer ombonad miljö kring aktivitetsplatsen för seniorer, Citybryggan intill Storlekplatsen, ett utvecklat promenadstråk mellan Alvägen-Östra Storgatan och trädplantering längs åarna. Målet är att projektet ska bilda ett sammanhängande promenad- och rekreationsstråk längs åarna i centrum under namnet *prÅmenaden*.

Olofström har även flera parker som erbjuder sittplatser, blomsterprakt, vattenanläggningar och konst. Här kan nämnas Stureparken, Holje park och Aniaraparken. Den senare, Aniaraparken, bildar tillsammans med Storlekplatsen ett större sammanhängande parkområde mitt i centrum som är ett populärt besöksmål både för invånare och långväga gäster.

Utöver parkerna finns sammanhängande tätortsnära lövskogar mellan bostadsområdena som är viktiga för den biologiska mångfalden och ger en god livsmiljö med utrymme för lek, promenader, svamp- och bärplockning med mera.

3.2.2 Jämshög

3.2.2.1 Bebyggelse

Jämshög är kommunens näst största tätort. Bebyggelsen ligger väl samlad längs höjdryggarna utmed Holjeån. Kyrkomiljön och området norrut utgör ett avgränsat centrum med lång hävd. Här möts vägar från alla väderstreck och här ligger ortens enda

livsmedelsbutik. Samhället har främst expanderat norrut mot Olofström längs Bygatan men det har även skett utbyggnader i söder och väster. En mindre del av bostadsbeståndet i Jämshög består av flerbostadsbebyggelse som ligger centralt i orten, i övrigt präglas bostadsbebyggelsen av småhus. Bebyggelsen väster om Holjeån domineras av ett skolområde som rymmer såväl för- och grundskola som folkhögskola. Här finns också ett par relativt nya områden med villabebyggelse.

3.2.2.2 Kommunikationer

Jämshög har täta avgångar med buss såväl till Karlshamn och Bromölla som till Olofström. Sunnavägen är hårt trafikerad av busstrafik. Ofta sker möten på sträckan. Det kan finnas behov av förskjutningar i tidtabell samt separerade sträckor för busstrafik för att höja trafiksäkerheten.

Trots redan goda cykelförbindelser till Olofström, Näsrum och Bromölla finns potential för fler stråk och att göra det lättare att använda gång- och cykelvägarna inom Jämshög.

Gatunätet är i gott skick där brister åtgärdas fortlöpande. Utrymme för att utvidga nätet är begränsat utifrån Jämshögs läge med riksvägens förbifart på ena sidan och naturreservat på andra sidan.

3.2.2.3 Grönstruktur och vatten

Grönstrukturen i Jämshög binds samman av Holjeån som rinner genom samhället. Längs ån finns flera promenadstigar som ger möjlighet till rekreation och motion. Mitt i centrum vid affären finns en park omgärdad av en trädkrans av relativt nyplanterade lindar samt med sittplatser, konst och blomsterplanteringar. Det finns även sammanhängande lövskogar mellan bostadsområdena. Jämshög ligger i direkt anslutning till Halens naturreservat med närhet till leder och friluftsliv.

3.2.3 Kyrkhult

3.2.3.1 Bebyggelse

Bebyggelsen i Kyrkhult domineras av villabebyggelse från 1900-talets senare del. En mindre del av bostadsbeståndet utgörs av flerbostadshus som ligger centralt i orten. Skolan, från denna tid, är också ett tidstypiskt inslag och har stora arkitektoniska värden. I de centrala delarna utgör bebyggelse från brunnsepoken kring sekelskiftet mellan 1800-talet och 1900-talet ett tydligt inslag. Det är en rikt arkitekturerad panelarkitektur präglad av den internationella schweizerstilen. Den tidigare brunnsrörelsens

restaurang och turisthotell är några av de förnämsta byggnaderna. Centralt i orten ligger kyrkan med sockenstugan uppförd på andra sidan vägen. Det finns två generationer prästgårdar varav en är den äldsta byggnaden i Kyrkhult.

3.2.3.2 Kommunikationer

Det finns bussförbindelse till Olofström. Resandet norrut är mer begränsat. Det finns behov av en förbindelse med Fridafors och vidare till Ryd samt pendlarparkeringar.

I Kyrkhult förekommer inte många gång- och cykelvägar utan vissa lokalgator har trottoarer där gående vistas. Cyklister accepteras blandat med biltrafik inom gatunätet. Promenadstråk i skogsmark är vanliga, och möjliga att utveckla.

Det finns förslag till cykelförbindelse med Olofström, se plandelen.

Trafikverket är väghållare för de stora genomfartslederna Olofströmsvägen, Vilshultsvägen och Hemsjövägen i Kyrkhult. Då även vatten- och avloppsförsörjning behöver bytas inom bebyggelsen görs vägbeläggningen vid efter hand som gator läggs om med nytt VA.

3.2.3.3 Grönstruktur och vatten

I Kyrkhult utgör Tulseboda Brunnspark ett centralt grönområde mellan Tulseboda Brunn och Södersjön. I parken finns blomsterrabatter, sittplatser, konst, brygga och våtmarker som har utvecklats genom Leaderprojektet *KOM [Kultur-Odling-Mat] – nytänkande kulturmiljöupplevelser i Kyrkhult*. Parken används flitigt av förskolan och skolan och genom projektet tilldelades Tulseboda Brunnspark årets kommunpris 2019 av Föreningen Sveriges Stadsträdgårdsmästare.

Vid Södersjön finns, utöver brunnsparken, en badplats och ett elljusspår. Även Fornebodasjön ligger i direkt anslutning till samhället med kulturmiljön Fornebodastugan. Runt sjöarna finns promenadstigar som bör utvecklas samt de tidigare hagmarkerna på Isabackarna öster om Södersjön som är stort behov av att restaurera.

Det finns även en park med damm, konstverk och sittplatser vid Torgvägen samt ytterligare några mindre parkområden i de olika bostadsområdena. Grönområdena runt samhället präglas av skogsbygden.

3.2.4 Vilshult

3.2.4.1 Bebyggelse

Dalgången kring Vilshult utgör ett sammanhållet landskap med påtagliga kvaliteter ur såväl kulturlandskapssynpunkt som ur samhällshistorisk synpunkt. I det ännu hävdade odlingslandskapet kring Kullan och Slätten ligger gårdarna i karakteristiska lägen i övergångszonen mellan den öppna dalbotten och bruten terräng. Flera har stora välbevarade mangårdsbyggnader samt ekonomibygnader i sten. Bilden kompletteras av flera mindre gårdar och torp. Väster om riksväg 15 ligger en väl samlad bebyggelse från det tidiga 1900-talets järnvägsetablering. Norrut och öster om riksväg 15 utbreder sig villabebyggelse och mindre industriområden. Även i ortens södra del finns en del industriverksamheter.

3.2.4.2 Kommunikationer

Kollektivtrafiken i Vilshult är generellt anpassad till arbetspendling. Det finns behov av pendlarparkering. Förbindelser vidare till Lönsboda och Älmhult finns, men de behöver anpassas till avgångstider för X2000-tåg.

Trafiken behöver göras mer säker för gående och cyklister längs riksväg 15, se plandelen.

Inom samhället är gång- och cykelvägarna nästan obefintliga. Cyklister accepteras blandat med övrig trafik på de lokala gatorna. Trottoarer för gående finns i de centrala delarna.

Förutom riksväg 15, som skär igenom Vilshult, så trafikeras järnvägen i utkanten av samhället med gods. Det finns flera obevakade järnvägsövergångar som är i behov av att göras i ordning.

Det lokala gatunätet är i gott skick, medan gator och enskilda vägar strax utanför samhället är i sämre skick.

3.2.4.3 Grönstruktur och vatten

I Vilshult finns en central park mitt i samhället intill riksväg 15 som innehåller sittplatser inramad av häckar, blomsterplanteringar och en minnessten. Trafiken kan dock upplevas störande i parken och därför har skolans utemiljö utvecklats till en mötesplats med boulebana, sittplatser, fotbollsplan och grillplats.

I direkt anslutning till bostadsområden finns sammanhängande skogsområden med insprängda hagmarker. Vilshultsån rinner genom samhället och

i södra delen finns Långasjön som ligger mellan järnvägen och riksväg 15. Närmaste badplats är Slagesnässjön som ligger 3,5 km öster om samhället.

3.2.5 Gränum

3.2.5.1 Bebyggelse

Före skiftena 1806 och 1855 var Gränum en av Blekinges största byar där många av gårdarna låg väl samlade längs höjdryggen genom landskapet. Vid skiftena flyttades flertalet av gårdarna ut till sina nuvarande lägen och en omfattande uppodling av den tidigare ängsmarken i de mera låglänta delarna påbörjades. De vid skiftet utflyttade gårdarna gavs en medveten arkitektonisk utformning med ofta stora mangårdsbyggnader och stenlängor. Bebyggelsen i Gränum utgörs idag framförallt av villabebyggelse. Centralt i orten ligger Gränums skola.

3.2.5.2 Kommunikationer

Den närmaste busshållplatsen ligger 2 km från Gränums centrala delar på Stationsvägen. Det finns behov av att utreda möjlighet till pendlarparkering samt linjedragning med busshållplats i Gränums by.

Det finns nästan inget gång- och cykelvägnät i Gränum utan gående och cyklister måste accepteras blandat med övrig trafik. På liknande sätt som i Vilshult och Kyrkhult finns det behov av att från Gränum kunna ta sig säkert till Olofström via gång- och cykelvägar, se förslag i plandelen.

Trafikverket är väghållare för de större landsvägarna i Gränum. Då det finns behov av att byta ut vatten- och avloppsförsörjning på flera lokalgator görs beläggning och upprustning i samråd därefter.

3.2.5.3 Grönstruktur och vatten

Gränum har en utpräglad landsbygd med mycket åkermark som ligger i direkt anslutning till samhället. Det finns emellertid parkmark i bostadsområdena med klippta gräsytor, sittplatser och en boulevard. Mitt i Gränum, där vägarna korsar varandra, finns en central park med blomsterplanteringar, sittplatser och ett konstverk inramad av en stenmur.

Strax väster om samhället rinner Västra Orlundsån. Närmaste badplats är vid sjön Orlunden 3 km norr om samhället.

3.2.6 Hemsjö

3.2.6.1 Bebyggelse

Hemsjö är ett tidigare stationssamhälle utmed den nu nedlagda Vislandabanan. Den äldre bebyggelsen ligger väl samlad längs vägen väster om stationshuset. Samhället hade tidigare ett varierat näringsliv med handel och industri, men har idag karaktären av pendlarsamhälle med en villabebyggelse som tillkommit under 1900-talets andra hälft. Öster om samhället invid Mörrumsån finns två kraftverk, Hemsjö Övre och Nedre. Invid ån ligger även Hemsjö gård vars historia är nära förknippad med kraftverken.

I Hemsjö finns förutom en stamnäts- och en regionnätsstation flertalet region- och stamnätsledning för elförsörjning. Dessa anläggningar ligger i nära anslutning till samhället och utgör därför en grundläggande förutsättning vid planering på denna plats. Byggnader för stadigvarande vistelse i närhet av högspänningsanläggningar för el är inte alltid lämpligt.

3.2.6.2 Kommunikationer

Från Hemsjö finns bussförbindelse till Karlshamn men inte möjlighet att resa med kollektivtrafik direkt till andra orter i Olofströms kommun. En bussresa till Kyrkhult tar cirka sju timmar, att jämföra med tio minuters resa med bil. Det finns behov av att utreda en utökning av busstrafik till Kyrkhult.

Sydostleden och Banvallsleden för cykel trafikerar samma sträcka i och utanför Hemsjö, för vidare anslutning till både Tingsryds och Karlshamns kommuner. I övrigt finns inga gång- och cykelvägar inom samhället.

Hemsjö domineras av vägar där Trafikverket är väghållare. Skicket på de lokala gatorna och de enskilda vägarna där kommunen är ansvariga är god. Brister som upptäcks läggs in i underhållsplan och åtgärdas efter hand.

Vägtrafiken i Hemsjö ökar betydligt under sommarhalvåret jämfört med resten av året.

3.2.6.3 Grönstruktur och vatten

Hemsjö har en varierad grönstruktur med öppna marker blandat med skog. Mörrumsån rinner strax öster om samhället och en anlagd kanal utgör ett biflöde till ån. Mitt i Hemsjö finns ett grönområde med en lekplats. Närmaste badplats ligger vid Abborrasjön 0,5 km väster om samhället. Invånarna i Hemsjö har nära till rekreation och friluftsliv med naturreservatet Käringahejan och Mörrumsåns dalgång in på knuten. Mörrumsån klassas dessutom som riksintresse för friluftsliv.

4 Konsekvenser och hållbarhetsbedömning

Kommunen ska enligt lagen genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Översiktsplan för Olofströms kommun omfattas av det kravet. Miljökonsekvenser av att planen genomförs finns i Miljökonsekvensbeskrivningen.

I Barnkonsekvensbeskrivningen är fokus på planens påverkan på barn. Bestämmelser om att beslut som kan påverka barn ska utredas finns i Barnkonventionen, som är svensk lag sedan 1 jan 2020.

För att belysa planens bidrag till en hållbar utveckling finns en Hållbarhetsbedömning där både ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter ingår. Utgångspunkten är bland annat Miljöbalkens och Plan- och bygglagens portalparagrafer. Hållbarhetsbedömningen innehåller även en kort ekosystemtjänstanalys.

Först finns en sammanfattning av konsekvenser för miljö, barn och hållbarhet.

4.1.1 Sammanfattning konsekvenser miljö, barn och hållbarhet

4.1.1.1 Miljökonsekvenser

Följande miljökonsekvenser av översiktsplan för Olofströms kommun bedöms kunna vara betydande och kräva mer utredning och åtgärder i framtiden. På en övergripande nivå: exploatering på översvämningsmark, jordbruksmark och i förorenade områden, påverkan på vattenkvalitet och klimat samt buller. Följande konsekvenser kan vara betydande på en lokal nivå: bebyggelse i område med ras, skred och erosion, transport av farligt gods, luftkvalitet, påverkan på skyddade områden, kulturmiljö och strandnära områden. Annan miljöpåverkan, som på biologisk mångfald, landskap, bebyggelse och hushållning med mark och andra resurser, bedöms inte vara betydande men bör följas upp i fortsatt arbete.

När planförslaget har tagits fram har flera avvägningar gjorts, till exempel mellan behov av bebyggelse/infrastruktur jämfört med klimatpåverkan och hushållning med allmänna medel. Intressekonflikter har även övervägts mellan andra allmänna intressen, som livsmedels- och bostadsförsörjning, natur, kulturmiljö och friluftsliv. Resursernas geografiska fördelning i kommunen, landsbygdsutveckling kontra urbanisering och hänsyn till framtida generationer är andra viktiga aspekter att överväga.

Flera av de miljöproblem som beskrivs finns redan

idag, och en fortsatt utveckling utan en ny översiktsplan, det så kallade *nollalternativet*, hade medfört samma, eller i flera fall större, risker för miljö och hälsa. Exempel på förbättringar i planförslaget är mer hänsyn till klimat, vattenkvalitet och grönsstruktur, mindre planerad jordbruksmark och såväl analys som riktlinjer för mark- och vattenanvändning på landsbygden.

Planens strategier bedöms kunna ha en positiv påverkan på miljömålen, men utfallet beror på hur planen genomförs och kommunens rådighet över i planen föreslagna åtgärder.

4.1.1.2 Barnkonsekvenser

Översiktsplanen är bara vägledande och den är på lång sikt. Det betyder att barn inte kommer att märka något förrän planen genomförs och det kanske inte blir förrän de är vuxna. Men planen har stor betydelse eftersom de val vi gör idag påverkar vad vi har möjlighet att välja imorgon.

Planen visar var barn kan bo, röra sig fritt, leka och gå i skola, var det är säkert och var det finns natur, parker och fritidsaktiviteter. Hus och vägar där barn vistas bör enligt planen vara anpassade till barns behov. Det är också bra för barn att planen visar var de vuxna har möjlighet till arbete och service. Planen påverkar barn i hela kommunen. Redan idag lever barn olika beroende på var de bor. När det kostar mycket pengar att bygga och sköta allt det som föreslås i planen är det viktigt att se till att

det blir rättvist för alla barn, oavsett om de bor i tätorterna eller på landsbygden. Många barn bor långt från buss eller säkra gång- och cykelvägar och är beroende av att en vuxen kör bil eller kan följa med på vägen.

Planen påverkar barn i framtiden, även de som inte är födda ännu. Det ska finnas plats över till dem, så att de kan välja att använda jorden till något annat än idag. Planen lyfter fram andra arter än människan, som också behöver plats. Dessutom påverkar planen klimatet, och de som är barn idag kommer att drabbas av klimatförändringens effekter.

4.1.1.3 Hållbarhet

Planen har beredskap för en ekonomisk tillväxt som dock måste vägas mot investeringar för exploatering, service och drift. Det krävs en prioritering av hur områden ska utvecklas och en plan för effektiv användning. Mark- och vatten ska användas så att produktionen av olika ekosystemtjänster ökar och är i balans. Det kommer att krävas en form av "gröna räkenskaper" för att verkligen balansera olika behov, och förbereda samhället på natur- och klimatkriser.

Det är fokus på barn och barnfamiljer i planen och på att länka samman landsbygd och tätort. Det ska finnas boende, arbetsplatser och goda livsmiljöer för hela livet och med stor valfrihet för den enskilde. När planen genomförs är det viktigt att nå ut till dem som annars inte kommer till tals. Fritidsanläggningar och friluftsområden ger möjlighet till god hälsa i befolkningen. Det är dock en fortsatt utmaning att få en jämlik och jämställd utveckling i olika delar av kommunen och i olika grupper.

Flera möjliga intressekonflikter i översiktsplanen kan påverka naturen. Ansvaret för att lösa problem och betala för skador på ekosystem behöver vara tydligt, och vem som ska ha nytta av naturen. I planen finns riktlinjer för skadelindring och ekologisk kompensation. Planen kan påverka klimatet, och det kommer att krävas kompensation för att klara nollutsläpp. Kommunen ska samverka i Blekinge för att klara klimatkrav, men det behöver bli mer tydligt vad som ska göras lokalt under planperioden.

Planen pekar ut flera grönområden och även samband mellan olika områden, och betonar betydelsen av biologisk mångfald vilket är bra för ekosystemtjänsterna. Avgörande är andelen grönytor med höga naturvärden och vilken plats naturliga ekosystem får i all annan markanvändning, som till

exempel jord- och skogsbruk. Det framgår av planen att markanvändning utifrån ekonomisk, social och ekologisk aspekt inte står i motsats till varandra, utan måste kombineras för att nå en hållbar utveckling i kommunen.

4.2 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

4.2.1 Sammanfattning MKB

För en sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen, se *Sammanfattning konsekvenser och hållbarhetsbedömning*.

4.2.2 Bakgrund och syfte

Här beskrivs miljöpåverkan av Översiktsplan för Olofströms kommun, för att motsvara kraven på en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelser i Miljöbalken och Plan- och bygglagen. För en sammanfattning av översiktsplanens innehåll, syfte och förhållande till andra planer och program hänvisas till del 1 i planen, *Inledning*.

4.2.3 Avgränsning

Planen och konsekvensbeskrivningen omfattar i första hand planområdet, det vill säga hela kommunen. Vissa frågor i planen berör dock ett större geografiskt område, och belyses även ur ett mellankommunalt och regionalt perspektiv. Planen bedöms dock inte ha en betydande negativ miljöpåverkan på andra kommuner eller regioner.

Konsekvenser beskrivs i första hand för tiden fram till 2034. När det gäller frågor som klimatpåverkan är planeringshorisonten betydligt längre fram i tiden, men miljöbedömningen kommer att behöva aktualiseras utifrån nya kunskapsunderlag varje mandatperiod.

Konsekvenser beskrivs övergripande för den mark- och vattenanvändning som översiktsplanen pekar ut. Fokus är på de risker och konflikter som kan behöva belysas tydligare när planen genomförs. Avgränsningssamråd har ägt rum med Länsstyrelsen Blekinge.

4.2.4 Alternativ

När planförslaget har tagits fram har olika utvecklingsstrategier och framtidsscenarioer jämförts, liksom pågående trender i samhället. Miljö- och

hållbarhetsbedömningen har pågått parallellt med planarbetet. Tillsammans med en utgångspunkt i barnperspektivet har det därmed funnits möjlighet till att kontinuerligt anpassa och förbättra planförslaget. Några av de överväganden som har lett fram till planförslaget presenteras i korthet nedan. Syftet med bedömningen har främst varit ett hållbart, behovsanpassat och genomförbart planförslag. I konsekvensbedömningen jämförs två alternativ:

- nollalternativet, vilket speglar en trolig utveckling om översiktsplanen inte revideras, alltså ett fortsatt genomförande av Översiktsplan 2012 (ÖP 2012) och tillhörande styrdokument.
- Planförslaget, vilket presenteras i plandelen.

4.2.5 Överväganden

Här presenteras några av de överväganden som gjorts när översiktsplanen, eller planförslaget, har tagits fram:

- För att möjliggöra en ökning av befolkning och arbetsplatser krävs en planberedskap för både bebyggelse och infrastruktur. Samtidigt har nybyggnation och fler transporter en mycket stor påverkan på klimatet och innebär stora investeringar med allmänna medel. Konflikter kan även uppstå mellan olika allmänna intressen, som livsmedels- och bostadsförsörjning, natur, kulturmiljö, friluftsliv och klimatanpassning.
- Olofströms kommun är till största delen en landsbygdskommun. Urbanisering har länge varit en förhärskande trend, både nationellt och globalt. På senare tid finns dock tecken på ett ökande intresse för att lämna den urbana miljön, och med hjälp av en annan global trend – digitalisering – finns en ny valfrihet när det gäller bostadsort. Landsbygdskommuner som kan erbjuda en hållbar framtid kommer att vara attraktiva.
- De flesta kommuninvånare antas även i framtiden vilja bo i någon form av tätort eller sammanhållen bebyggelse. Fördelningen av resurser bör dock vara så rättvis som möjligt. Kommunen har valt att prioritera sex orter, inklusive en centralort, när det gäller bebyggelseutveckling. Dessutom lyfts användningen av landsbygden och dess historia fram genom en så kallad bygdeindelning samt genom områden i strandnära lägen.
- Vilka behov av att använda mark, vatten och naturresurser som kommer att vara störst i framtiden vet vi inte. Kommande generationer måste ha möjlighet att välja.
- Kommunen har valt att i planen försöka hålla med att peka ut mark som inte tidigare är ianspråktagen, och i första hand förstärka befintlig bebyggelse. Det gäller såväl tätorter som landsbygd. Planerade investeringar i infrastruktur för kommunikationer görs möjliga. Samtidigt förstärks grönstruktur och mark- och vattenområden som gör kommunen attraktiv för friluftsliv och sociala kontakter, eller som utgör livsmiljö för andra arter.

4.2.6 Miljöförhållanden och miljöproblem idag

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla uppgifter om befintliga miljöproblem, påverkan på skyddade områden och miljöförhållanden om planen inte genomförs. Nedan beskrivs nuläge, och förhållande om planen inte genomförs, det vill säga nollalternativet. I vissa fall används benämningen "ÖP 2012", alltså hittills gällande översiktsplan, för nollalternativet.

- Enligt kommunens program för naturvård och friluftsliv håller flera av de arter som förut varit vanliga i landskapet på att minska eller försvinna, delvis på grund av att viktiga livsmiljöer, nätverk och länkar för dessa arter tas bort. Kommunen arbetar däremot framgångsrikt med att förstärka fritidsanläggningar och att ta vara på riksintressanta värden för friluftsliv.
- Större industriområden för miljöfarlig och omgivningspåverkande verksamhet finns framförallt i Olofström, men det finns en osäkerhet i hur exempelvis buller och luftföroreningar påverkar omgivningen.
- Bostadsområden utmed livligt trafikerade vägar, särskilt riksväg 15, är utsatta för trafikbuller. Det gäller i viss mån även buller från järnvägstrafik och av- och pålastning av material vid stationen i centrala Olofström. Trafiken bedöms även kunna ha en negativ påverkan på luftkvaliteten, men det är osäkert hur mycket.
- De flesta, särskilt på landsbygden, är beroende av biltransport. Det saknas en sammanlänkning av tätorterna för cykel, gång och kollektivtrafik, och det kan ha en negativ effekt på miljö och befolkningens hälsa.
- Flera sjöar och vattendrag i Olofströms kommun har i takt med förbättrad kunskap och övervakning successivt fått en sämre statusklassning medan miljökvalitetsnormerna är desamma. I de flesta vattenförekomster finns flera miljöproblem.
- Orenat dagvatten påverkar framförallt Holjeån.

Det saknas generellt kunskap om dagvattnets innehåll och hur föroreningar påverkar sjöar, vattendrag och grundvatten. Dagvatten används inte som en resurs i kretsloppet. Ledningsnätet för avlopps- och dagvatten har brister och föroreningar kan läcka ut.

- Det finns enskilda avloppsanläggningar som inte är godkända och som kan försämra vattenkvaliteten. En stor andel av kommunens bebyggelse är sjö- och vattennära och påverkan på miljön kan vara diffus.
- Risker för översvämning är stora i anslutning till de stora vattendragen, särskilt i centrala Olofström.
- ÖP 2012 pekar ut en relativt större andel jordbruksmark för bebyggelse, än planförslaget, vilket kan leda till bristande hushållning med mark och resurser.
- Det finns ett flertal områden inom kommunen med föroreningar som härrör från tidigare miljöfarlig verksamhet.
- Pågående mark- och vattenanvändning i kommunen bedöms ha en stor klimatpåverkan, från exempelvis jord- och skogsbruk, transporter, industrier, byggnation, värme och kyla. Även invånarnas konsumtion och resor utanför kommunen och Sverige samt andel grönska och vatten påverkar i hög grad.
- ÖP 2012 är positiv till viss bebyggelse inom riksintresseområde för friluftsliv, efter noggrann lämplighetsprövning. Någon annan risk för påverkan på skyddade områden är inte känd.
- ÖP 2012 föreslår 47 områden för bebyggelse i strandnära läge (LIS). Överprövande myndighet, Länsstyrelsen Blekinge, har slagit fast att planeringsunderlaget inte är tillräckligt för att kunna hävda särskilt skäl enligt 7 kap. 18e Miljöbalken.
- Inga särskilda risker för kulturmiljö identifieras i nuläget, eller i ÖP 2012.

4.2.7 Miljöeffekter av planen

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) särskilt belysa den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. Översiktsplan för Olofströms kommun bedöms inte medföra några sådana stora negativa effekter att den inte kan genomföras. Följande risker för miljö och hälsa kan dock kräva ytterligare utredning eller MKB i framtiden. Jämför gärna med nollalternativet. Nedan beskrivs kortfattat påverkan, utan någon inbördes rangordning. Även exempel på åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter beskrivs, och

om så är möjligt en jämförelse med nollalternativet:

- Bebyggelse på översvämningsmark.
- Bebyggelse i område med ras, skred och erosion.
- Bebyggelse på jordbruksmark.
- Bebyggelse och åtgärder i förorenade områden.
- Buller.
- Transport av farligt gods.
- Klimatpåverkan.
- Påverkan på vattenkvalitet och miljökvalitetsnormer för vatten.
- Påverkan på luftkvalitet.
- Påverkan på skyddade områden.
- Påverkan på kulturmiljö.
- Påverkan på natur och friluftsliv i strandnära områden.

Annan miljöpåverkan, som på biologisk mångfald, landskap, bebyggelse och hushållning med mark och andra resurser bedöms inte vara betydande, men bör följas upp i fortsatt arbete. Konsekvenserna bedöms i flera fall vara positiva när det gäller att stärka grönstrukturens roll i samhällsutveckling och markanvändning, och på så vis ge bättre förutsättningar för naturgivna värden och biologisk mångfald, än i nollalternativet. När det gäller hushållning med mark och andra resurser är det avgörande att de strategier för effektivt utnyttjande, som finns i planen, tillämpas fullt ut.

4.2.7.1 Översvämningsmark

Planen undviker att peka ut ny bebyggelse på mark som riskerar att översvämmas idag, eller i ett framtida klimat. Framförallt föreslås grönstruktur och vatten i sådana områden. Däremot finns befintlig bebyggelse som kan behöva skyddas och anpassas. När det gäller landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) så ska enligt riktlinjer för LIS alltid översvämningsrisk utredas.

Nollalternativ: I ÖP 2012 hänvisas till åtgärder uppströms Halen och övervakningsprogram för Mörrumsån för att förebygga risker med översvämning.

4.2.7.2 Ras, skred och erosion

I områden 1, 3 och 6 i Olofström, utpekade för mångfunktionell bebyggelse, finns risk för skred och erosion, vilket kan kräva särskild hänsyn vid grundläggning och markarbete. När det gäller landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) så ska enligt riktlinjer för LIS alltid skredrisk utredas.

Nollalternativ: Hänvisning till förebyggande arbete genom kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA).

4.2.7.3 Jordbruksmark

Planen pekar ut ny bebyggelse på jordbruksmark i Jämshög, Vilshult och Grännum. Totalt finns i kommunen cirka 3 500 hektar jordbruksmark. Planen pekar ut ny bebyggelse på knappt 20 hektar, eller cirka 0,6 % av den totala ytan jordbruksmark (stödbestämd mark enligt EU:s definition).

I planen motiveras ianspråktagande av jordbruksmark med en vilja att utveckla flera olika delar av kommunen och att bättre kunna utnyttja infrastruktur och service genom att ansluta ny bebyggelse till befintlig. Ny bebyggelse ger också de mindre orterna ett underlag för utökad service. I Vilshult finns möjlighet att dra fördel av ett framtida stationsnära läge (vid utbyggnad av järnväg). Olika faktorer som riksintressen, nivåskillnader och geoteknik är också begränsande för möjligheten att hitta alternativ till byggande på jordbruksmark. Bedömningen är att påverkan på livsmedelsförsörjning i kommunen som helhet är relativt liten genom planen. Dock bör de olika jordbruksområdena värderas utifrån bland annat bördighet och platsspecifika förutsättningar. Rekommendationen är att aktualisera behovsprövningen före detaljplanering och lovgivning och att i första hand använda annan mark för bebyggelse.

Nollalternativ: Relativt sett mer jordbruksmark pekas ut i ÖP 2012. Ianspråktagandet motiveras inte för de olika utvecklingsområdena utan hänsyn ska tas till "brukningsvärd åkermark" i ett senare skede.

4.2.7.4 Förorenade områden

I område 5 i Olofström, för ny mångfunktionell bebyggelse, finns en ej riskklassad förorening. I mark som pekas ut för skolskogar finns kända förorenade områden. Även befintlig bebyggelse och infrastruktur berörs. Som påpekas i planen kan föroreningar förekomma och spridas även utanför identifierade områden. Markfrågan behöver utredas inför ny exploatering, vid ändrad markanvändning eller andra åtgärder i mark. Utredning görs bland annat utifrån risk för spridning från förorenade områden och tidigare känd utfyllnad. Vid behov görs sanering.

Nollalternativ: Enligt ÖP 2012 bör potentiell förorening undersökas noggrannare i samband med bygglovshantering etc.

4.2.7.5 Buller

Planen identifierar risken för bullerpåverkan på bebyggelse från befintliga industri- och verksamhetsområden. Den pekar även ut nya verksamhetsområden som kan påverka befintlig mångfunktionell bebyggelse i Olofström, Jämshög, Kyrkhult och Vilshult. Buller kommer både från verksamhet och transporter. Då någon särskild utredning hittills inte har genomförts avseende vilka bostäder som är störda av industribuller, eller kan bli, är det en förutsättning vid fortsatt planering och genomförande av översiktsplanen. Enligt planen ska Boverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bebyggelse för bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler följas. Bästa möjliga ljudnivå bör alltid eftersträvas och vissa ljudnivåer bör föranleda kompensationsåtgärder som en ljuddämpad sida och annan buller Anpassning av byggnaderna.

Detsamma gäller bullerpåverkan från vägtrafik och järnväg. Nya bostäder planeras inte vid de mest trafikerade vägarna, men även befintlig bebyggelse kan påverkas om trafiken ökar. I Vilshult pekas ny mångfunktionell bebyggelse ut nära järnvägen, och när Sydostlänken byggs ut kan flera områden längs sträckan beröras av järnvägsbuller, även från omlastning av gods. Enligt planen är bullerpåverkan under utredning.

Nya regler för buller från spår- och vägtrafik kan enligt planen få betydelse för bygglovgivning utanför detaljplan, och vid detaljplanläggning i trafikintensiva lägen, i och med att riktvärden för buller vid enbostadsbyggnads fasad har höjts. Bullervärden och behov av åtgärder ska numera alltid redovisas. Redovisningen blir därefter styrande för krav på åtgärder. Riktvärde för bostäder upp till 35 m² är 65 dBA och för större än 35 m² 60 dBA.

Nollalternativ: Av riksdagen fastställda riktvärden för trafikbuller ska eftersträvas i ny och befintlig bebyggelse. När det gäller industri- och verksamhetsbuller finns ingen vägledning i ÖP 2012.

4.2.7.6 Transport av farligt gods

Två områden för ny mångfunktionell bebyggelse i Olofström, 6 och 7, är nära rekommenderad väg för farligt gods. Risker behöver analyseras närmare för att bestämma skyddsavstånd och bebyggelsens utformning inför detaljplanering.

Nollalternativ: Samma som ovan, riskanalys krävs vid detaljplanering.

4.2.7.7 Klimatpåverkan

Om planen genomförs fullt ut när det gäller nya bostäder och verksamheter så kommer behovet av transporter att öka i motsvarande grad. Påverkan på klimatet beror bland annat på tillgång till kollektivtrafik och utveckling av färdmedel och bränsle men kommer att kunna bli betydande. Det gäller även byggnader, där klimatpåverkan från nybyggnation och produktionsfas står för en alltmer betydande andel, enligt Boverkets bedömning.

Bebyggelse som inte kan anslutas till fjärrvärme/fjärrkyla riskerar att belasta klimatet genom utsläpp från uppvärmning och kyla. Även befintlig bebyggelse och markanvändning påverkar i hög grad klimatet. Det krävs ett målinriktat arbete och en kraftig omställning för att minska utsläpp och anpassa tillgång till kollektivtrafik, klimativänliga transporter och energisystem. Det gäller även att lokalisera bebyggelse till bästa plats, minska klimatpåverkan vid nybyggnation och produktionsfas, bevara och öka andel träd och grönska och skapa kolsänkor i jord- och skogsbruk. Kommunen bör upprätta en klimatbudget, kanske kopplad till ekonomiska styrsystem, då klimatarbetet med all visshet kommer att kräva stora investeringar. I planen hänvisas till att kommunen avser följa Parisavtalet genom regional samverkan i *Blekinges klimat- och energistrategi*, vilket bland annat innebär tydliga mål och åtgärder för minskad klimatpåverkan.

Nollalternativ: Klimatpåverkan har inget stort utrymme i nollalternativet, men ÖP 2012 tar upp minskad energianvändning, beroende av fossila bränslen samt attityder och beteendefrågor som viktiga faktorer. Det hänvisas inte till några särskilda mål.

4.2.7.8 Vattenkvalitet

Planen pekar ut ett flertal nya områden för verksamheter och industri, vilket kan ge upphov till stora mängder dagvatten från hårdgjorda ytor. Det finns en risk för att föroreningar från verksamhet, fordonsuppställning, förvaring av kemiska produkter och transporter sprids till både yt- och grundvattnet. Det gäller även påverkan från ny och befintlig infrastruktur för väg- och järnvägstransporter samt övrig bebyggelse, även om dagvattnets föroreningssinnehåll som regel är lägre i bostadsområden. Vid exploatering eller åtgärder i historiskt förorenade områden finns också en risk för spridning av föroreningar till vatten.

Kommunen vill både förstärka och utöka sjö- och vattennära boende samt generellt bebyggelsen på

landsbygden. Det finns därmed en risk för påverkan på vattenkvalitet från enskilda avlopp och annan mark- och vattenanvändning. Det finns även befintliga enskilda avloppsanläggningar som inte är godkända.

Område 7 i Olofström berör vattenskyddsområde för Halen, och område C i Jämshög vattenskyddsområde Lilla Holje. Område 16 i Hemsjö berör vattenskyddsområde Hemsjö och LIS-område Harasjömåla vattenskyddsområde Halen.

Den blågröna infrastruktur som pekas ut längs större vattendrag i kommunen väntas ha en positiv påverkan på vattenkvaliteten.

Sammantaget finns en risk för att planen gör det svårare att uppnå, eller bevara, miljökvalitetsnormer för vatten. Genom att följa de åtgärdsprogram för vatten, som av Vattenmyndigheterna revideras och beslutas vart sjätte år, uppnås en lägstanivå. Åtgärderna är bindande för kommunerna. Det finns dock en stor utmaning i att miljöeffekter i vatten kan uppträda långt från källan/åtgärden, både geografiskt och i tid. Även positiva effekter kan ha en lång eftersläpning och kunskapsläget varierar för olika vattenförekomster. Status för kommunens vatten får enligt lag inte försämrats och det kommer att krävas ett avsevärt fördjupat arbete för att analysera påverkan på vatten vid genomförande av planen och samverkan i de olika avrinningsområdena. Enligt planen ska kommunen delta i sådan regional vattenplanering. På kommunal nivå krävs bland annat att ytor avsätts för fördröjning och rening av vatten och att hårdgjorda ytor kompenseras, att utbyggnad av bebyggelse och teknisk försörjning följs åt, att påverkan på berörda vattenförekomsters status och miljöproblem utreds vid planläggning och lovgivning, att skyddsföreskrifter för vatten tillämpas och att fysisk påverkan och avvattning som inte är funktionell avvecklas. Inte minst kommer det att krävas stora investeringar.

Nollalternativ: ÖP 2012 beskriver att Vattendirektivet skulle vara genomfört till år 2015 och att kommunen därvid har flera roller, som att tillhandahålla rekreativmiljöer, bra dricksvatten och ta hand om vattenuttag och utsläpp av föroreningar. För tiden efter 2015 finns ingen särskild vägledning.

4.2.7.9 Luftkvalitet

Hittills uppmätta värden visar att miljökvalitetsnormer för luftkvalitet uppfylls. Planen identifierar att det invid trafikerade vägar och gator, eller i

områden med tät bebyggelse och utsläpp från verksamheter eller vedeldning, dock alltid finns risk för lokala problem med luftkvalitet. Det kan förvärras vid fullt genomförande av översiktsplanen när det gäller transporter och bebyggelse. Den grönska som pekas ut kommer däremot att ha en positiv miljöeffekt på luften. För att gå vidare kan det krävas särskilda spridningsberäkningar. Alla ytor med växtlighet har stor betydelse för luftens kvalitet och syrenehåll, och bör bevaras eller skapas vid förtätning. Även topografi och bebyggelsens utformning är avgörande.

Nollalternativ: Inga åtgärder redovisas.

4.2.7.10 Skyddade områden

Nya utvecklingsområden i planen berör följande skyddade områden:

- 8, utveckling av fritidsanläggningar i Olofström, berörs av riksintresse för friluftsliv, Natura 2000 och naturreservat.
- 13, mångfunktionell bebyggelse i Vilshult, berörs av riksintresse för järnväg.
- 17, mångfunktionell bebyggelse i Hemsjö, berörs av riksintresse för turism och rörligt friluftsliv.
- C, verksamheter och industri i Olofström/Jämshög, berörs av utredningsområde för Sydostlänk, framtida järnväg.
- H, verksamheter och industri i Vilshult, berörs av riksintresse för vägnät.

Planen redovisar att kommunen avser att tillgodose riksintressen och undvika negativ påverkan på skyddade värden. I de flesta fall är avsikten till och med att förstärka och ta vara på riksintressenas värde och hushålla med mark, vilket räknas som en positiv konsekvens. När det gäller Natura 2000 ska enligt planen en tidig bedömning av påverkan göras och bevarandevärden ska bibehållas eller återskapas för berörda naturtyper och arter. För åtgärder som kan påverka Natura 2000 eller naturreservat krävs prövning och tillstånd från länsstyrelsen.

Nollalternativ: ÖP 2012 är positiv till viss bebyggelse inom riksintresseområde för friluftsliv, efter noggrann lämplighetsprövning.

4.2.7.11 Kulturmiljö

Planen undviker att peka ut ny bebyggelse i mark med kända fornlämningar, med undantag för verksamhetsområde C i Jämshög, som berörs av fornminne (punkt). Även i de sex utpekade

LIS-områdena finns kända fornlämningar som kräver hänsyn och samråd.

Flera utvecklingsområden för bebyggelse omfattas av kommunens kulturmiljöprogram, eller gränsar till ytor som pekas ut där. Dessa är för ny mångfunktionell bebyggelse, område:

- 1, 5, 6 och 8 i Olofström.
- 10 i Jämshög.
- 12 i Kyrkhult.
- 13 i Vilshult.
- 14, 15 och 16 i Grånum.
- 17 i Hemsjö.

Nya verksamhetsområden som berörs av kulturmiljöprogram är område:

- G (gränsar till) i Kyrkhult.
- H i Vilshult.

Två LIS-områden berörs av kulturmiljöprogrammet, Farabols dammar och Orlunden.

Enligt strategier i översiktsplanen ska *Kulturmiljöprogram för Olofströms kommun* ligga till grund för hantering av kulturmiljön vid genomförande av planen och den ska användas för vägledning i fortsatt planering, prövning och användning. Bland annat bör viktiga karaktärer och sårbarhet identifieras och beskrivas inför detaljplanering och bygglovsprövning och rekommendationer för enskilda kulturmiljöer följas.

Där så är relevant, till exempel när det gäller fornlämningar, ska tidigt samråd ske med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Nollalternativ: Hänvisning görs till kommunalt kulturmiljöprogram.

4.2.7.12 Strandnära områden

Planen har sökt undvika att peka ut ny bebyggelse eller exploatering i strandnära områden, som har kända stora värden för natur och friluftsliv. Det finns dock kända naturvärden i odlings- och skogskulturlandskapet i flera av de LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära områden) som pekas ut, Möllesjön (2), Hörnssjön (3), Slagesnässjön (4) och Harasjömåla (6). I område 4 finns även en nyckelbiotop.

Det måste utredas vidare vilka ytterligare naturvärden som kan finnas och vilka hänsyn som krävs,

utifrån hur områdena ska utvecklas. Strandskyddets syfte ska upprätthållas, nämligen att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Planen har riktlinjer för utpekande, användning och utveckling av LIS-områden, vilket är en styrka i fortsatt arbete. I nollalternativet åberopas ett tillägg till översiktsplanen där utveckling inom strandskydd skulle vara möjlig. Det finns till och med en särskild miljökonsekvensbeskrivning. Länsstyrelsen har trots det gjort klart att påverkan inte är tillräckligt utredd, för att det särskilda skäl i miljöbalken som hör ihop med LIS, skulle kunna användas. Det är därför troligt att sådana kunskapsunderskott kommer att påpekas även med den nya översiktsplanen, även om antalet områden är betydligt färre. Överprövande myndigheter har nu genom samrådet möjlighet att komma med synpunkter på kommunens förslag till riktlinjer för LIS och omfattning av framtida utredningar.

Nollalternativ: I ett tillägg till ÖP 2012 föreslår kommunen 47 områden för bebyggelse i strandnära läge (LIS). Överprövande myndighet, Länsstyrelsen Blekinge, har slagit fast att planeringsunderlaget inte är tillräckligt för att kunna hävda särskilt skäl enligt 7 kap. 18e Miljöbalken i något av dessa områden.

4.2.8 Miljömål

Miljökonsekvensbeskrivningen ska visa hur planen tar hänsyn till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn. Det ska göras för både nollalternativ och planförslag. Andra miljöhänsyn kan till exempel vara miljö kvalitetsnormer, vilka beskrivs under *Vattenkvalitet och Luftkvalitet*, se ovan.

Enligt planen är fjorton nationella miljömålsbeskrivningar relevanta och bör användas vid genomförandet av översiktsplanen och vid fortsatt arbete med beslut, rådgivning och uppföljning:

Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giffri miljö, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvattnen av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och djurliv och genom påverkan av vattenkvaliteten nedströms i Hanöbukten även Hav i balans.

Översiktsplanen ska tydligt medverka till att uppfylla miljömålen. Nedan beskrivs i korthet olika faktorer

som i hög grad påverkar utfallet i negativ eller positiv riktning. Planens strategier bedöms kunna ha en positiv påverkan på miljömålen, men utfallet beror på hur planen genomförs och kommunens rådighet över i planen föreslagna åtgärder. Utvecklingen för de svenska miljömålen är för Sverige som helhet övervägande negativ och arbetsinsatsen behöver öka.

4.2.8.1 Begränsad klimatpåverkan

Val av transport- och energisystem. Hållbar nybyggnation och materialval. Koldioxidbindande vegetation och markanvändning. Återbruk.

4.2.8.2 Frisk luft

Val av transportsystem och färdmedel. Mängd av trafik. Förtätning av bebyggelse. Grönska som renar och syresätter luften.

4.2.8.3 Bara naturlig försurning

Skogsbruk. Uttag av biobränsle och hela träd (grot). Utsläpp från trafik, energiproduktion, industri och jordbruk.

4.2.8.4 Giffri miljö

Exploatering och/eller sanering av redan förorenade områden. Nya utsläpp av föroreningar till luft, mark, vatten och byggnader från trafik, verksamheter, areella näringar och bebyggelse.

4.2.8.5 Säker strålmiljö

UV-strålning från solen. Spridning av elektromagnetiska fält och ström i bebyggelse och genom infrastruktur. Radon från mark som tränger in i byggnader.

4.2.8.6 Ingen övergödning

Föroreningar i dagvatten och från enskilda avlopp. Jordbruksverksamhet. Vegetation, skyddszoner och våtmarker som renar vatten.

4.2.8.7 Hav i balans och Levande sjöar och vattendrag

Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Enskilda avlopp. Läckage och bräddning från VA-ledningar. Rening av avloppsvatten. Areella näringar som skogs- och jordbruk. Fysiska ingrepp och ändrade flöden. Markavvattning. Invasiva främmande arter och artdöd.

4.2.8.8 Grundvatten av god kvalitet

Förorening av vattenförekomster och vattenskyddsområden. Ohållbara vattenuttag.

4.2.8.9 Myllrande våtmarker

Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Markavvattning och markskador. Ändrad hydrologi och vattenbalans. Invasiva främmande arter och artdöd.

4.2.8.10 Levande skogar

Skogsbruk. Markavvattning och markskador. Bebyggelse och exploatering av skogsmark. Torra. Utbredning av viktiga biotoper. Invasiva främmande arter och artdöd.

4.2.8.11 Ett rikt odlingslandskap

Jordbruk. Bebyggelse och exploatering av jordbruksmark. Minskad bördighet och jordflykt. Utbredning av viktiga biotoper. Landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion. Invasiva främmande arter och artdöd.

4.2.8.12 God bebyggd miljö

Hushållning med mark och resurser. Utveckling och bevarande av kvaliteter och värden i den byggda miljön. Trygga mötesplatser, vägar och gemensamma utrymmen. Grönska och vatten för klimat, hälsa, rekreation och andra ekosystemtjänster. Tätortsnära natur. Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Buller.

4.2.8.13 Ett rikt växt- och djurliv

Exploatering av grönska och vatten. Invasiva främmande arter och artdöd. Utbredning av viktiga biotoper. Variation av livsmiljöer för växter och djur. Ekologiska samband och blågrön infrastruktur. Skadelindring och ekologisk kompensation.

4.2.8.14 Miljömålen i nollalternativet

I ÖP 2012 redovisas förutsättningar och åtgärder utförligt för alla miljömål. Till exempel hänvisas till kommunens då gällande policys och planer, regional miljöövervakning, kalkningsprogram samt rådgivning och tillsyn inom ramen för Miljöförbundet Blekinge Väst. Idag finns ett samarbete i Blekinge i arbetet med miljömålen, där strategi och handlingsplan uppdateras regelbundet (*Ett hållbart Blekinge och Miljömål i Blekinge*). I såväl nollalternativet som planförslaget hade en stor del av kommunens mål- arbete vilat på denna regionala samverkan.

4.2.9 Uppföljning och övervakning miljö

Åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför finns i *Uppföljning och fortsatt arbete*.

4.3 Barnkonsekvensbeskrivning

Beslut som rör barn ska omfatta en bedömning av om barns rättigheter har tagits tillvara. De fyra grundprinciperna i FN:s barnkonvention är svensk lag sedan 1 januari 2020. Översiktsplanen ska tydligt visa hur barnets bästa prioriteras, om barnets rätt till utveckling tillgodoses, om barn haft möjlighet att påverka planen och om några barn kan diskrimineras genom planen.

Barnkonsekvensbeskrivningen till Översiktsplan för Olofströms kommun är övergripande. Som barn räknas personer 0 – 18 år. Vid genomförande av planen kommer det att krävas en bedömning av konsekvenser för barn i varje enskilt fall.

4.3.1 Utgångsläge barn

Översiktsplanen är bara vägledande. Det betyder att barn inte kommer att märka något förrän planen genomförs. Det gör kommunen genom till exempel detaljplaner, budgetarbete och byggnation.

Översiktsplanen gäller hela kommunens yta. Redan idag lever barn olika beroende på om de bor på landsbygden, i centralorten Olofström eller i någon av de andra tätorterna.

Översiktsplanen är långsiktig. Det betyder att vissa förslag i planen kanske inte genomförs förrän de som är barn nu har hunnit bli vuxna. Annat i planen kanske hinner väljas bort, för att andra saker har blivit viktigare med tiden. Men det som står i planen visar hur kommunen tänker på framtiden och prioriterar idag. Därför har den betydelse för både barn och vuxna, för de val vi gör idag påverkar vad vi har möjlighet att välja imorgon.

4.3.2 Påverkan på barn

På sikt kan översiktsplanen påverka barn på många sätt. Planen har en tydlig inriktning på barnens bästa utifrån en hållbar uppväxtmiljö. Den visar var barn kommer att kunna bo och utvecklas, och var de kan röra sig fritt, leka och gå i skola. Planen visar var barn kan förflytta sig säkert, och hur långt

det är till natur, parker och fritidsaktiviteter. Det finns riktlinjer för att anpassa lokaler och bebyggelse där barn vistas till barns behov, hälsa och säkerhet. Det ska finnas tillräckligt med bostäder, förskolor, skolor, parker och fritidsanläggningar, så att det inte blir för trångt. Planen visar var det kan behövas extra skydd mot sådant som är farligt. Det är också bra för barn att de vuxna har möjlighet till arbete och försörjning på nära håll.

Planen påverkar barn i hela kommunen, och även barn i andra kommuner. Om det finns mycket att göra på fritiden och det är lätt och tryggt att ta sig runt kommer många barn att ha nytta av det som föreslås. Samtidigt så kostar det mycket pengar att bygga och sköta allt det som föreslås i planen. Då är det viktigt att se till att det blir rättvist för alla barn i kommunen, både för dem som bor i tätorterna och för dem på landsbygden. Det är även skilda förutsättningar i olika delar av en tätort, och beroende på var på landsbygden ett barn bor. Till exempel så bor många barn långt från kollektivtrafik eller säkra gång- och cykelvägar och är för transporter beroende av att en vuxen har tillgång till bil eller kan följa med på vägen. Tillgång till fritidsaktiviteter och bredband kan skifta.

Planen påverkar barn i framtiden, även de som inte är födda ännu. Det ska finnas plats över till dem, så att de kan välja att använda jorden till något annat än idag. Många arter, andra än människan, försvinner eftersom de inte längre har någonstans att leva. Planen lyfter fram hur viktigt det är att kompensera för det eftersom vi annars förlorar naturens värden, eller ekosystemtjänster. Dessutom påverkar planen klimatet, och om vi inte kompenserar för det så är det framförallt de som är barn idag som kommer att drabbas av klimatförändringens effekter.

4.3.3 Uppföljning barn

I översiktsplanen står att barnen ska vara i centrum. När planen har tagits fram har barn däremot haft små eller inga möjligheter att påverka planens innehåll. Det beror till stor del på pandemin år 2020. Det har inte varit möjligt att mötas på riktigt och kommunens digitala arbete har dominerats av information om smittskydd. När planen genomförs kommer det däremot att behövas många beslut för att visa vad som är barnens bästa och hur kommunen verkligen kan utvecklas utifrån ett barns perspektiv. Det står i svensk lag, läs mer i *Lagen (2018:1197) om Föränta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Det innebär att det kommer att krävas återkoppling till barn och unga och en barnkonsekvensbeskrivning

varje gång det ska fattas ett beslut som är särskilt viktigt för dem.

4.4 Hållbarhetsbedömning

För att belysa planens bidrag till en hållbar utveckling bedöms ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter övergripande. Utgångspunkten är bland annat Miljöbalkens och Plan- och bygglagens portalparagrafer:

”främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.” (utdrag ur 1 kap. 1 § Miljöbalken).

”med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.” (ur 1 kap. 1 § Plan- och bygglagen).

Hållbarhetsbedömningen innehåller även en kort ekosystemtjänstanalys.

4.4.1 Ekonomisk hållbarhet

Planen visar en god beredskap för att utveckla nya verksamhets- och industriområden, transportinfrastruktur och attraktiva bostäder, vilket ger förutsättningar för kommunen att nå visionen om att vara en stolt och expansiv kommun, med en hållbar tillväxt och en hållbar livsmiljö. Samtidigt krävs stora investeringar med allmänna medel för att utveckla alla områden och se till att VA, förskola/skola och annan service finns tillgängligt, inte bara i utbyggnadsområden utan även i andra delar av kommunen. Det kommer att krävas vägledning för i vilken ordning områden ska utvecklas och hur kostnader ska matchas mot andra intressen, för att det ska bli hållbart på lång sikt.

Naturen ger möjligheter men sätter även gränser för ekonomin och för samhällsutvecklingen. Planen lyfter fram den grönbå infrastrukturen och sätter biologisk mångfald i relation till samhällets förmåga att lösa kriser. Mark- och vattenområden ska användas så att produktionen av olika ekosystemtjänster ökar och är i balans. Det kommer emellertid att krävas en form av ”gröna räkenskaper” för att verkligen balansera olika behov med tillgång, och förbereda samhället på klimatförändringar.

4.4.2 Social hållbarhet

Det finns ett tydligt fokus på barn och barnfamiljer i planen och en vilja att länka samman befolkning i landsbygd och tätort, och att erbjuda mötesplatser för olika grupper. Det ska finnas boende, arbetsplatser och goda livsmiljöer för alla skeden i livet och med stor valfrihet för den enskilde. När planen genomförs är det viktigt att nå ut till så många grupper i samhället som möjligt, särskilt till dem som annars inte kommer till tals. De många fritidsanläggningarna och friluftsområdena som planen pekar ut ger möjlighet till god hälsa i befolkningen. Det kommer dock fortsatt att vara en utmaning att utjämna skillnader mellan olika delar av kommunen och olika grupper, så att samhällsutvecklingen blir jämlik och jämställd.

4.4.3 Ekologisk hållbarhet

Natur- och klimatkrisen är akut och på både global och lokal nivå försöker flera aktörer samla krafter för att till exempel hejda artdöden, och vår samtids negativa påverkan på kommande generationer. Flera möjliga intressekonflikter i översiktsplanen kan påverka naturen, till exempel genom behov av bostäder, areella näringar, transport- och energiförsörjning, klimatanpassning och friluftsliv. Ansvaret för att lösa problem och betala för skador på ekosystem behöver göras tydligt, liksom vem som ska ha nytta av naturen. I planen finns riktlinjer för skadelindring och ekologisk kompensation, vilket är positivt.

Ett genomförande av planen kan påverka klimatet, exempelvis genom nybyggnation och transporter, och det kommer att krävas omfattande kompensation för att klara framtida nollutsläpp. Kommunen ska samverka regionalt för att klara nationella åtaganden, men det är inte helt tydligt i planen vilka åtgärder som ska göras lokalt under planperioden.

4.4.4 Ekosystemtjänster

Ekosystemansatsen innebär att ekosystemtjänsterna, alltså den nytta vi människor har av naturen, ska fördelas rättvist och utnyttjas hållbart. De naturliga ekosystemen måste först och främst må bra och vara i balans för att kunna leverera. Naturen har också ett egenvärde, som inte är kopplat till oss. Konkret är det svampar, bakterier, växter och djur som behöver få tillgång till sina ursprungliga livsmiljöer och finnas i en mångfald av arter och populationer. Planen pekar ut flera grönområden och även samband mellan olika områden, och betonar

betydelsen av biologisk mångfald. Avgörande för ekosystemtjänsternas fördelning och långsiktiga nytta när planen genomförs, är andelen grönytor med höga naturvärden och vilken plats naturliga ekosystem får i all annan markanvändning, som till exempel jord- och skogsbruk. Markanvändning utifrån ekonomisk, social och ekologisk aspekt står inte i motsats till varandra, utan måste kombineras.

4.4.5 Sammanvägning hållbarhet

De tre aspekterna knyter an till varandra relativt väl i planen, både i text och på karta. Det finns också kombinerade effekter, där olika värden förstärker varandra. Att skilja på eller blanda bebyggelse utifrån ändamål och känslighet ger i längden enushållning med marken som är både ekonomisk och ekologisk. Grönska och rent vatten ger både frisk befolkning och friska ekosystem. Hållbar utveckling kräver att kommunen håller sikte på balansen mellan ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet i fortsatt arbete och att konflikter identifieras och förebyggs tidigt. Avgörande är hur kommunen väljer att följa planen och vilken rådighet kommunen har över de viktiga frågorna. Precis som utfallet är i miljökonsekvensbeskrivningen är det svårt att urskilja något miljömål som inte är relevant för hållbarhet. Uppfyllelsen av miljömålen är närmast proportionerlig mot hållbarheten.

4.4.6 Uppföljning och övervakning av hållbarhet

Åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av om planen bidrar till en hållbar utveckling finns i *Uppföljning och fortsatt arbete*.

5 Uppföljning och fortsatt arbete

Genom att följa upp översiktsplanen kan kommunen kontrollera hur planen efterlevs och fungerar som vägledning i fortsatt planering och prövning. Detaljplaner, bygglov och strategiska planer och program är sådant som kan utvärderas i förhållande till vad som föreslås i översiktsplanen.

Den betydande miljöpåverkan som har identifierats i översiktsplanen måste följas upp, till exempel genom fördjupade utredningar, statistik från miljöövervakning och uppdaterade riskbedömningar.

Att översiktsplanen verkligen innebär en långsiktigt hållbar utveckling kan följas upp genom kommunala och regionala hållbarhetskriterier. Nyckeltal kan användas för olika viktiga parametrar, som till exempel andel av befolkningen som bor nära en viss målpunkt eller andel grönyta i tätorterna.

Översiktsplanen bör följas upp av kommunen varje år och minst en gång per mandatperiod. Då testas planen mot ny lagstiftning, nya planeringsförutsättningar och behov. Länsstyrelsen gör också en bedömning av kommunernas översiktsplaner varje mandatperiod. Prövningen ska bland annat resultera i den planeringsstrategi som ska antas under första halvan av perioden mellan två ordinarie riksdagsval.

5.1 Betydande miljöpåverkan

För följande miljöeffekter eller verksamheter saknas tillräckligt ställningstagande eller underlag för att detaljerat kunna bedöma påverkan på miljö och hälsa. Det innebär att det kan krävas ytterligare utredning, åtgärder och miljökonsekvensbedömning i fortsatt arbete med till exempel detaljplanering, bygglovshantering, exploatering och byggnation. Se även *Fortsatt planeringsarbete nedan*:

- Bebyggelse på översvämningsmark.
- Bebyggelse i område med ras, skred och erosion.
- Bebyggelse på jordbruksmark.
- Bebyggelse och åtgärder i förorenade områden.
- Buller.
- Transport av farligt gods.
- Klimatpåverkan.
- Påverkan på vattenkvalitet och miljökvalitetsnormer för vatten.
- Påverkan på luftkvalitet.
- Påverkan på skyddade områden.
- Påverkan på kulturmiljö.
- Påverkan på natur och friluftsliv i strandnära områden.

5.1.2 Övrig miljöpåverkan

Även påverkan på biologisk mångfald, landskap, bebyggelse och hushållning med mark och andra resurser bör följas upp i fortsatt planeringsarbete, se nedan.

5.2 Fortsatt planeringsarbete

I arbetet med att genomföra översiktsplanen kan följande utredningar och rutiner behöva tas fram, eller liknande processer inledas:

- Löpande arbete med strategiska dokument som behövs för att uppfylla och genomföra översiktsplanen.
- Belysning av investeringsbehov i samband med att översiktsplanen genomförs.
- Riktlinjer för exploatering och värdering av mark.
- Prioriteringsordning för utvecklingsområden.
- Manual för hållbart byggande.
- Hållbarhetskriterier för samhällsbyggnad.
- Barnkonsekvensbedömning vid förändringar i användning av mark, vatten och bebyggelse.
- Vid behov verka för att reglera riksintresseområden genom kommunalt reservat,

områdesbestämmelser eller annat lämpligt verktyg.

- Utredda tyst områdes ljudkvalitet och bullerklass.
- Konkreta åtgärder och lokala mål i Klimat- och energistrategi.
- Klimatbudget.
- Värdering av jordbruksmark inför eventuell exploatering.
- Rutiner för skadelindring och kompensation av naturvärden.
- Inventering av gatunät och enskilda vägar.
- Utredning av linjestreckningar och infrastruktur för busstrafik.
- Utveckling av framtida Sydostlänk för persontrafik.
- Ta fram parkeringsnormer.
- Vid behov utreda påverkan från vindbruk.
- Nödvattenplan, ledningsförnyelseplan samt ökad kunskap om dagvattnets innehåll.
- Integration av ekosystemtjänster vid beslut som rör exploatering av mark.

5.3 Nyckeltal

Nedan finns exempel på hur planens påverkan kan mätas och följas upp för olika faktorer.

5.3.1 Barn

Antal barn boende i riskmiljöer, avstånd och tillgång till skola, grönområden och andra målpunkter.

5.3.2 Befolkning

Demografisk försörjningskvot, fördelning kön och ålder, folkhälsotal, tillgång till utbildning, arbete, service och rekreation.

5.3.3 Allmänna intressen

Areal jordbruks- och skogsbruksmark, areal skyddade områden, antal bostäder, fördelning av privat och offentligt, antal besökare till allmänna platser, antal ekosystemtjänster.

5.3.4 Hälsa, säkerhet och miljö

Boende inom riskområden, risk- och sårbarhetsanalys, gifter i avloppsslam, data från miljöövervakning, andel grönyta, bestämmelser i detaljplaner och bygglov, folkhälsotal.

5.3.5 Infrastruktur och transporter

Fördelning färdmedel, antal/mängd som transporteras, avfallsmängder, förbrukning vatten och energi, andel med bredband, tillgång till kollektivtrafik.

5.3.6 Jämställdhet, tillgänglighet och integration

Fördelning av deltagare i planprocess, lokalisering målpunkter och transporter, utbud och blandning av bostäder, service och andra målpunkter i olika delar av kommunen, trygghetsaspekter i bebyggelse, kopplingar mellan olika delar av kommunen.

5.3.7 Klimatpåverkan

Kommunal klimatbudget, andel ytor med vegetation, utsläppsstatistik från transporter, energianvändning och ny- och ombyggnation.

5.3.8 Kulturmiljö

Inventering av bebyggelse och kulturmiljö, bestämmelser i detaljplan och bygglov.

5.3.9 Natur och biologisk mångfald

Typ, kvalitet och areal med naturvärden, antal hotade arter, typ av skötsel, ekologiska kompensationsåtgärder, grönytefaktor, bestämmelser i detaljplan och bygglov.

5.3.10 Vattenkvalitet

Uppföljning åtgärdsprogram, statusklassning och riskbedömning, statistik från miljöövervakning, andel hårdgjord yta, avrinning dagvatten och förorenat vatten, andel yta för våtmark, utjämning och rening.

6 Källor och bilagor

6.1 Källor

Boverket. Industri- och annat verksamhetsbullen vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder – en vägledning. Rapport 2015:21.

Folkhälsomyndigheten. Folkhälsopolitiska mål.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-styr-folkhalsopolitiken/>

Globala målen. Om globala målen, Agenda 2030 och UNDP Sverige.
<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen>

Havs- och vattenmyndigheten. Värdefulla sjöar och vattendrag, Nationellt prioriteringsunderlag för skydd av värdefulla sjöar och vattendrag. <https://www.havochvatten.se>

Jordbruksverket. TUVAs-databasen med resultat från ängs- och betesmarksinventeringen sedan 2002. <https://jordbruksverket.se/tuva>

Länsstyrelsen Blekinge. Anpassning till ett förändrat klimat – Blekinges regionala handlingsplan. Rapport 2014:12.

Länsstyrelsen Blekinge. Ett hållbart Blekinge – regionalt åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen. Rapport 2017:19.

Länsstyrelsen Blekinge. Grus och morän i Blekinge; Berg i Blekinge. (1988)

Länsstyrelsen Blekinge. Klimat- och energistrategi för Blekinge. Rapport 2019:15.

Länsstyrelsen Blekinge. Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län. (2019:14)

Länsstyrelsen Blekinge. Regional bostadsmarknadsanalys för Blekinge län 2019.

Länsstyrelsen Blekinge. Regional uppföljning av miljö kvalitetsmålen i Blekinge 2020. Rapport 2020:29.

Länsstyrelsen Blekinge. Översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys – naturolyckor. (2012)

Länsstyrelsen Jönköpings län. Bevarandeplan för odlingslandskapet. Materialet bygger på den länsomfattande ängs- och hagmarksinventeringen som genomfördes 1988 - 91.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet. MSB1408. (2019)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Översvämningskartering utmed

Skräbeån - Sträckan från Olofström till mynningen i Östersjön. Rapport nr: 25. (2014)
Naturvårdsverket m. fl. God ljudmiljö - mer än bara frihet från buller. Ljudkvalitet i natur-
och kulturmiljöer. Rapport 5709. (2007)

Naturvårdsverket. Nationell slutrapport för våtmarksinventeringen (VMI) i Sverige. Rapport
5925. (2009)

Naturvårdsverket. Myrskyddsplan för Sverige. Reviderad 2007.

Naturvårdsverket. Ramsarkonventionen, konvention om våtmarker av internationell betydelse.

Naturvårdsverket. Skyddade områden enligt Miljöbalken. (2020)
<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

Naturvårdsverket. Sveriges friluftsmål. <https://www.naturvardsverket.se/Friluftsmalen>

Naturvårdsverket. Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk.
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klimatlag-och-klimatpolitiska-ramverk>

Näringsdepartementet. En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i
hela landet. Regeringens handlingsplan. (2017)

Ohlsson, A et.al. Framtidsklimat i Blekinge län – enligt RCP-scenarier. Klimatologi nr 30.
SMHI. (2015)

Olofströms kommun. Riktlinjer för bostadsförsörjning (2016).

Olofströms kommun. Avfallsplan (2017).

Olofströms kommun. Kulturmiljöprogram. (2006) <https://olofstrom.se>

Olofströms kommun. Program för naturvård och friluftsliv (2019).

Olofströms kommun. Strategi för social hållbarhet (2019).

Olofströms kommun. VA-plan för Olofströms kommun, inklusive Vattenförsörjningsplan
(2012), VA-policy (2016) och VA-strategi: Det livsviktiga vattnet (2019).

Olofströms kommun. Riskanalys för det geografiska området Olofströms kommun (reviderad 2013).

Olofströms kommun. Risk- och sårbarhetsanalys (2020).

Region Blekinge. Regional utvecklingsstrategi, Attraktiva Blekinge 2014 - 2020.

Region Blekinge. Regionalt trafikförsörjningsprogram 2016 – 2019.

Region Blekinge. Länsplan för regional transportinfrastruktur 2018 – 2029.

Region Blekinge. Regional cykelstrategi 2018 – 2029.

Region Blekinge. Bostadsplanering och kollektivtrafikförsörjning. (2019)

Region Blekinge. Regional vattenförsörjningsplan för Blekinge län. (2019)

Region Blekinge. Bredbandsstrategi för Blekinge 2018 – 2020.

Region Blekinge. Regional kulturplan för Blekinge 2018 – 2021.

Riksantikvarieämbetet. Fornlämningar. <https://www.raa.se/hitta-information/fornsok>

Riksantikvarieämbetet. Kulturmiljömål. <https://www.raa.se/tag/kulturmiljomal>

Räddningstjänsten Västra Blekinge. Planeringsunderlag risker vid ett förändrat klimat. (2020)

Skogsstyrelsen. Skyddsvärda statliga skogar, inventering 2003 – 2004. Regeringsuppdrag M2002/2121/Na.

Skogsstyrelsen. Naturvårdsavtal, Skogliga värden m m. <https://www.skogsstyrelsen.se/Skåne-Blekinge-Vattentjänst-AB-Planeringsunderlag-vatten-och-avlopp>. (2020)

Statisticon AB. Befolkningsprognos 2019 – 2028 Olofströms kommun, Demografisk framskrivning (2018).

Statistiska centralbyrån, SCB. Definition av tätort. (2020-03-24)
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/tatorter>

Sveriges geologiska undersökning (SGU). Radonförekomst och bakgrundsstrålning.
<https://www.sgu.se>

Trafikanalys. Uppföljning transportpolitiska mål.
<https://www.trafa.se/uppdrag/transportpolitiska-mal>

Trafikverket. Årsmedeldygnstrafik. Utdrag 2020.
<https://vtf.trafikverket.se/SeTrafikinformation#>

Vattenmyndigheterna. Åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt 2016 - 2021.

Vattenmyndigheterna. Statusklassning av vattenförekomster enligt vattendirektivet 2016 – 2021.

<https://viss.lansstyrelsen.se/SearchResults.aspx?ViewType=0&q=olofstr%C3%B6ms+kommun&s=S%C3%B6k>

Vattenmyndigheterna. Samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer 2021-2027.

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/samrad/samrad-forvaltningsperioden-2021-2027.html>

6.2 Kartförteckning

1. Utvecklingsstrategi.
2. Användning kommundäckande.
3. Användning fördjupningsområden tätorter:

Olofström.
Jämshög.
Kyrkhult.
Vilshult.
Gränum.
Hemsjö.

4. Värde och hänsyn:

Riksintressen och andra värden.
Natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden.
Areella näringar.
Råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner.
Miljö, hälsa och säkerhet.

6.3 Bilagor

1. Samrådsredogörelse (kommande).
2. Granskningsyttrande (kommande).